

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2013/9-104 Esas, 2014/216 Karar ve 29.4.2014 Tarihli Kararı Çerçevesinde Türk Ceza Kanununun 85'inci Maddesinin İkinci Fıkrası Özelinde Ortaya Çıkan Hukuki Sorunların Değerlendirilmesi

Evaluation of Legal Problems Emerging in Terms of Second Paragraph of the Article 85 of the Turkish Criminal Code in the Framework of the Decision of General Assembly for Criminal Chambers of the Court of Cassation Numbered 2013/9-104 and 2014/216 Dated 29.4.2014

Sercan TOKDEMİR*

ÖZ

Taksirle öldürme suçunun düzenlendiği 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) md 85/2'de taksirli bir fiille birden fazla kişinin ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olan failin birinci fıkraya nazaran daha fazla ceza ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Doktrinde söz konusu hükmün hukuki niteliği tartışılmıştır. Yargıtay CGK, 2013/9-104 Esas, 2014/216 Karar ve 29.4.2014 tarihli kararda oy çokluğu ile TCK md 85/2'de bahsi geçen suçların (taksirle öldürme ve taksirle yaralama) neticelerinin ikiye bölünerek TCK md 22/6'daki şahsi cezasızlık sebebinin bunlardan yalnızca biri hakkında uygulanmasının mümkün olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aksi görüşte olan kurul üyeleri ise taksirli hareketi neticesinde eşinin ölümüne ve altı kişinin yaralanmasına neden olan failin taksirle öldürme suçu bakımından şahsi cezasızlık sebebinin uygulanarak cezalandırılmaması ve şikâyetin gerçekleştiği yaralama suçundan cezalandırılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

TCK md 85/2'de kanun koyucu bileşik suç benzeri bir duruma yer vermiştir. Hükümde bahsi geçen suçların yeniden bağımsız suç tipleri olarak değerlendirilmesi mümkün olmadığından hükmün bir bütün olarak uygulanması gerekir. Aksi yönde bir uygulama hem kanun koyucunun hükmü koyma amacına aykırı olur hem de adaletsiz sonuçların doğmasına neden olur. Bu nedenle şahsi cezasızlık sebebine ilişkin hükmün taksirle yaralama suçu bakımından şikâyet şartı gerçekleşmediğinden bahisle sadece taksirle öldürme bakımından uygulanmasının yerinde bir uygulama olmadığı düşünülmektedir. Çalışmada mezkûr karar tahlil edilerek karardaki ve doktrindeki tartışmalar ışığında TCK md 85/2'nin hukuki niteliğinin ortaya konulması ve bu bağlamda TCK md 85/2'nin taksirle işlenen suçlarda şahsi cezasızlık sebebi bakımından uygulanabilir olup olmadığı sorununun çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Taksirle öldürme, taksirle yaralama, şahsi cezasızlık sebebi, şikâyet, bileşik suç benzeri hüküm

* Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0001-9749-688X.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Sercan TOKDEMİR

E-posta/E-mail: sercan.tokdemir@gop.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 09.04.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 01.06.2023

ABSTRACT

The perpetrator who causes the death of more than one person, or the injury of more than one person together with the death of one or more persons by an act of negligence shall be punished more than that in the first paragraph according to the article 85/2 of the Turkish Criminal Code numbered 5237, in which the crime of killing by negligence is regulated. The legal nature of the aforementioned provision has been discussed in the doctrine. General Assembly for Criminal Chambers of the Court of Cassation has concluded in its majority decision numbered 2013/9-104 and 2014/216 dated 29.4.2014 that it is not possible to consider these crimes separate and apply personal impunity regulated in art 22/6 for only negligent homicide or negligent injury. However, the defendant, whose negligent act caused his wife's death and six people to be injured, should not be punished by applying personal impunity for the crime of negligent homicide and should be punished for the crime of injury on which the complaint was made. The legislator has included a compound crime-like situation within article 85/2. It is not possible to re-evaluate the crimes in the aforesaid provision as independent crimes, and the provision must be applied as a whole. A reverse practice will both be against the purpose of the legislator to make legislation and cause unfair results. Therefore, our thought is that it is not an appropriate practice to apply the provision regarding personal impunity only in terms of negligent homicide, mentioning that the complaint is not met for the crime of negligent injury.

In the paper, it is aimed to analyse the aforementioned decision, to reveal the legal nature of art 85/2 in the light of the debates on the decision in the doctrine, and to resolve the issue of whether art 85/2 is applicable in terms of personal impunity in negligent crimes.

Keywords: Negligent homicide, negligent injury, personal impunity, complaint, compound crime-like provision.

GİRİŞ

Taksirle öldürme suçu TCK'nin "Taksirle Öldürme" kenar başlıklı 85'nci maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasına göre taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi iki yıldan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İkinci fıkrada kanun koyucu, işlediği taksirli fiille birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olan failin iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağını öngörmüştür. Hükümden anlaşılacağı üzere taksirli bir fiille ölüm ve/veya yaralama şeklinde birden fazla netice gerçekleşebilir. Bunun tipik örneğini trafik kazaları oluşturmaktadır. Örneğin trafikte seyir halinde olan bir aracın şoförü dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket etmek suretiyle sebep olduğu bir trafik kazasında birden fazla kişinin ölümüne ve/veya yaralanmasına neden olabilir. Ölen ve/veya yaralananlar arasında failin bir yakını olabileceği gibi tanımadığı kişiler de olabilir. Bu durumda, şahsi cezasızlık sebebine ilişkin TCK md 22/6'nın, TCK md 85/2 bakımından uygulanabilir olup olmadığının ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Gerek doktrinde gerekse uygulamada bu husus tartışma konusu olmuştur.

TCK md 85'in uygulanması ile ilgili sadece TCK md 22/6'da düzenlenen şahsi cezasızlık sebebi bakımından sorun çıkmamaktadır. Şikâyet, uzlaştırma, madde bakımından görevli mahkemenin belirlenmesi gibi çeşitli sorunlar da gündeme gelmektedir. Bahsi geçen bu sorunların hükmün hukuki niteliği ile ilgili olduğunu belirtmek gerekir. Doktrinde özellikle şikâyet kurumu bakımından düzenlemenin hukuki niteliğine ilişkin tartışmalar yapılmaktadır. Bundan dolayı şikâyet kurumu

bakımından sorunun ayrıca ele alınması önem arz etmektedir. Doktrinde TCK md 85/2'nin hukuki niteliğine dair çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Birinci görüş, maddenin ikinci fıkrasındaki durumun birinci fıkrasındaki taksirle öldürmenin nitelikli hali olduğu görüşüdür. Soruna ilişkin ileri sürülen ikinci görüş, ikinci fıkradaki durumun birinci fıkradaki taksirle öldürmenin taksirli suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olduğu görüşüdür. Üçüncü görüş, ikinci fıkradaki durumun kendine özgü bir bileşik suç olduğunu ileri sürerken dördüncü görüş, ikinci fıkradaki durumun taksirle öldürme suçuna ilişkin özel bir içtima hali olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca TCK md 85/2'nin taksirle öldürme suçunun hem nitelikli hali hem de özel bir içtima düzenlemesi olduğu şeklinde karma bir görüş de bulunmaktadır.

Çalışmada Yargıtay kararına konu somut olay, çözümlenmesi gereken hukuki sorunlar ve merci kararları başlıkları altında kararın tahlili yapılacaktır. Karara ilişkin yapılacak değerlendirmeler kapsamında öncelikle taksire ilişkin genel bilgiler verilecektir. Bu çerçevede taksirli suçlarda kusur ve şahsi cezasızlık sebebine ilişkin açıklamalar yapılacaktır. Daha sonra, TCK md 85/2'de düzenlenen hükümün hukuki niteliğine ilişkin doktrindeki tartışmalara yer verilecektir. TCK md 22/6'da düzenlenen şahsi cezasızlık sebebinin söz konusu hüküm bağlamında uygulanabilirliği sorunu ele alınacaktır. Tahlil ettiğimiz Yargıtay CGK kararı bağlamında 85'nci maddede düzenlenen taksirle öldürme ve yaralama suçlarının ayrıca düzenledikleri suç tipleri bakımından bağımsız olarak tekrardan değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ve 22'nci maddedeki şahsi cezasızlık sebebine ilişkin hükmün her birisi için ayrı ayrı uygulanabilir olup olmadığı sorularının cevapları aranacaktır. Kararın içeriğinden hareketle, somut olay eski kanun döneminde meydana geldiği için çalışmanın konusu bağlamında ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasına dair açıklamalar yapılacaktır.

I. KARARA KONU SOMUT OLAY

Yargıtay CGK'nin, 2013/9-104 Esas ve 2014/216 Karar, 29.4.2014 tarihli kararına konu olay şu şekilde gerçekleşmiştir: E sınıfı sürücü belgesine sahip ve olay günü alkolsüz olan fail, üzerinde eşi ile birlikte on kişinin bulunduğu halk arasında patpat olarak tabir edilen ve trafiğe elverişli olmayan motorlu araçla, iki yönlü, yedi metre genişliğinde, görüşün açık olduğu yolda seyir halinde yoluna devam ederken arkasından gelmekte olan minibüse yol vermek amacıyla sağa yanaşmıştır. Fail sağa yanaşırken aracının tekerlerinin yol kenarında bulunan bir taşa çarpması nedeniyle direksiyon hâkimiyetini kaybetmiş ve şarampole yuvarlanmıştır. Kaza sonucu failin eşi ölmüş, kendisi basit tıbbi müdahale ile giderilebilir nitelikte yaralanmıştır. Mağdurlardan H. A., R. A., T. A., S. T. isimli kişiler üçer gün, F. A. hayati tehlike geçirecek şekilde kırk beş gün işe gitmesine engel teşkil edecek şekilde yaralanmışlardır. Fakat hiçbirisi sanıktan şikâyetçi olmamıştır. A. T. ise altı ay mutad iştigaline engel olacak şekilde ayak bileğinde açık kırık meydana gelmiş, on sekiz ayda iyileşecek ve uzuv tatiline sebebiyet verecek nitelikte yaralanmıştır. Sanıktan şikâyetçi olan A. T. sanıktan şikâyetçi olmuş ve kamu davasına katılmıştır.

II. ÇÖZÜMLENMESİ GEREKEN HUKUKİ SORUNLAR

Yargıtay CGK'nin kararında çözümlenmesi gereken uyuşmazlık, trafik kazası neticesinde eşinin ölümü ile biri şikâyetçi olmak üzere altı kişinin yaralanmasına neden olan fail hakkında TCK md 22/6'nın uygulanma şartlarının bulunup bulunmadığının belirlenmesine ilişkindir. Özel Daire ile yerel mahkeme arasında oluşan ve Yargıtay CGK tarafından çözümlenmesi gereken söz konusu uyuşmazlık bağlamında kararda tartışılması gereken iki sorun bulunmaktadır. Birincisi, TCK md 85/2'de düzenlenen suçun "taksirle yaralama" ve "taksirle öldürme" şeklinde bölünüp bölünemeyeceği sorundur. Bu bağlamda, hükmün (TCK md 85/2) hukuki niteliğinin belirlenmesi önemlidir. Kararda asıl tartışılan ve çözüme kavuşturulması gereken ikinci sorun ise, hükmün bölünüp bölünemeyeceğine bağlı olarak TCK md 22/6'da düzenlenen şahsi cezasızlık sebebinin uygulanıp uygulanamayacağına tespit edilmesine ilişkindir.

III. MERCİ KARARLARI

A. ALAPLI ASLİYE CEZA MAHKEMESİ VE YARGITAY 2. CEZA DAİRESİ KARARLARI

Alaplı Asliye Ceza Mahkemesi, 1.3.2001 tarih ve 142-29 sayılı kararıyla 765 sayılı TCK md 455/2 ve md 59 uyarınca sanığın taksirle yaralama ve ölüme neden olma suçlarından 3 yıl 4 ay hapis ve 50 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına ve 2918 sayılı Kanun'un 119. maddesi uyarınca sürücü belgesinin bir yıl süreyle geri alınmasına hükmetmiştir.

Alaplı Asliye Ceza Mahkemesi'nin kararının sanık tarafından temyiz edilmesi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 2. Ceza Dairesi, 1.4.2002 tarih ve 37740-5385 sayılı kararı ile *"...sair temyiz itirazları yerinde görülmemiştir, ancak; yolcu taşımaya müsait bulunmayan patpat denilen araca binen ölen ve mağdurların da kusurlu olabilecekleri nazara alınarak Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesinden rapor alınıp, sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik inceleme ile karar verilmesi..."* gerekçesinden hareketle kararı bozmuştur.

Alaplı Asliye Ceza Mahkemesi, 29.11.2002 tarih ve 69-189 sayılı kararı ile bozmaya uymuş ve eski TCK md 455/2¹, md 455/3² ve md 59/2³ uyarınca sanığın 2 yıl 6 ay hapis ve 37,50 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına, 2918 sayılı Kanunu md 119/2 gereğince sürücü belgesinin bir yıl süreyle geri alınmasına hükmetmiştir. Sanığın kararı temyiz etmesi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 2. Ceza Dairesi, 8.6.2005 tarih ve 22284-11105 sayılı kararı ile *"...hüküm tarihinden sonra*

- 1 765 sayılı TCK md 455/2: *"Eğer fiil bir kaç kişinin ölümünü mucib olmuş veya bir kişinin ölümüyle beraber bir veya bir kaç kişinde mecruhetine sebebiyet vermiş ve bu yaralanma 456 ncı maddenin ikinci fıkrasında beyan olunan derecede bulunmuş ise iki nedenden sekiz seneye kadar hapis ve iki yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır cezayı nakdiye mahkûm olur."*
- 2 765 sayılı TCK md 455/3: *"Her kim katil kastıyla olmaksızın bir kimseye cismen eza verir veya sıhhatini ihlale yahut akli meleklerinde teşevvüş husulüne sebep olursa bir aydan bir seneye kadar hapsolunur."*
- 3 765 sayılı TCK md 59/2: *"Bir kimse işlemeği kast ettiği cürmün icrasına taallük eden bütün fiilleri ikmal etmiş fakat ihtiyarında olmayan bir sebepten dolayı o cürüm meydana gelmemiş ise kanunda yazılı olmayan yerlerde fiil, idam ve müebbet ağır hapis cezasını müstelzim olduğu takdirde müteşebbis hakkında on seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapis ve müebbet sürgün cezasını müstelzim olursa beş sene ağır hapis cezası hükmolunur. Sair hallerde o cürüm için verilecek cezanın altında birinden üçte birine kadarı indirilerek hükmolunur."*

yürürlüğe giren TCK md 7 ve 5252 Sayılı Kanun md 9 uyarınca sanığın hukuki durumunun yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması..." gerekçesinden hareketle hükmün, yeni kanuna göre yeniden değerlendirilmek üzere, bozulmasına karar vermiştir.

Sanığın üzerine atılı suçun (TCK md 85/2) ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar kapsamına alınması sebebiyle Alaplı Asliye Ceza Mahkemesi, 8.11.2005 tarih ve 230-191 sayılı kararı ile görevsizlik kararı vermiş ve dosyayı Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ne göndermiştir.

B. ZONGULDAK 1. AĞIR CEZA MAHKEMESİ VE YARGITAY 9. CEZA DAİRESİ KARARLARI

Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi, 25.7.2008 tarih ve 20-126 sayılı kararı ile sanığın TCK md 89/1, 2-b, md 62 ve 51 uyarınca taksirle yaralama suçundan cezalandırılmasına ve cezanın ertelenmesine karar vermiştir. Söz konusu kararın sanık müdafii ile katılan vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2.7.2009 tarih ve 1899-7709 sayılı kararı ile "...yerinde görülmeyen sair itirazların reddine, ancak; 1 -) 5237 Sayılı TCK'nın 22/6. maddesinin uygulanabilmesi için taksirli hareket sonucu neden olunan neticenin, münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezaya hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açması gerekmekte olup sanığın eylemi sonunda eşinin öldüğü, yaralananlardan katılanın şikâyetçi olduğu, bu itibarla maddede öngörülen koşulların oluşmaması sebebiyle uygulanamayacağı, sanığın eyleminin 765 Sayılı TCK'nın 455/2 ve 5237 Sayılı TCK'nın 85/2. maddelerinde tanımlanan suçu oluşturacağı, lehe yasa değerlendirmesinin ve sanığın hukuki durumunun buna göre tayin ve takdiri gerektiği gözetilmeden, fiil sonuçları yönünden iki ayrı suç kabul edilerek yazılı şekilde hüküm tesisi, 2-) kabule göre de; katılanın uzuv tatiline uğrayacak şekilde yaralandığının anlaşılması karşısında 5237 Sayılı TCK'nın 89/3-b maddesi yerine 89/2-b maddesinin uygulanması suretiyle sanığa eksik ceza tayini..." gerekçelerinden hareketle kararı bozmuştur.

Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi, 14.4.2010 gün ve 187-68 sayılı kararı ile Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 2 numaralı bozma nedenine uymuş, ancak "...somut olayda sanığın taksirli hareketiyle eşinin ölümü, katılan ve diğer mağdurların yaralanmasına neden olduğu, diğer mağdurların şikâyetçi olmaması, ölenin sanığın eşi olması, olayın oluş şekli, sanığın eşini kaybetmesi dikkate alınarak kişisel ve ailevi durumu bakımından cezaya hükmedilmesinin mağdur olmasına yol açacağına karar verilip, taksirle ölüm yönünden cezalandırılması yoluna gidilmemiş, yalnızca katılana yönelik yaralama yönünden ceza tayin edilmiştir. TCK'nun 22 vd. maddelerinde eylemin bölünemeyeceğine dair hüküm yoktur. Gerek Yargıtay, gerekse mahkemelerin birçok uygulamalarında bilinçli taksir hariç taksirli suç sonucu ölümlerle birlikte yaralama da meydana geldiğinde şikâyetten vazgeçmeleri durumunda TCK 85/1. maddesine göre vasıflandırılmakta, eylem bölünebilmektedir. Dava konusu olayda sanığın taksirle ölüme ve yaralamaya neden olması karşısında taksirle ölüme neden olmaktan TCK'nun 22/6. maddesinin uygulanması, yaralama yönünden mahkûmiyet hükmü kurulmasına yasal bir engel olmadığı gibi bu uygulamanın yasa sistematiğine ve hakkaniyete uygun düşeceği kanaatine varıldığından eşini öldürme suçundan ceza tayinine yer olmadığı, katılanı yaralama yönündense yaralamanın niteliğine göre uyulan bozma kararı uyarınca sanığın yalnızca taksirle yaralama suçundan cezalandırılması yoluna gidilmiştir..." gerekçelerinden hareketle 1 numaralı bozma nedenine karşı direnmiş ve nihayetinde sanığın taksirle yaralama suçundan mahkûmiyetine hükmetmiştir.

C. YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI TABLİĞNAMESİ VE YARGITAY CEZA GENEL KURULU KARARI

Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin direnme hükmü sanık müdafii ve katılan vekili tarafından temyiz edilmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 23.4.2012 tarih ve 13244 sayılı bozma talepli tebliğnamesi ile Yargıtay Birinci Daire Başkanlığı'na gönderilen dosya, Ceza Genel Kurulunca değerlendirilmiş ve aşağıda belirtilen gerekçelerle dosyayı karara bağlamıştır:

“Taksirle yaralama ve ölüme neden olma suçundan sanık hakkındaki yargılamada, C.G.K. çözümlenmesi gereken uyuşmazlık; trafik kazası neticesi eşinin ölümü ve biri şikâyetçi olmak üzere altı kişinin de yaralanmasına neden olan sanık hakkında 5237 S.K. 22/6. M. uygulanma şartlarının bulunup bulunmadığının belirlenmesine ilişkindir. Adli Tıp Kurumu raporuna göre, sanığın meydana gelen kazada 6/8 oranında kusurlu olduğu anlaşılmıştır. Ülkemizde, özellikle kırsal bölgelerde rastlandığı üzere taksirli suçlarda failin meydana gelen netice itibarıyla bizzat kendisi ve aile bireylerinin ağır derecede mağduriyete uğradıkları görülmektedir. Söz gelimi köylü kadınların gündelik uğraşları ve hayat zorlukları itibarıyla sayısı çok kere üç dörtten fazlasına varan küçük çocuklarına gerekli dikkati ve itinayı gösterememeleri sonucu çocukların yaralandıkları veya öldükleri görülmektedir. Aynı şekilde meydana gelen trafik kazalarında da benzer olaylara rastlanmaktadır. Bu gibi hallerde ananın taksirli suçtan dolayı kovuşturılmaya uğraması ve cezaya mahkûm edilmesi esasen suçtan dolayı evladını kaybetmesi sonucu uğradığı ızdırabı şiddetlendirmekle kalmamakta, ayrıca ailenin tümüyle ağır derecede mağduriyete düşmesine neden olmaktadır. Taksirli hareketi sonucu meydana gelen neticenin münhasıran failin şahsi ve ailevi durumu bakımından artık bir cezaya hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açması halinde faile ceza verilmeme durumu bulunmaktadır. Bu şahsi cezasızlık nedeninin uygulanabilmesi için somut olay açısından ayrıca değerlendirme yapılmak gerekir. Taksirle ölüme neden olma suçunun daha fazla cezayı gerektiren halinin düzenlendiği TCK'nin 85. maddesinin 2. fıkrasındaki suçun, aynı kanununun 22/6. maddesinin uygulanması açısından “taksirle yaralama” ve “taksirle ölüme neden olma” şeklinde ikiye bölünüp bölünemeyeceği hususunda ise birden ziyade kişinin ölümü ya da bir kişinin ölümüyle birlikte en az biri şikâyetçi olmak şartıyla bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına sebebiyet verilmesi, taksirle ölüme neden olma suçunun daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Maddenin 2. fıkrasında düzenlenen suçta taksirli fiil tek olmakla birlikte, birden fazla kişinin ölümü ya da bir kişinin ölümüyle, en az biri şikâyetçi olmak şartıyla bir veya daha fazla kişinin yaralanması şeklinde meydana gelen iki sonuç cezalandırılmaktadır. TCK'nin 85/2. maddesinde, taksirle yaralama ve ölüm şeklinde netice ikiye bölünerek bunların biri hakkında TCK'nin 22/6. maddesinin uygulanması mümkün değildir. Asli kusurlu olarak eşinin ölümü, biri şikâyetçi olmak üzere altı kişinin yaralanmasına sebebiyet veren sanığın, eşinin ölümü sebebiyle kişisel ve ailevi durumu bakımından artık bir cezaya hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olduğu açık ise de olayda münhasıran kendisi ve ailesi dışında başkalarının da zarar gördüğü, mağdurlardan birisinin şikâyetçi olduğu ve üzerine atılı suçun bölünmesinin de mümkün olmadığı anlaşıldığından, hakkında 5237 Sayılı TCK'nin 22/6. maddesinde hüküm altına alınmış olan şahsi cezasızlık sebebinin uygulanmasına imkân bulunmamaktadır. Bu sebeple yerel mahkemenin direnme hükmü isabetli değildir.”

Bu şekilde Yargıtay CGK, katılan vekilinin temyiz itirazlarının kabul edilmesine, “...taksirli hareketi neticesi asli kusurlu olarak eşinin ölümü ve katılanın yaralanmasına neden olan sanık hakkında TCK

md 22/6'nın uygulanamayacağıının gözetilmemesi isabetsizliğinden..." hareketle Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin direnme kararının bozulması yönünde karar vermiştir.

D. YARGITAY CEZA GENEL KURULU KARARINA KARŞI OYLAR

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 14.4.2010 tarih ve 187-68 sayılı direnme hükmünün, taksirli hareketi neticesi asli kusurlu olarak eşinin ölümü ve katılanla birlikte toplam 6 kişinin yaralanmasına neden olan sanık hakkında taksirle ölüme ve yaralanmaya sebebiyet vermek suçundan hüküm kurulması gerektiğinin gözetilmemesinin isabetsizliğinden bozulmasına ve dosyanın, mahalline gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına tevdiine, 29.04.2014 tarihinde yapılan müzakerede oyçokluğu ile karar vermiştir. Ancak çoğunluk görüşüne katılmayan üç Genel Kurul Üyesi; "...birisi şikâyetçi olmak üzere toplam altı kişinin yaralandığı trafik kazası neticesi eşi de ölen sanık hakkında TCK'nin 22/6. maddesinin uygulanmasında hukuka aykırılık bulunmadığı ve yerel mahkeme hükmünün isabetli olduğu..." düşüncesinden hareketle karşı oy kullanmışlardır.

IV. KARARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. TÜRK CEZA KANUNUNUN 85 NCİ MADDESİNİN İKİNCİ FIKRASININ HUKUKİ NİTELİĞİ BAĞLAMINDA HÜKMÜN "TAKSİRLE ÖLDÜRME" VE "TAKSİRLE YARALAMA" ŞEKLİNDE BÖLÜNÜP BÖLÜNEMEYECEĞİ SORUNU AÇISINDAN

1. Taksirle Öldürme Suçuna İlişkin Açıklamalar

a. Taksire İlişkin Açıklamalar

Taksirle öldürme suçunun⁴ düzenlendiği TCK md 85/1'e göre, "...taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Maddenin ikinci fıkrasına göre, "Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Tipik bir haksızlıktan bahsedebilmek için objektif unsurlara ek subjektif unsurların da gerçekleşmesi gerekir. Subjektif unsur, kişinin işlediği fiil ile olan manevi bağını ifade eder. Böyle bir bağ

4 Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku* (20. bs, Seçkin Yayıncılık 2022) 224 vd; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (8. bs, Adalet Yayınevi 2022) 221 vd; Mehmet Emin Artuk ve diğerleri, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (20. bs, Adalet Yayınevi 2022) 190 vd; Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (17. bs, Seçkin Yayıncılık 2022) 190 vd; Doğan Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (13. bs, Yetkin Yayınları 2020) 154–157; Ahmet Gökcen, "Taksirle Ölüme Sebebiyet Verme (m. 85)" (2018) 4 Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 21, 21 vd; Ali Kemal Yıldız, "Taksirle Öldürme" (2013) 8 ERÜHFD, Doğan Soyaslan Armağanı 257, 257 vd; Nur Centel, Hamide Zafer ve Özlem Çakmut, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)* (3. bs, Beta Yayınevi 2016) 99 vd. Alman hukukunda taksirle öldürme suçu hakkında Urs Kindhäuser, *Strafrecht Besonderer Teil I* (8. Auf, Nomos 2017), § 1, Rn 22. Eski TCK döneminde taksirle öldürme hakkında Faruk Erem, 'Adam Öldürme' 10 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 33, 80 vd.

yoksa bir suçun işlendiğinden de söz edilemez.⁵ Taksirle öldürme suçundan dolayı bir kimsenin cezalandırılabilmesi için taksirli hareketin işlenmesi gerekir. Suç genel teorisinde taksire ilişkin esaslar bu suç tipi bakımından da geçerlidir. Ancak belirtmek gerekir ki taksirli suçlarda subjektif tipikliğin unsurları kabul edilmemekte mesele kusurluluk alanında değerlendirilmektedir.

Taksir⁶, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılıktan dolayı suç teşkil eden bir davranışın kanuni tipte belirtilen neticesinin öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir.⁷ Taksirden dolayı bir fiilin cezalandırılmasının temelinde hukuk normlarının ve ortak tecrübe kurallarının kişilere yüklediği

- 5 Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (15 bs, Seçkin Yayıncılık 2022) 147. Suçun subjektif (manevi) unsuru, tipik bir neticenin faile isnat edilebilirliğinin esasını oluşturur. Diğer bir ifadeyle, subjektif unsurun objektif unsura hayat veren bir özelliği vardır. Bkz Ali Emrah Bozbayındır, *Türk ve Mukayeseli Ceza Hukukunda Olası Kast Kavramı ve Sınırları* (1. bs, Adalet Yayınevi 2018) 26. Kasten işlenen fiillerde olduğu gibi, taksirle işlenen fiillerde de taksir ve kusur birbirinden ayrılmakta ve taksirinin artık yalın bir kusur şekli olmadığı ve haksızlığın bir gerçekleştiriliş şekli olduğu, yani bir haksızlık şekli olduğu ileri sürülmüştür. Bkz İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (18. bs, Seçkin Yayıncılık 2022) 256; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* 192; Johannes Wessels, Werner Beulke und Helmut Satzger, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (48. Aufl, C F Müller 2018), § 18, Rn 927. Taksirin kusurun özel bir türü olmadığı hakkında bkz Eric Hilgendorf und Brian Valerius, *Alman Ceza Hukuku Genel Kısım* (Salih Oktar tr, 1. bs, Yetkin Yayınları 2021), § 12, Rn 6. Alman hukukunda taksir salt anlamda bir kusur şekli değil, suçun özel bir şekli olarak kabul edilmektedir. Bkz Wessels, Beulke und Satzger, § 18, Rn 927. Taksirin çifte fonksiyonu olduğu kabul edilmektedir. ibid, § 18, Rn 928. Çifte bir ölçüte göre belirlenmesi görüşünde iki basamaklı bir değerlendirme yapılır. İlk olarak kanuni tipe ilişkin bir değerlendirme yapılır. Bu aşamada failin tipik fiil bakımından gerekli dikkat ve özen yükümlülüğünü göz ardı edip etmediği irdelenir. Bu, haksızlık kapsamında objektif unsur bakımından yapılan bir değerlendirmedir. İkinci aşamada kusurluluk bakımından bir değerlendirme yapılır. Bu aşamada tipik fiilin gerçekleştirilmesi bakımından kişinin şahsi kabiliyetlerine bakılarak şahsi olarak bu fiilin kendisinden beklenebilir olup olmadığı araştırılır. Bkz Hilgendorf und Valerius § 12, kn 6; Wessels, Beulke und Satzger § 18, Rn 929; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* 195.
- 6 Taksir, “kısaltma, bir işi eksik yapma, bir şeyi yapabilecek olmasına rağmen çekinip yapmama, kusur etme, günah” gibi anlamlara gelen Arapça bir kavramdır. Bkz Meral Ekici Şahin, ‘Ceza Hukukunda Taksirden Doğan Sorumluluk (Konuşma Metni)’ (2017) 5 Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 99, 100. Kavram, Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde (TDK) “dikkatsizlik, tedbirsizlik, meslekte acemilik veya düzene, buyruklara ve talimata uymazlıktan doğan kusurlu olma durumu” şeklinde tanımlanmıştır. Tanım için bkz < <https://sozluk.gov.tr/> > Erişim Tarihi: 20 Şubat 2023. Taksirin esasen “umursamazlık” demek olduğu ve suç işlemek istemeyen kişinin hukuk düzeninin gereklerine aldırış etmediği hakkında bkz Veli Özer Özbeke, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (13. bs, Seçkin Yayıncılık 2022) 490. TCK md 22’nin fıkraları arasında kavram ve terim birliğinin olmadığı hakkında bkz Elvan Keçelioğlu, ‘5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun Kasıt ve Taksirine İlişkin Maddelerine Eleştirel Bir Yaklaşım’ [2009] TBB Dergisi 123, 129 vd. Kast-taksir sınırı hakkında bkz Wilhelm-Friedrich Schneider, *Strafrecht AT (Fälle)* (8. Aufl, Alpmann Schmidt 2019) 10–13. Anglosakson hukuk sistemlerinde taksir (*negligence/recklessness*) hakkında bkz Yasemin F Saygılar, ‘Anglo Amerikan Hukuk Sistemlerinde Taksirden Doğan Ceza Sorumluluğunun Esasları’ (2012) 4 Fasikül Hukuk Dergisi 14, 14 vd.
- 7 Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (27. bs, Adalet Yayınevi 2022) 233; Özbeke, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 490. Alman hukukunda kanunda taksirin tanımına yer verilmemiştir. Bu husus doktrine ve uygulamaya bırakılmıştır. Bkz Thomas Fischer, *Kommentar Strafrechtbuch Mit Nebengesetzen* (66. Aufl, C H Beck 2019), § 15, Rn 12; Mehmet Emin Artuk ve diğerleri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (16. bs, Adalet Yayınevi 2022) 432. Doktrinde taksir, objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla ilgili tipik fiilin işlenmesi olarak ifade edilmektedir. Alman Medeni Kanunu md 276/1-2’de “günlük hayatta gerekli özeni göstermeyen kişi taksirli hareket etmiştir” şeklinde bir açıklama yapılmak suretiyle taksir, özen yükümlülüğüne aykırılık olarak tanımlanmaktadır. Tanım için bkz Bernd Heinrich, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (6. Aufl, W Kohlhammer 2019) § 28, Rn 987; Kristian Kühl, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (8. Aufl, Frans Vahlen 2017), § 17, Rn 3; Nurten Öztürk, *Şirket Faaliyeti Sırasında İşlenen Suçlarda Şirket Yöneticilerinin Taksire Dayalı Cezai Sorumluluğu* (1. bs, On İki Levha Yayıncılık 2021) 18.

“objektif özen yükümlülüğünün ihlali (*objektive Sorfaltpflichtverletzung*)”⁸ düşüncesi vardır.⁹ Kısacası, dikkat ve özen yükümlülüğünün temelinde hukuk normları ve ortak tecrübe kuralları vardır.¹⁰

Kasten işlenen haksızlıklarda yönlendirici irade, hukuk tarafından önemsenen neticeye, yani ilgili suçun kanuni tipinde tanımlanan neticeye yönelir. Taksirle işlenen haksızlıklarda¹¹ ise bu irade hukukun önem atfetmediği neticeye yönelmesine rağmen, kişinin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmasından dolayı hukuken önem arz eden bir başka netice gerçekleşmektedir. Bu yüzden, taksirli haksızlıklarda hareketin iradiliği¹² söz konusudur. Belirtmek gerekir ki, taksirli hareketin icrai veya ihmali¹³ şekilde gerçekleşmesi mümkündür.¹⁴

TCK'nin “Taksir” kenar başlıklı md 22/1'de¹⁵ taksirin suçun istisnai bir sübjektif unsuru olduğu “*taksirle işlene fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.*” ifadeleriyle belirtilmiştir. Suçun sübjektif unsurlarından biri olan kastı düzenleyen TCK md 21/1'deki “*Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır.*” ifadelerinden de hareketle kast ve taksire dayalı sorumluluğun istisna ilişkisi içinde düzenlendiğini söylemek mümkündür.¹⁶ Alman hukukunda da benzer yönde bir düzenleme vardır. Alman Ceza Kanunu (ACK) md 15'te yapılan düzenlemeye göre kanunda taksirli hareket açıkça cezalandırılmamışsa kasıtlı hareket olarak cezalandırılır.¹⁷ Dolayısıyla taksirden dolayı failin cezalandırılabilmesi için kanunda fiilin taksirli halinin cezalandırılabilmesine dair bir hükmün varlığı gerekir.¹⁸ Yani her taksirli hareket değil, kanunda tipikliği özel olarak düzenlenen

8 Rudolf Rengier, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (11. Aufl, C H Beck 2019), § 52, Rn 13 ff.

9 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 186. Taksirin hukuki esasına ilişkin ileri sürülen teoriler (klasik teori, neo-klasik teori ve modern öğretisi) hakkında bkz Heinrich (n 7) § 28, Rn 978-983a; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 197-199; Öztürk (n 7) 18-22. Taksirli suçların teorik yapısının iş kazaları bakımından değerlendirilmesi hakkında bkz Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, ‘Taksirli Suçların Teorik Yapısı ve Bu Bağlamda İş Kazalarından Kaynaklanan Cezai Sorumluluğuna İlişkin Değerlendirmeler’ (2020) 147 Adalet Dergisi 239, 239 vd.

10 Ekici Şahin (n 6) 100.

11 Taksirli suçlarda failin yükümlülüğü ihmal etmesi hareketin haksızlığını artırabilir. Yükümlülük ihlalinin ağırlığı ve fiile ilişkin dikkatsizliğin derecesi haksızlığını arttırdığını belirleyen hususlardır. Açıklama için Bkz Bernd-Dieter Meier, *Strafrechtliche Sanktionen* (5. Auf, Hannover 2019) 200.

12 Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (9. bs, Adalet Yayınevi 2022) 499; Hakan Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (1. bs, Adalet Yayınevi 2022) 265-266.

13 Heinrich (n 7) § 28, Rn 988; Akbulut (n 12) 499. Doktrinde *Yurtlu*, TCK md 83, 88 ve 94'te düzenlenen ihmali suçların taksirli işlenemeyeceğini, bu suç tiplerinin taksirli ihmali davranışla işlendiğinde cezalandırılmasının kanunilik ilkesine (TCK md 2/1) ve taksirli fiillerin ancak kanunda açıkça belirtildiği hallerde cezalandırılması yönündeki hükmeye (TCK md 22/1) aykırı olduğunu, TCK md 83'ün gerekçesinde her ne kadar ihmali suretle öldürme suçunun taksirle işlenmesinin mümkün olduğu ifade edilmiş ise de kanundaki mevcut düzenlemeler dikkate alındığında teorik olarak bunun sorun teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Yazara göre TCK md 83'teki düzenlemenin yeni bir formülasyonla kanunun genel hükümlerine aktarılması (ACK'da olduğu gibi) veya madde metnine gerekçedeki gibi bu suçun taksirli halinin de cezalandırılabilmesi yönünde bir hükmün eklenmesi gerekir. Bkz Fatih Yurtlu, *İhmali Suçlar* (1. bs, Seçkin Yayıncılık 2022) 279 vd.

14 Özgenç (n 5) 257-258. Aynı yönde bkz Koca ve Üzülmüş, ‘Taksirli Suçların Teorik Yapısı ve Bu Bağlamda İş Kazalarından Kaynaklanan Cezai Sorumluluğuna İlişkin Değerlendirmeler’ (n 9) 240.

15 Maddeye yönelik eleştiriler hakkında bkz Keçelioğlu (n 6) 127 vd.

16 Aynı yönde bkz Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 148; Özgenç (n 5) 256.

17 Fischer (n 7), § 15, Rn 12.

18 *ibid*, § 15, Rn 12; Rengier (n 8), § 52, Rn 1; Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 18, Rn 931.

fiiller cezalandırılır.¹⁹ Bu nedenle taksirle hırsızlık, mala zarar verme²⁰ ve hakaret gibi fiillerin cezalandırılabilmesi mümkün değildir.²¹ Bunun dışında dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali,²² dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık teşkil eden davranışın neticeye neden olması, bu davranış ile netice arasında nedensellik bağının bulunması, yani neticenin isnat edilebilmesi (yükümlülüğe aykırılık bağlantısı)²³ gerekir.²⁴ Taksirli suçların haksızlık içeriğini netice ve hareketin değersizliği belirler. Bu suçlarda tipik haksızlığın belirlenmesinde esasen üç husus önem arz etmektedir: Neticenin nedenselliği, objektif özen yükümlülüğünün ihlali ve neticenin objektif olarak isnadiyeti.²⁵

Taksirli suçlarda subjektif unsurların varlığı genel olarak kabul edilmemektedir. Failin özen yükümlülüğüne aykırı davranışını kişisel olarak öngörüp öngörmediği kusurluluk alanında incelenmektedir.²⁶ Taksirli suçlarda bu subjektiflik, işlenen fiil ile faili arasındaki iradi bağlantıyı gerektirir. Haksızlığın subjektif yönü “failin hareketini gerçekleştirerek bir neticeye yol açma iradesi” olarak ortaya çıkar ve “failin hareketini gerçekleştirerek zararlı ya da tehlikeli bir neticenin gerçekleşmesinden kaçınmaması” şeklinde gerçekleşir. Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak bir yayaya çarpmak suretiyle yaralama fiilini işleyen bir kimsenin esasen neticeye yönelen bir iradesinden bahsetmek mümkün değildir. Ancak fail, fiili işlemekten yine de çekinmemiş, yani bundan kaçınmamıştır. Yayanın yaralanmasına doğrudan yönelen bir iradesi olmasa bile fiili işlemekten kaçınması gereken hareketi gerçekleştirmediği için failin iradesi dış âleme yansımasıdır.²⁷

Taksir, genel anlayışa göre bilinçli ve bilinçsiz taksir şeklinde ikiye ayrılır.²⁸ TCK md 22/2’de bilinçsiz taksir, “...dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında

19 Thomas Dräger und Egbert Rumpf-Rometsch, *Die Fälle-Strafrecht Allgemeiner Teil* (8. Aufl, Fall-Fallag 2019) 245.

20 Türk hukukunda olduğu gibi Alman hukukunda da mala zarar verme suçunun taksirli hali cezalandırılmamıştır. Bkz Rengier (n 8), § 52, Rn 1.

21 Hilgendorf und Valerius (n 5) § 12, Rn 2; Karakehya (n 12) 269. Taksirli suçlar daha çok hayat ve vücut bütünlüğüne yönelik suçlar alanında düzenlenir. Malvarlığına karşı işlenen suçlar alanında taksirli suçlara çok sık rastlanılmaz. Bkz Heinrich (n 7) § 28, Rn 986.

22 Heinrich (n 7) § 28, Rn 1010; Fischer (n 7), § 15, Rn 16 ff.

23 Alman hukukunda taksirli haksızlıklarda nedensellik bağı yükümlülüğe aykırılık bağlantısı (*Pflichtwidrigkeitszusammenhang*) kavramı ile ifade edilir. Taksirden dolayı failin cezalandırılabilmesi için dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık ile neticeye neden olma arasında yükümlülüğe aykırılık bağının tespit edilmesi gerekir. Bkz Hilgendorf und Valerius (n 5) § 12, Rn 32-34; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükmeler* (n 5) 215-216; Artuk ve diğerleri (n 7) 455.

24 Taksirin unsurları hakkında detaylı bilgi için bkz Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükmeler* (n 6) 495 vd; Rengier (n 8), § 52, Rn 11 ff; Kühl (n 7), § 17, Rn 8 ff; Fischer (n 7), § 15, Rn 14 ff; Artuk ve diğerleri (n 7) 443 vd; Hakeri (n 7) 236-241; Özgenç (n 5) 256 vd; Akbulut (n 12) 498 vd; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükmeler* (n 5) 200 vd; Karakehya (n 12) 270 vd; Öztürk (n 7) 22-24; Dräger und Rumpf-Rometsch (n 19) 246-247.

25 Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 18, Rn 935 ff.

26 Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükmeler* (n 5) 201; karşı görüş için bkz Heinrich (n 7) § 28, Rn 1018.

27 Serkan Meraklı, ‘TCK M. 89 Işığında Taksirli Suçlarda Nitelikli Hallere Yer Verilmesinin Hareketin ve Neticenin Haksızlık İçeriği Bakımından Değerlendirilmesi’ [2019] Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 317, 321.

28 Akbulut (n 12) 492; Rengier (n 8), § 52, Rn 7, 8; Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 18, Rn 932; Kühl (n 7), § 17, Rn 42; Fischer (n 7), § 15, Rn 13, 14a; Centel, Zafer ve Çakmut (n 4) 111; Karakehya (n 12) 275-276; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükmeler* (n 6) 502; Ekici Şahin (n 6) 100; Dräger und Rumpf-Rometsch (n 19) 245; Koray Doğan, ‘Kast, Taksir ve Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar’ (2014) 9 Ceza Hukuku Dergisi 225, 227. Somut olayda bilinçli-bilinçsiz taksir ayırımının yapılmasının bir anlamı olmadığı ve taksirli suçlarda failin en azından bilinçsiz taksirle hareket etmek suretiyle neticenin gerçekleşme rizikosunu öngörmemesinin yeterli olduğu hakkında bkz Rengier (n 8), § 17, Rn 43. Bilinçli-bilinçsiz taksir ayırımının kusurluluğun derecesinin belirlenmesinde bir etkisinin olmadığı

belirtilen neticesi öngörülmemeyerek gerçekleştirilmesi...”; üçüncü fıkrasında bilinçli taksir, “...kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi...” şeklinde tanımlanmıştır. Bilinçli taksir halinde failin cezası arttırılır.

Bilinçsiz taksirde dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılıktan dolayı fail tarafından suçun unsurlarının gerçekleşebileceği²⁹ öngörülmemektedir.³⁰ Bilinçli taksirde ise fail, suçun unsurlarının gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, gerçekleşmeyeceğine dair bir güvenle³¹ hareket etmektedir.³² Bilinçsiz taksirde fail, tipik fiilin gerçekleşebilme ihtimalini düşünmez. Bilinçli taksirde ise fail, “suçun konusu açısından somut tehlikenin gerçekleşebileceğini öngörmekle birlikte”³³ tehlikenin derecesini önemsememekten, kendi yeteneğini abartmasından veya şansına güvenmesinden dolayı tipik fiilin gerçekleşmeyeceğine dair güven beslemektedir.³⁴

b. Kusurluluğa İlişkin Açıklamalar

Taksirli suçlarda haksızlık ve kusur³⁵ birbirinden ayrılmaktadır.³⁶ Taksirli suçlarda ilk safhada özen yükümlülüğü bakımından bir değerlendirme yapılır. Özen yükümlülüğünün ihlaline ilişkin yapılan

hakkında bkz Meier (n 11) 200.

- 29 Doktrinde taksire ilişkin yapılan teorik açıklamalarda suçun sadece netice unsuru göz önünde bulundurulmaktadır. Taksir bakımından bunun yeterli olmadığını belirtmek gerekir. Suçun bütün unsurları taksir kapsamında değerlendirilebilir. Örneğin, kasten öldürme suçunda gerçekleşen ölüm neticesi bakımından failin taksirle hareket edebilmesi mümkün olduğu gibi, suçun konusunun canlı bir insan olduğu konusunda da taksirle hareket edebilmesi mümkündür. Bkz Özgenç (n 5) 257. Aynı yönde bkz Akbulut (n 12) 486.
- 30 Fischer (n 7), § 15, Rn 13; Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 18, Rn 932; Rengier (n 8), § 52, Rn 7; Akbulut (n 12) 497.
- 31 Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 18, Rn 932. Yargıtay kararlarında da bu husus şöyle ifade edilmiştir: “...olay tarihinde saat 21.00 sıralarında, sanığın sevk ve idaresindeki otomobil ile 7 metre genişliğinde, orta refüjle bölünmüş ve aydınlatmanın bulunmadığı düz asfalt yolda, düğün konvoyunun önünde seyrettiği sırada direksiyon hâkimiyetini kaybederek orta refüjde bulunan Ş.Ş. çarpmak suretiyle adı geçenin hayatını kaybetmesine neden olduğu olayda; mahal sınırlarının çok üzerinde bir hızla seyir hâlinde olduğu anlaşılan sanığın, ilçe girişinde bulunan inşaat şantiyesi civarındaki **olay yerinden geçebilecek yayalara çarpabileceğini öngörmesine karşın şoförlük yeteneğine, şansına ve yayaların kendisini fark ederek tedbirli ve dikkatli davranacağına güvenererek istemediği neticeye neden olduğu kazada bilinçli taksirin koşullarının oluştuğu kabul edilmelidir.**” (Yargıtay CGK, E 2018/670, K 2018/93, 13.03.2018). Karar için bkz Abdulhalik Yıldız, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2015-2020) 1'nci Cilt* (1. bs, Türkiye Adalet Akademisi 2020) 82. “...sollama yaşağının bulunduğu yolda önünde konvoy bulunmasına ve karşı şeritten gelen araçları görmemesine rağmen şerit ihlalinde bulunan sanığın, **neticeyi öngördüğü hâlde şoförlük yeteneğine, şansına ve karşı yönden gelenlerin kendilerini koruma konusunda dikkatli davranacağına güvendiği**, böyle bir zanla objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket ederek öngördüğü, ancak istemediği neticeye neden olduğu ve eylemini bilinçli taksirle 2gerçekleştirdiği kabul edilmelidir.” (Yargıtay CGK, E 2016/814, K 2016/92, 23.02.2016).
- 32 Rengier (n 8), § 52, Rn 7; Fischer (n 7), § 15, Rn 13; Hilgendorf und Valerius (n 5) § 12, Rn 3; Centel, Zafer ve Çakmut (n 4) 111–112; Akbulut (n 12) 494–495; Öztürk (n 7) 227.
- 33 Dräger und Rumpf-Rometsch (n 19) 245; Fischer (n 7), § 15, Rn 14a.
- 34 Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 232; Centel, Zafer ve Çakmut (n 4) 111–112; Artuk ve diğerleri (n 7) 464, 466. Bilinçli taksir, olası kast ile olan farkı bakımından önem arz eder. Asıl olan fiilin bilinçsiz taksirle işlenmesidir. Bkz Rengier (n 8), § 52, Rn 8.
- 35 Ceza hukukunda “fail olmaksızın haksızlık olmaz, haksızlık olmaksızın kusur olmaz, kusur olmaksızın da ceza olmaz” kuralı geçerlidir. Ceza sorumluluğunun temelini kasten veya taksirle işlenen bir haksızlık oluşturur. Bkz Koca ve Üzülmöz, “Taksirli Suçların Teorik Yapısı ve Bu Bağlamda İş Kazalarından Kaynaklanan Cezai Sorumluluğuna İlişkin Değerlendirmeler” (n 9) 240. Kusurun suç teorisi içindeki yeri hakkında detaylı bilgi için bkz Günther Jakobs, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (2. Aufl, De Gruyter 1991), Abs 17, Rn 1 ff.
- 36 Artuk ve diğerleri (n 7) 462.

objektif değerlendirme taksirin haksızlık muhtevasına dair bir aşamadır. İkinci safhada yapılan subjektif değerlendirme kusurluluğa ilişkin değerlendirme olup bu aşamada failin şahsi nitelikleri göz önünde bulundurulur.³⁷

Taksirli suçlarda suçun unsurlarının gerçekleştiğinin tespitinden sonra failin işlenen fiilden dolayı kusurlu olup olmadığı, yani kusur yeteneğinin yanı sıra özene uygun davranışın beklenebilirliğinin araştırılması gerekir. Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak taksirle bir haksızlık gerçekleştiren bir kimse işlediği bu haksızlık nedeniyle kınanabilirse cezalandırılabilir. Kusur yeteneği bulunmayan bir kimsenin taksir alanında da kusurlu hareket ettiğinden bahsedilemez. Kasten işlenen suçlardan farklı olarak taksirle işlenen suçlarda kusurluluk alanında yapılacak değerlendirmede failin “kişisel olarak yapabilirlik kabiliyeti” ile “özene uygun davranışın fiilden beklenebilirliği”,³⁸ yani subjektif olarak özen yükümlülüğünün ihlali (*subjektive Sorgfaltspflichtverletzung*)³⁹ hususlarının göz önünde bulundurulması gerekir.⁴⁰ Kusurluluk aşamasında objektif özen yükümlülüğünün kişisel olarak isnadiyetinden bahsedilir.⁴¹

Taksirli fiili işleyen failin, işlediği bu haksızlık bakımından “şahsi yetenekleri (*personliche Fähigkeiten*)”,⁴² algılama seviyesi, bilgi düzeyi, deneyimleri, yaşı ve içinde bulunduğu koşulları itibarıyla objektif olarak mevcut bulunan özen yükümlülüğünü öngörebilecek ve bunu yerine getirebilecek durumda olması gerekir.⁴³ Fail, buna rağmen özen yükümlülüğüne aykırı davranmak suretiyle suçun kanuni tanımında belirtilen neticeyi gerçekleştirirse işlediği bu haksızlık nedeniyle kusurlu telakki edilecektir. Bir diğer ifadeyle neticenin kişisel olarak fail tarafından öngörülebilirliği kusurluluğun tayininde dikkate alınacaktır.⁴⁴ Kişisel olarak öngörülmesi ve önlenmesi mümkün bir netice ortaya çıkmışsa özen yükümlülüğünün ihlali olarak kabul edilir ve fail kusurlu addedilir.⁴⁵ Dikkat ve özen yükümlülüğünün fail tarafından algılanabilir olması, yükümlülüğe aykırı hareket edilmesi nedeniyle gerçekleşen neticenin “objektif olarak öngörülebilir (*objektive Voraussehbarkeit des Erfolgs*)”⁴⁶ olması anlamına gelir. Dolayısıyla failin dikkat ve özen yükümlülüğünün varlığını ve içeriğini algılayabilecek ve bu doğrultuda hareket edebilecek vaziyette olması gerekir.⁴⁷ İstisnai olaylarda, failin yapamayacağını bilmesine veya bilmesi gerekmesine rağmen risk teşkil eden bir

37 Öztürk (n 7) 99; Artuk ve diğerleri (n 7) 463; Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 18, Rn 975.

38 Artuk ve diğerleri (n 7) 464.

39 Kühl (n 7), § 17, Rn 8 ff; Dräger und Rumpf-Rometsch (n 19) 246.

40 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 229, 230.

41 Kühl (n 7), § 17, Rn 90.

42 ibid, § 17, Rn 90; Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 18, Rn 975.

43 Özgenç (n 5) 274; Öztürk (n 7) 99; Ekici Şahin (n 6) 100; Rengier (n 8), § 52, Rn 83. Yargıtay da taksir alanında failin kusurluluğunun aynı esaslardan hareketle tespit edilmesi gerektiğine karar vermiştir (Yargıtay CGK, E 1986/9-427, K 1986/106, 10.03.1986). Karar için bkz Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 230. Ayrıca bkz TCK'nin 4'üncü maddesinin gerekçesi.

44 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 230.

45 Heinrich (n 7) § 28, Rn 1023, 1024.

46 Kühl (n 7), § 17, Rn 40.

47 Özgenç (n 5) 273–274.

yükümlülüğü üstlenmesi zaten taksir olarak kabul edilir. Yükümlülük ihlalinin derecesi, failin kişisel kabiliyetlerine dayalı olarak yükümlülük ihlalinin ne kadar kaçınılabildiğine bağlıdır.⁴⁸

Bunun yanında dikkat ve özen yükümlülüğünün fail tarafından beklenebilir,⁴⁹ yani yerine getirebilme imkânının olması gerekir. İmkânın yokluğu durumunda dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun davranılması failden beklenilemez. Bu noktada failin şahsi özelliklerinin dikkate alınması gerekir.⁵⁰ Bu açıklamalar TCK md 22/4'te "*Taksirle işlenen suçtan dolayı verilecek olan ceza failin kusuruna göre belirlenir.*" şeklinde anlam bulmuştur.

Gerek yukarıda yapılan açıklamalar gerekse TCK md 22/4'teki mezkûr hüküm dikkate alındığında kusurluluğa ilişkin değerlendirme hâkim tarafından ve normatif olarak yapılabilir. Bu konuda bilirkişi incelemesi yaptırılmaz.⁵¹

Gerekçeden anlaşılacağı üzere, failin cezası kusurunun ağırlığı nispetinde belirlenir ve kusurluluğun matematiksel olarak ifade edilmesi mümkün değildir. Taksirli fiili işleyen failin kusuru hâkim tarafından normatif değerlendirmeye tabi tutulur ve nihayetinde kusurun ağırlığı ya da hafifliği dikkate alınarak cezanın alt ve üst sınırı arasında bir cezaya hükmedilir. TCK md 22/4'te düzenlenen hükümlerle, 765 sayılı TCK'nin 455 ve 459'uncu maddelerine 17.06.1964 tarihinde 501 sayılı Kanunla eklenen ve muhtevasında taksirli öldürme ve yaralama fiillerinde cezayı kusurun derecesine göre 1/8 kadar indirme yetkisi veren düzenlemeden hareketle uygulamada ortaya çıkan kusurun matematiksel olarak ifade edilmesi yöntemine de son verilmiştir.⁵² Eski kanun döneminde uygulamada kabul gören ve taksirli suçlarda kusurluluk alanında 8/8 ile 1/8 üzerinden değerlendirme yapmanın artık hukuki bir dayanağı kalmamıştır.⁵³

Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesi⁵⁴ raporunda failin meydana gelen kazada 6/8 oranında kusurlu olduğu belirtilmiştir. Kanaatimizce raporda kusurun matematiksel olarak ifade edilmesi

48 Meier (n 11) 201.

49 Öztürk (n 7) 98. Ayrıca bkz Bkz Hilgendorf und Valerius (n 5) § 12, Rn 42, 43.

50 Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 231.

51 Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 7) 99. Madde gerekçesinde bu husus şu şekilde açıklanmıştır: "*Taksirle işlenen suçlardan dolayı kusurluluk, bir değerlendirilmeye ancak olay hâkimi tarafından yapılabilir. Bu nedenle, taksirden dolayı kusurluluğun matematiksel olarak ifadesi mümkün değildir. Ancak, normatif değerlendirmeyle hâkim tarafından belirlenen kusurluluk göz önünde bulundurulmak suretiyle, suçun cezasında belli bir oranda indirim yapılabilir. Taksir dolayısıyla kusurun belirlenmesi normatif bir değerlendirmeyle mümkün olmakla birlikte, somut olayda dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlâl edilip edilmediğinin belirlenmesi açısından bilirkişi incelemesi yaptırılabilir. Örneğin ölümlü sonuçlanan bir ameliyat sırasında hastaya yapılan tıbbi müdahalenin tekniğine uygun olarak yapılmış olup olmadığının belirlenmesi açısından bilirkişi incelemesine gerek bulunduğu muhakkaktır. Keza, ölüm veya yaralanma ile sonuçlanan bir trafik kazasında, sürücülerin trafik kurallarına uyup uymadıklarının, hangi trafik kuralının ne suretle ihlal edildiğinin, trafiğe çıkarılan aracın teknik bakımdan herhangi bir arızasının olup olmadığının belirlenmesi açısından da bilirkişi incelemesi yapılabilir. Ancak, bu durumlarda, bilirkişinin yapacağı inceleme, işin tekniği ile sınırlı olmalıdır. Bunun dışında, bilirkişi tarafından münhasıran hâkimin yetkisinde bulunan kusurluluk konusunda herhangi bir değerlendirme yapılmamalıdır. Aksi yöndeki tutum, bilirkişilik görevinin sınırını aşmayı ve hâkimin yerine geçmeyi ifade eder. Hâkim, bu teknik veriler çerçevesinde somut olayda failin kusurlu olup olmadığını takdir edecektir. Failin kusurlu bulunması durumunda, kusurun ağırlığı ve diğer sebepleri de göz önünde bulundurmak suretiyle suçun kanuni tanımındaki cezanın alt ve üst sınırı arasında bir cezaya hükmedecektir.*"

52 Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 232.

53 Özgenç (n 5) 273–276.

54 Yeni kanun döneminde de kusurun oransal şekilde matematiksel olarak ifade edildiği mahkeme kararlarına rastlamak mümkündür. Örneğin Yargıtay CGK'nın E 2016/12-1418, K 2017/362, 4.7.2017 tarihli kararına konu olaya ilişkin dosyada Adli

TCK md 22/4 ve gerekçesi karşısında isabetli olmamıştır. Taksirle işlenen haksızlıklarda failinin kusuru sadece hâkim tarafından ve normatif olarak değerlendirilebilir.

c. Türk Ceza Kanununun 22'inci Maddesinin Altıncı Fıkrasında Düzenlenen Şahsi Cezasızlık Sebebine İlişkin Açıklamalar

TCK md 22/6'da taksirle işlenen suçlarda hem genel bir “şahsi cezasızlık sebebi”⁵⁵ hem de “cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi bir sebep”⁵⁶ düzenlenmiştir.⁵⁷ Düzenlemeye göre, “taksirli hareket sonucu neden olunan netice, münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açmışsa ceza verilmez; bilinçli taksir halinde verilecek ceza yarıdan altıda bire kadar indirilebilir.”

Tip Kurumu Trafik İhtisas Dairesi'nin raporunda “yola aniden iki atın girmesi sonucu direksiyon hâkimiyetini kaybederek karşı yöne girdiği anlaşılan sanığın, yeterli dikkat ve özeni göstermerek atlar nedeniyle aracı kaplamada tutacak şekilde tedbir almadığından %60 oranında asli derecede kusurlu olduğu, yola giren atların kazanın oluşumunda %40 oranında tali derecede etkili olduğu, diğer araç sürücülerinin ise kusurunun bulunmadığı” açıklamalarına verilmiştir. Karar ve değerlendirmesi için bkz ibid 277.

- 55 Şahsi cezasızlık sebebi, suçun işlenmesi esnasında mevcut olan ve failin işlediği fiilden dolayı cezalandırılmasını engelleyen sebeplerdir. Örneğin, TCK'nin 167'nci maddesinde malvarlığına karşı işlenen suçların belli akrabalar arasında işlenmesi bakımından şahsi cezasızlık sebepleri düzenlenmiştir. AY md 83/1'de düzenlenen milletvekillerinin yasama sorumsuzluğu da bu kapsamda değerlendirilebilir. Şahsi cezasızlık sebeplerinin varlığı halinde kişi cezalandırılmaz. Bu sebepler şahsa bağlı olduğu için sadece sebebin kendisinde mevcut olduğu kişi hakkında uygulanır. Bkz Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 378–379. Detaylı bilgi için bkz Zeynel T Kangal, ‘Kişisel Cezasızlık Nedenleri ve Cezayı Kaldıran Veya Azaltan Kişisel Nedenler’ (2011) 7 BÜHFD 38, 38 vd. Şahsi cezasızlık sebepleri ilgili suçun tipikliğinde (geniş anlamda tipiklik) bulunmakla birlikte haksızlık üzerinde etkisi olmayan sebeplerdir. Bkz Akbulut (n 12) 271. TCK'de şahsi cezasızlık sebeplerine yer verilen örnekler hakkında bkz Hakeri (n 7) 111; Akbulut (n 12) 271. Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) 223/4-b hükmü gereği, fail hakkında beraat değil, ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.
- 56 Cezayı kaldıran şahsi sebepler, suçun işlenmesi esnasında mevcut olmayan, suç işlendikten sonra ortaya çıkan ve faille ceza verilmemesini veya failin cezasında indirim yapılmasını sağlayan sebeplerdir. Örneğin, TCK md 221'de suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bakımından düzenlenen etkin pişmanlık hali cezayı kaldıran şahsi bir sebep olarak değerlendirilebilir. Bu sebepler şahsa bağlı oldukları için sadece sebebin kendisinde mevcut olduğu kişi hakkında uygulanır. Bkz Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 379; Akbulut (n 12) 272. Ayrıca bkz Kangal (n 55) 38 vd. TCK'nin 38'nci maddesinin üçüncü fıkrasında azmettirenin belli olmaması halinde azmettirenin ortaya çıkmasını sağlayan fail ve şeriklerin cezasında indirim yapılması öngörülmüş ve bu şekilde cezada indirim yapılmasını sağlayan şahsi bir sebebe yer verilmiştir. Bkz Hakeri (n 7) 112; Sercan Tokdemir, *Ceza Hukukunda Akim Kalmış Azmettirme* (1. bs, Seçkin Yayıncılık 2022) 69.
- 57 Özgenç (n 5) 283; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 239; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 244; Artuk ve diğerleri (n 4) 214–218; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 199; Artuk ve diğerleri (n 7) 469–474; Karakehya (n 12) 278; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 510; Ekici Şahin (n 6) 101. Aynı yönde bkz Kangal (n 55) 49. Hükümün cezaların bireyselleştirilmesi bölümüne alınabileceği önerisi için bkz Keçelioğlu (n 6) 134. Eski TCK'de bu şekilde failin düzenlenmenin olmadığı hakkında bkz Centel, Zafer ve Çakmut (n 4) 114. Doktrinde bunun cezayı kaldıran veya azaltan şahsi bir sebep olduğu görüşü hakkında bkz Özgenç (n 5) 283 dn 352. Alman hukukunda TCK'nin 22'nci maddesinin altıncı fıkrası gibi bir düzenlemeye yer verilmemiş ve fakat fail bakımından cezaya hükmedilmesinin gereksiz kılacak derecede ağır neticelerin gerçekleşmesi durumunda ACK md 60 uyarınca ceza vermektен vazgeçileceği kabul edilmektedir. Bkz Hakan Hakeri, ‘Türk ve Alman Hukuklarının Genel Kısımlarının Karşılaştırılması’ in Gunnar Duttge und Yener Ünver (edr), *Das Schuldprinzip des türkischen STGB im Spiegel des deutschen Strafrechts (Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi)-Band II*, vol 2 (1. bs, Seçkin Yayıncılık 2013) 35. “Ceza Vermekten Vazgeçme” başlıklı ACK md 60 şu şekildedir: “Gerçekleştirdiği fiilin, failin kendisi üzerinde doğurduğu sonuçlar, fail hakkında bir cezaya hükmedilmesini açıkça yersiz kılacak kadar ağır ise, mahkeme ceza vermektен vazgeçer. Eğer fail gerçekleştirdiği fiil ile bir yoldan fazla hapis cezası hükmedilmesine neden olursa, bu hüküm uygulanmaz.”

Düzenlemeyle yakınının ölümüne neden olan taksirli bir fiilin failde yol açtığı üzüntü ve ıstırapın faili cezalandırarak daha da artmasının önüne geçmek amaçlanmıştır.⁵⁸

Örneğin, hatalı sollama yapması nedeniyle kullandığı aracın devrilmesi ve devrilme sonucunda araçtaki eşinin ve çocuklarının ölmesi ya da yaralanması sonucunda fail, kendisine ayrıca bir ceza verilmesini gerektirmeyecek derecede trafik ihlali neticesinde meydana gelen olayların yol açtığı ıstırapı manevi olarak çekmiştir. İşlediği taksirli fiilden dolayı failde ayrıca ceza vermek aileyi ağır derecede mağdur (ceza verilmesi ve cezanın infaz edilmesi durumunda evinin geçimini sağlayan tek kişi olduğu için ailenin geçiminin sıkıntıya girmesi veya çocukların anne ve babanın şefkatinden mahrum kalması gibi) edecektir.⁵⁹ Demek ki, dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali sonucu bir kimsenin, kendisinin yaralanmasına veya aile bireylerinden birilerinin yaralanmasına veya ölümüne sebebiyet vermesi mümkündür. Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılıktan dolayı trafik kazası sonucu kendisinin yaralanmasına ve eşinin ölümüne sebebiyet veren bir kimsenin taksirli hareketi sonucu ölüme sebebiyet vermekten dolayı ayrıca cezalandırılması o kişinin ailesi bakımından ikinci bir cezalandırmaya yol açabilir. Diğer bir ifadeyle fail ve aile üyeleri iki defa cezalandırılmış olur. Bu şekilde gerçekleşen olaylarda olayın şartlarını göz önünde bulundurmamak suretiyle taksirli hareket eden kişiye ceza verilip verilmemesi, eğer ceza verilecekse de cezada indirim yapıp yapılmaması konusunda hâkime takdir yetkisinin tanınması gerektiği ileri sürülmüştür.⁶⁰

Bahsi geçen hükmün kasten işlenen suçlar bakımından uygulanması mümkün değildir. Hüküm, taksirli suçlarla sınır olarak düzenlenmiştir.⁶¹ Tahlil ettiğimiz kararda hükmün uygulanabilmesi için taksirle işlenmiş bir suçun olması gerektiği vurgulanmıştır. “Taksirli hareket sonucu neden olunan netice” ifadesinden hükmün sadece taksirli suçlarda uygulanabileceği sonucuna varılabilir.

58 Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 242. Düzenlemenin vicdanı rahatlatan bir hüküm içerdiği şeklinde nitelendirildiği hakkında bkz Ekici Şahin (n 6) 101. Dayandığı felsefe bakımından hükmün başarılı olduğu hakkında bkz Keçelioğlu (n 6) 132. Madde gerekçesinde hükmün kanuna neden konulduğu şu şekilde izah edilmiştir: “Ülkemizde özellikle kırsal bölgelerde rastlandığı üzere, taksirli suçlarda failin meydana gelen netice itibarıyla bizzat kendisinin ve aile bireylerinin ağır derecede mağduriyete uğradıkları görülmektedir. Söz gelimi, köylü kadınların gündelik uğraşları ve hayat zorlukları itibarıyla, sayısı çok kere üç dörtten fazlasına varan küçük çocuklarına gerekli dikkati ve itina gösterememeleri sonucu, çocukların yaralandıkları veya öldükleri görülmektedir. Aynı şekilde meydana gelen trafik kazalarında da benzer olaylara rastlanmaktadır. Bu gibi durumlarda ananın taksirli suçtan dolayı kovuşturmayla uğraması ve cezaya mahkûm edilmesi, esasen suçtan dolayı evladını kaybetmesi sonucu uğradığı ıstırapı şiddetlendirmekle kalmamakta, ayrıca, ailenin tümüyle ağır derecede mağduriyete düşmesine neden olmaktadır. Söz konusu fıkraya göre, hâkim suçlunun ekonomik durumunu, aile yükümlerini, söz gelimi diğer çocukların bakımını göz önünde bulunduracak, ona göre hüküm kuracaktır. Ancak, dikkat edilmelidir ki, bu fıkranın uygulanabilmesi için fiilden dolayı münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu itibarıyla zararlı netice meydana gelmiş bulunmalıdır; böyle bir netice ile birlikte söz konusu durumlara ilişkin bulunmayan başka bir netice de meydana gelmişse fıkra uygulanmayacaktır. Fıkra yazılı suç bilinçli taksir durumunda işlenirse ceza yarından üçte birine kadar indirilebilir.”

59 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 240.

60 Özgenç (n 5) 282; Akbulut (n 12) 511. Kanunda böyle bir hükme yer vermenin yerinde olduğu, fakat kötüye kullanmaya da açık olduğu ileri sürülmüştür. Örneğin eşinden kurtulmayı düşünen diğer eş veya mirasa konmayı düşünen bir çocuk bu tür bir düzenlemenin arkasına sığınarak asıl amacına ulaşabilir. Cezasız kalmak için ceza hukuku silahını yine ona karşı kullanabilir. Açıklama için bkz Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 512; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 199–200.

61 Ekici Şahin (n 6) 101.

Bu yüzden doğrudan kast, olası kast ve kast-taksir kombinasyonu ile işlenen suçlarda bu fıkranın uygulanma kabiliyeti bulunmamaktadır.⁶²

TCK md 22/6, daha çok taksirle öldürme ve yaralama suçları bakımından uygulama alanı bulmaktadır.⁶³ Dolayısıyla TCK md 22/6, md 85/2'deki fiiller bakımından uygulanmaktadır. Kişisel ve ailevi olarak etkilenmekle birlikte başka bir neticenin veya neticelerin meydana geldiği durumlarda (örneğin, aile üyelerinden birinin öldüğü ve araçta bulunan arkadaşın da yaralandığı bir olayda) şahsi cezasızlık sebebine ilişkin TCK md 22/6'daki hüküm uygulanmayacağından failin TCK md 85/2 bakımından sorumluluğu doğar. Ancak cezanın tayininde bu durum dikkate alınır. TCK md 85/2'nin uygulanabilmesi için tek fiille birden fazla neticenin gerçekleşmesi ve her bir netice bakımından ceza hukuku sorumluluğunun doğması gerekir.⁶⁴

Bununla birlikte TCK md 22/6'yı taksirle öldürme ve yaralama suçlarıyla sınırlandırmak suretiyle hükmün uygulama alanını daraltmamak gerekir.⁶⁵ Örneğin, TCK md 171'de düzenlenen genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçu bu hüküm bakımından gündeme gelebilir. Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışlarıyla kendi evinin yanmasına ve çocuklarının evsiz kalmasına neden olan bir kimsenin TCK md 22/6'dan faydalanabilmesi mümkündür.⁶⁶

Taksirli hareket sonucu gerçekleşen netice, ilgili suç tipinde belirtilen neticedir. Bu netice ile failin kişisel ve ailevi durumu bakımından ortaya çıkan mağduriyet arasında nedensellik bağının olması gerekir. Örneğin öldürme ve yaralama suçlarında netice, taksirli hareket sonucunda neden olunan ölüm veya yaralanmadır. Genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçunda teknik anlamda netice yerine başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı açısından gerçekleşen tehlike ile gerçekleşen mağduriyet arasında nedensellik ilişkisinin olması gerekir.

TCK md 22/6'nın uygulanabilmesinin en önemli şartı taksirli fiilden dolayı münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu itibariyle zararlı bir neticenin gerçekleşmiş olmasıdır.⁶⁷ Taksirli hareketin neden olduğu netice, failin kişisel ve ailevi durumu üzerinde ağır bir etki doğurmalı ve fakat üçüncü kişilerin taksirli hareketten etkilenmemesi gerekir.⁶⁸

62 Akbulut (n 12) 512. Aynı yönde bir başka karar için bkz Yargıtay CGK, E 2010/9-196, K 2010/228, 23.11.2010 (Karar için bkz Özgenç [n 5] 285 dn 356).

63 Ekici Şahin (n 6) 101.

64 Akbulut (n 12) 513.

65 Ekici Şahin (n 6) 101.

66 Özgenç (n 5) 285. Yargıtay'ın kararına konu olan bir olayda taksirli hareketi nedeniyle yangına neden olan ve neticeden zarar göre kişi hakkında TCK md 22/6 hükmü uygulanmış ve kendisine genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçundan ceza verilmemesi gerektiğine hükmedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir: “Taksirli hareket sonucu yanan ev sanığa ait olup, suçtan başkası somut bir zarar görmediğinden, 5237 sayılı TCK'nın 22/6. Maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı da tartılıp değerlendirildikten sonra lehe yasanın ve buna göre de sanığın hukuki durumunun tayin ve takdir gerektiğinin gözetilmemesi, yasaya aykırıdır”. (Yargıtay 9 CD E 2007/7389, K 2007/2135, 15.03.2007). Karar için bkz Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 243 dn 632; Ekici Şahin (n 6) 101.

67 Centel, Zafer ve Çakmut (n 4) 114; Artuk ve diğerleri (n 4) 214; Artuk ve diğerleri (n 7) 470; Akbulut (n 12) 512; Karakehya (n 12) 279; Ekici Şahin (n 6) 101.

68 Ekici Şahin (n 6) 101.

Kanun koyucu, şahsi cezasızlık sebebinin uygulanabilmesi için iki sınırlandırmaya gitmiştir. Birinci sınırlandırma failin taksirli hareketinden kaynaklı neticenin failin kendisi (kişisel ve ailevi durumu) bakımından acı ve ıstıraba yol açmasıdır. İkinci sınırlandırma failin artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasıdır. Belirtmek gerekir ki her iki şartın kümülatif olarak gerçekleşmesi gerekir.⁶⁹

Birinci sınırlandırma taksirli hareket sonucu gerçekleşen neticenin failin kişisel ve ailevi bakımından mağduriyetine ilişkindir. Dolayısıyla, netice sadece failin kişisel mağduriyetine yol açarsa söz konusu şahsi cezasızlık sebebinin veya cezada indirimi gerektiren şahsi sebebin varlığından bahsedilemez. Örneğin çok sevdiği arkadaşıyla seyahat ederken aracı kullanan kişi objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket etmek suretiyle bir trafik kazası geçirir ve kazada arkadaşı ölürse bu kişi hakkında TCK md 22/6'nın uygulanabilmesi mümkün değildir. Olay bakımından kişinin kişisel olarak ağır bir mağduriyet yaşadığı ileri sürülebilir ise de ailevi durumu itibariyle cezaya hükmedilmesinin gereksiz kılacak derecede bir mağduriyet yaşanmamıştır. Zira kanunda neticenin failin “hem kişisel hem de ailevi” durumu bakımından ceza verilmesini gereksiz kılacak derecede etki göstermesi aranmaktadır. Sonuç itibariyle, kişisel ve ailevi durumun dar⁷⁰ yorumlanması ve bundan Medeni Kanunun ilgili hükümlerini göz önünde bulundurmak suretiyle altsoy, üstsoy ve evlilik ilişkisinin anlaşılması gerekir. Bunun yanında, kişisel ve ailevi durum üzerinde etkisi olan neticelerle birlikte gerçekleşen başka neticelerden dolayı bu hükmün uygulanması mümkün değildir.⁷¹ Araçla seyahat örneğimizde arabada kaza sonucu aracı kullanan kişinin çocuğu veya eşi ölseydi bu hüküm kendisiyle seyahat eden arkadaşı bakımından yine uygulanamazdı. Çünkü kişisel olarak ağır bir mağduriyet yaşandığı kabul edilse bile ailevi bakımdan mağduriyetten bahsetmek mümkün değildir.

69 Artuk ve diğerleri (n 4) 214; Artuk ve diğerleri (n 7) 470; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 511–512; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 199–200; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 245; Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 238; Yıldız (n 4) 274; Ekici Şahin (n 6) 101. “... sanık Kadem P.. ile ölen Uğur P..’ın kardeş oldukları, aynı binada anne ve babalarıyla beraber oturup birlikte tuhafiyecilik yaptıkları, olay günü de kışık yakacak ihtiyaçlarını sağlamak için babalarının köydeki kavak ağaçlarını kestikleri sırada devrilen gövdenin karşısındaki ağaca çarparak dört parçaya ayrıldığı, parçalardan birinin başına isabet etmesi sonucu Uğur’un beyin kanaması nedeniyle öldüğü, sanıktan on yaş büyük olan Uğur’un ölümünden sonra altı yaşındaki ikiz çocuklarının ve dul kalan eşinin ekonomik ihtiyaçlarının sanık tarafından karşılanmaya devam edildiği, Sosyal Güvenlik Kurumuna olan önemli miktardaki birikmiş borcunun da sanık tarafından üstlenildiği ve taksitle ödenmeye çalışıldığı, taksirli suç nedeniyle ortaya çıkan ölüm neticesinin diğer tüm aile fertleri gibi sanığı da ciddi bir üzüntüye sevk edip mağduriyetine yol açtığı, bu durumun ölenin eşi tarafından da ifade edilip şikayetçi olunmadığı, aile yapısı geçmişte ve halen sürdürdüğü ilişkileri ve yükümlülükleri, yönünden sanığın cezalandırılmasının ölenin eşi ve çocukları bakımından da ayrıca yeni bir mağduriyete yol açacağı bu nedenle de sanığın kişisel ve ailevi mağduriyetinin kendisine ceza verilmesini gereksiz kılacak bir düzeye ulaştığı anlaşıldığından, hakkında ceza verilmesine yer olmadığına” karar verilmesi gerekirken, mahkumiyetine hükmedilmesi...” (Yargıtay 9 CD, E 2008/18994, K 2008/14573, 30.12.2008). Karar için bkz <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi: 21 Ocak 2023.

70 *Ekici Şahin*, hükmün sınırlarının belirlenmesinde TCK md 232 kapsamında korunan en geniş anlamda aile kavramının dikkate alınması gerektiğini ileri sürmüştür. Yazara göre, dar (TCK md 230’da), geniş (TCK md 233’te) ve en geniş (TCK md 232’de) aile kavramları ceza hukukunda korunmaktadır. Hükmün uygulanması bakımından bütün aile kavramlarından faydalanmak gerekir. “Fail, bakım ve gözetim yükümlülüğünü veya resmi nikâh olmadan kurulan fiili birlikteliklerde bunlara ilaveten sadakat yükümlülüğünü yerine getirerek, ev düzeni içinde bir arada yaşadığı kişilere karşı taksirli bir suç işlendiğinde, şahsi cezasızlık nedeninden yararlanabilmelidir.” Bkz Ekici Şahin (n 6) 102.

71 Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 241–242. Ayrıca bkz Özgenç (n 5) 284. Ancak Yargıtay’ın aksi yönde kararlarının olduğunu ifade etmek gerekir. Detaylı bilgi için bkz Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 239–240; Ekici Şahin (n 6) 102.

Tezcan/Erdem/Önok, fail ile mağdur arasındaki akrabalık ilişkisinin dikkate alınması gerektiğini, gerekçedeki açıklamaların bu şekilde anlaşılmaya müsait olduğunu ve akrabalık derecesinin tek başına belirleyici bir ölçüt olmadığını ileri sürmüşlerdir. Yazarlara göre, kanunundaki “kişisel ve ailevi” ibaresi sadece Medeni Kanun anlamındaki yakınlık ilişkilerine işaret etmemektedir. Olması gereken hukuk bakımından bu yorumun yapılabilmesi mümkün ise de olan hukuk bakımından yorum mümkün gözükmemektedir.⁷²

Bu sınırlandırma bakımından kanunda kullanılan “münhasıran”⁷³ kavramından dolayı bazı sorunlara işaret etmek gerekir. Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılıktan dolayı araç kullanmak suretiyle bir başkasının ölümüne neden olan bir kimsenin trafik kazasında kendisinin de hafif bir şekilde yaralanması mümkündür. Her ne kadar kişinin kendisinin de yaralanması münhasıran kavramının kapsamında olsa da artık ceza verilmesini gerektirmeyecek derecede bir mağduriyetten bahsedilemez. Olayda araç kullanan kişi ağır yaralansa ve araçta kendisiyle seyahat eden üçüncü kişi hafif yaralansa bu durumda bu kişi hakkında TCK md 22/6’nın uygulanabilirliğinin bir sorun teşkil edeceği ifade edilmiştir.⁷⁴ Maddi ceza hukukunu ilgilendiren söz konusu hükmün ceza hukuku dogmatigi bakımından sıkıntılı bir düzenleme olduğu, hükmün lafzı karşısında fail ve mağdurun aynı kişi olabileceği ve bunun ceza hukuku tekniğine aykırı olduğundan hareketle mağdur kelimesinin metinden çıkarılması önerilmiştir.⁷⁵

İkinci sınırlandırma, neticenin failin cezalandırılması üzerindeki etkisine ilişkindir. Neticenin, failin cezalandırılmasının artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına, yani bir yıkıma yol açması gerekir. Örneğin, trafik kazalarında kaza yapan kişinin çocuklarının ölmesi veya ağır bir şekilde yaralanması durumunda bu neviden bir mağduriyet ve yıkım gerçekleşmiş olmaktadır. Bu noktada hâkimin, failin ekonomik durumunu, ailevi yükümlülüklerini ve ortaya çıkan maddi ve manevi zararları dikkate alması gerekir. Cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağduriyetin oluşup oluşmadığına ilişkin takdir yetkisi hâkime ait olup her somut olaya göre bunun tayin edilmesi gerekir.⁷⁶

72 Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 239. Taksirli hareket sonucu gerçekleşen neticenin hangi durumlarda failin ailevi durumu üzerinde etkili olacağı hususu tartışmalıdır. Bkz Ekici Şahin (n 6) 101–102. Kişinin aile bireyi olmayan ve fakat aile bireyleri gibi ilişki kurduğu kişilerin bu kapsamda değerlendirilip değerlendirilmeyeceği tartışılmıştır. Yargıtay bir kararında failin, birlikte yaşadığı ve bakıp büyüttüğü kişiler gibi insani bağ ve yakınlık kurduğu kişilerin bu hüküm kapsamında değerlendirilebileceğine karar vermiştir (Yargıtay 9 CD K 2008/18994, E 2008/14573, 30.12.2008). Olması gereken hukuk bakımından bu durumun kabul edilebilir olduğu ve fakat madde hükmünden böyle bir yorumun yapılamayacağı ileri sürülmüştür. Bkz Artuk ve diğerleri (n 4) 216; Artuk ve diğerleri (n 7) 471; Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 239–240. Yargıtay, kararlarında üvey kız, babaanne, kardeş ve torun gibi yakın kişilerin durumlarının hüküm kapsamında değerlendirilmemesini bozma sebebi saymıştır. Yargıtay kararları için bkz Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 511; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 199–200 dn 218; Ekici Şahin (n 6) 101–102. Yargıtay, kararlarında failin yeğeni, amcaoğlu, eşinin kardeşi, eniştesi, nişanlısı, kayıbiraderi cezaya hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağduriyete yol açacak derecede yakınlıkta kabul etmemiştir. Kararlar için bkz Artuk ve diğerleri (n 4) 216–217; Artuk ve diğerleri (n 7) 471–473; Ekici Şahin (n 6) 101–102.

73 Yargıtay’ın münhasıran kavramının anlamını aşan ve somut olay adaletini tesis etme gayesiyle verdiği, hem kendi içtihatlarına hem de kanunun lafzına aykırı kararlarının hukuki güveni zedelediği gibi bahsi geçen adaleti de sağlayamadığı yönündeki eleştiri için bkz Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 240–241.

74 Özgenç (n 5) 285; Akbulut (n 12) 512.

75 Keçelioğlu (n 6) 133, 134.

76 Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 242; Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 241. Trafik kazasında eşini kaybetmesi nedeniyle üzüntü duymayan ve buna sevinen kişinin bu cezasızlık sebebinden faydalanması mümkün değildir. Bkz Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 245.

Dolayısıyla cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağduriyetin yıkıcı ve ağır nitelikte olması gerekir. Taksirli hareket sonucu neticenin yol açtığı etki hafifse veya ağır olmakla birlikte fail bundan etkilenmemişse hükmün uygulanması mümkün değildir.⁷⁷ Tabii olarak her insanda ortaya çıkan etkilenme ve üzüntünün tek başına hükmün uygulanmasını mümkün kılmayacağı, gerçekleşen neticenin yıkıcı ve ağır sonuçlara yol açması gerektiği, artık ceza verilmesinde devlet ve toplum bakımından bir faydanın olmayacağını anlaşılmaması gerekir. Bu bağlamda “dışarıdan gözlemlenebilen somut bir etki”nin ortaya çıkması gerektiği “gerçekten somut olarak etkilenmiş, acı, üzüntü, elem duymuş, maddi ve manevi zorluklar yaşamış” olması gerektiği ileri sürülmüştür.⁷⁸ Bunun yanında, cezaya hükmedilmesini gereksiz kılacak derecedeki mağduriyet maddi veya manevi olabilir.⁷⁹

Kanunda TCK md 22/6'nın uygulanma şartlarının oluşması durumunda faille ceza verilmeyeceği ifade edilmiştir. Her ne kadar hükmün şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini hâkim takdir edecek olsa da şartların oluşması durumunda bilinçsiz taksirde fail hakkında cezaya hükmedilmeyecek, bilinçli taksirde cezada indirim yapılacaktır. Dolayısıyla hâkimin şartların gerçekleşmesinden sonra ceza verip vermeme veya cezada indirim yapıp yapmama konusunda takdir yetkisi bulunmamaktadır.⁸⁰ Hâkim, TCK md 22/6 kapsamında şartların gerçekleştiğine ve mağduriyetin oluştuğu sonucuna varırsa şahsi cezasızlık sebebinin uygulanması zorundadır.⁸¹

Somut olayda suçun işlendiği tespit edildikten sonra TCK md 22/6'nın uygulanabilirliğinin ele alınması, yani öncelikle işlenen suça ilişkin bir incelemenin yapılması gerekir. TCK md 22/6'daki cezasızlık sebebinin şartları oluşmuş ve fiil bilinçsiz taksirle işlenmişse ceza tayin edilmeden fail hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmelidir.⁸²

77 Ekici Şahin (n 6) 102. “...sebebiyet verdiği kaza nedeniyle annesi, kızı, iki kardeşi, yeğeni, halası ve kardeşinin eşinin öldüğü olayda, sanığın ölenler ile yakınlığı, ekonomik durumu ve ailevi yükümlülükleri gözetildiğinde, annesi, kızı ve kardeşlerinin ölümü nedeniyle münhasıran kişisel ve ailevi bakımdan ceza verilmesini gerektirmeyecek derecede mağdur olduğunda tereddüt bulunmasa da, üçüncü derece kan hısımları olan ve aynı evde ikâmet etmeyen, bakım ve gözetim sorumluluğu altında bulunmayan halası ve yeğeni ile ikinci derecede sıhri hısımları olan ve kardeşi ile yaptığı evlilikten önce kendisini tanıdığına dair dosyaya yansıyan bir delil bulunmayıp aynı ailenin üyesi de sayılmayan yengesinin ölümleri nedeniyle TCK'nın 22/6. maddesi kapsamında bir mağduriyetten söz edilemeyeceği, bu ölümlerin, sırf ölümün gerçekleşmesi nedeniyle duyulacak doğal üzüntünün çok üstünde önemli derecede bir üzüntüye ve buna bağlı olarak ayrı bir mağduriyete yol açmayacağı, bu kapsamda sanığın, halası, yeğeni ve kardeşinin eşinin ölümünden dolayı bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede zarar görmediği anlaşıldığından, sanık hakkında TCK'nın 22/6. maddesinin uygulanma imkânı bulunmadığı kabul edilmelidir. (Yargıtay CGK, E 2018/239, K 2018/321, 03.07.2018). Karar için bkz Yıldız (n 31) 82–83.

78 Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 242; Ekici Şahin (n 6) 102.

79 Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 200. “Artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açması” ifadesinin uygulamada otomatik bir cezasızlık sebebinin kabul edilmesi riskini beraberinde getireceği yönündeki eleştiri için bkz Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 242.

80 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 243; Karakehya (n 12) 279–280. Bilinçsiz taksirde faili cezalandırıp cezalandırmama veya bilinçli taksirde failin cezasında indirim yapıp yapmama konusunda da hâkime takdir yetkisinin verilmesi gerektiği hakkında bkz Özgenç (n 5) 285; Akbulut (n 12) 512.

81 Artuk ve diğerleri (n 4) 215; Artuk ve diğerleri (n 7) 471. “Ceza verilmeyebilir” şeklinde bir ifadeyle bu konuda hâkime takdir yetkisi verilmesi gerektiği hakkında bkz Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 199–200; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 512. Kanunda “ceza verilmez” ibaresiyle “yasal bir cezasızlık sebebinin” oluşturulduğu hakkında bkz Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 242.

82 Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 242.

2. Türk Ceza Kanununun 85'inci Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği

TCK'nin 85'inci maddesinin uygulanması bakımından şikâyet, uzlaştırma, madde bakımından görevli mahkemenin tayini gibi çeşitli problemler gündeme gelebilir.⁸³ Bunun yanında tahlil ettiğimiz kararda tartışma konusu yapılan ve TCK md 22/6'da düzenlenen şahsi cezazırlık sebebinin düzenlendiği hüküm bakımından bu düzenleme önem arz etmektedir. Maddenin uygulanması bakımından ortaya çıkan bu problemlerin çözümünün hükmün hukuki niteliği ile ilgili olduğunu ifade etmek gerekir.

Doktrinde ikinci fıkranın hukuki niteliği tartışmalı olup bu konuda bazı görüşler⁸⁴ ileri sürülmüştür.

a. Taksirle Öldürme Suçunun Nitelikli Hali Olduğu Görüşü

Doktrinde bir görüş tarafından, TCK md 85/2'deki düzenlemenin aynı maddenin birinci fıkrasında düzenlenen taksirle öldürme fiilinin cezasını arttıran nitelikli hali olduğu ileri sürülmüştür.⁸⁵ İkinci fıkranın aynı madde içerisinde düzenlenmesi, yaptırımının birinci fıkradan bağımsız olarak tayin edilmesi ve cezanın üst sınırı bu görüşü destekler niteliktedir. Ayrıca madde gerekçesi bu görüşün dayanağını kuvvetlendirici nitelikte kaleme alınmıştır.⁸⁶ Madde gerekçesinde fiilin, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla insanın ölümüyle birlikte, bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması hâlinin birinci fıkraya göre daha ağır ceza ile cezalandırılmayı gerektiren neden olduğu ifade edilmiştir.⁸⁷

Doktrinde bu görüşü savunan yazarlardan *Tezcan/Erdem/Önok*, bir kişinin ölümü ile birlikte bir veya birkaç kişinin yaralanması halinin taksirle öldürme suçunun nitelikli hali olduğunu, fakat yaralanmanın belirli bir dereceye kadar olmasının bir zorunluluk olmadığını, olayda en azından bir kişinin ölmesiyle birlikte basit tıbbi müdahaleyi gerekli kılan taksirli bir yaralanma halinde de mezkûr hükmün uygulanma kabiliyetinin olduğunu kabul etmektedirler.⁸⁸ Yazarlar, taksirli yaralama suçuna

83 ibid 228; Neslihan Göktürk, 'Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar' (2022) 26 Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 247, 249.

84 Görüşler hakkında detaylı bilgi için bkz Göktürk, 'Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar' (n 83) 249 vd; Ahmet Hulusi Akkaş, 'TCK'nın 85'inci Maddesinin İkinci Fıkrası İle İlgili Bir Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi' iç Feridun Yenisey ve diğerleri (edr), *Dr. Dr. h.c. Silvia Tellenbach'a Armağan* (1. bs, Seçkin Yayıncılık 2018) 77 vd.

85 Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 228; Seydi Kaymaz ve Hasan Tahsin Gökcan, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Taksirle Adam Öldürme ve Yaralama Suçları* (1. bs, Seçkin Yayıncılık 2006) 156. Karşı görüş için Karakehya (n 12) 75.

86 Göktürk, 'Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar' (n 83) 250.

87 Bkz TCK md 85/2'nin gerekçesi. Eski TCK md 455/2'de ölen kişilerin birden fazla kişi olması ve bir kişinin ölmesiyle birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanması taksirle öldürme suçunun ağırlaştırıcı sebebi sayılmaktaydı. Bkz Erem (n 4) 86.

88 Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 228. İkinci fıkranın uygulanabilmesi bakımından yaralanmanın derecesinin önemli olmadığı, basit yaralanmaların bu hükmün uygulanmasını engelleyemeyeceği ve yaralanmanın derecesinin belirtilen alt ve üst sınırlar arasında somut cezanın belirlenmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği hakkında bkz Artuk ve diğerleri (n 4) 213; Yıldız (n 4) 273; Koca ve Üzümler, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 242. Eski TCK'de ise md 455/2 bakımından yaralanmanın derecesinin yani belli bir ağırlıkta olmasının arandığı hakkında bkz Centel, Zafer ve Çakmut (n 4) 116. Yaralanmanın derecesi (niteliği) bakımından TCK md 61'de düzenlenen "suçun konusunun önem ve değeri", "meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı" ölçütlerinin esas alınması gerekir. Bkz Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 201; Artuk ve diğerleri (n 4) 213.

ilişkinin TCK md 89/4⁸⁹ bakımından da benzer görüş ileri sürmüşlerdir. Buna göre, failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket etmek suretiyle iki veya daha fazla kişinin yaralanmasına neden olması durumu cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren bir haldir. Bunun için fail dışında en az iki kişi yaralanmış olmalıdır.⁹⁰

Yıldız, ikinci fıkrayı “Nitelikli Haller” başlığı altında ele almakla birlikte düzenlemenin özel bir içtima hali olduğunu, kanun koyucunun bu düzenlemeyle tek taksirli hareketle fıkrada belirtilen durumlardan birisine neden olunması halinde failin cezasının arttırılacağını ileri sürmüştür.⁹¹ Aynı şekilde Akkaş, ikinci fıkra kapsamında belirtilen hallerin gerçekleşmesi durumunda failin cezasının arttırılacağını ve bu şekilde birinci fıkranın ikinci fıkranın nitelikli hali olduğunu ileri sürmüştür. Ancak yazar hükmün aynı zamanda özel bir içtima düzenlemesi olduğunu kabul etmektedir.⁹²

Kanaatimizce düzenlemenin hem suçun nitelikli hali hem de özel bir içtima hali olarak kabul edilmesi kendi içerisinde çelişki oluşturmaktadır.⁹³ Bir suçun temel haline ilişkin tipiklikte haksızlığın suç teşkil etmesi için taşınması gereken asgari şartlar düzenlenir.⁹⁴ Suçun nitelikli halinde temel halinin bütün unsurları mündemiçtir ve bu unsurlara cezayı arttıran veya indiren en az bir tane özel unsur eklenmektedir. Bu unsurlar ise suçun objektif unsurlarıdır.⁹⁵ Bir suçun nitelikli halleri haksızlığın muhtevası üzerinde etkili ve cezanın arttırılmasıyla veya indirilmesiyle sonuçlanan hallerdir.⁹⁶ Nitelikli haller, suçun temel halinin unsurlarına eklenen unsurlar olup temel halinin unsurlarında herhangi bir değişikliğe yol açmaz. Suçla korunan hukuksal değer ve haksızlığın niteliğinin değişmediği bu haller kanun koyucunun belirlediği ceza yaptırımını üzerinde etkilidir. Sonuç itibariyle nitelikli hallerin bir olayda gerçekleşmemesi, temel halin gerçekleşmeyeceği anlamına gelmemektedir.⁹⁷ Nitelikli

89 TCK md 89/4: “Failin birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması halinde, altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”

90 Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 301.

91 Yıldız (n 4) 272–273, 277.

92 Akkaş (n 84) 78, 82.

93 Aynı yönde bkz Göktürk, ‘Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar’ (n 83) 250 dn 4.

94 Walter Groppe, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (4. Aufl, Springer Verlag 2015), § 2, Rn 45.

95 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 142, 143; Karakehya (n 12) 72, 73. İstisnai olarak suçun diğer subjektif unsurlar (saik ve amaç gibi) cezayı arttıran nitelikli hal kapsamında düzenlenmiş olabilir. Kan gütme saiki ile kasten öldürme (TCK md 82/1-j) veya töre saiki ile kasten öldürme (TCK md 82/1-k) örnek verilebilir.

96 Jakobs (n 35) Abs 6, Rn 95; Akbulut (n 12) 440; Göktürk, ‘Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar’ (n 83) 249–250; Hakeri (n 7) 127; Akkaş (n 84) 77. Kanun koyucu 12.05.2022 tarihli 7406 sayılı Kanunla bazı suç tiplerinde suçun kadına karşı işlenmesini cezayı arttıran nitelikli hal olarak (TCK md 82/1-f); bazı suç tiplerinde cezada indirim yapılması gerekli durumlarda alt sınırın belirli bir miktarın üstünde olmayacağını (TCK md 86/2) düzenlenmiştir. Belirtmek gerekir ki, nitelikli unsurlar çeşitli nedenlerden (failin işleniş şekli, işlendiği yer ve zaman, failin veya mağdurun niteliği, fail ile mağdur arasındaki ilişki, suçun konusu, amaç veya saik gibi) kaynaklanabilir. Bu hususlar, haksızlık içeriğini azaltan veya arttıran hallerdir. Ayrımcılık veya başka herhangi bir saik olmadan, özel durumları sebebiyle korunmaya muhtaç olduğuna veya yakınlığına veya aynı evde yaşadığına kısacası failin haksızlığı üzerinde bir etkisi olup olmadığına bakılmaksızın “sırf öldürülenin kadın olması” sebebiyle nitelikli halin kabul edilmesinde olduğu gibi failin haksızlık içeriğinin göz önünde bulundurulmaması ceza hukuku esaslarına uygun düşmemektedir. Bu nitelikli hale yönelik eleştiri için bkz Akbulut (n 12) 439. Nitelikli hallerin sınıflandırılması hakkında ayrıca bkz Özgenç (n 5) 227–231.

97 Göktürk, ‘Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar’ (n 83) 249–250. Ayrıca bkz Hakeri (n 7) 127.

unsurlar, suçun hukuki vasfını değiştirmeyen ve varlığına da zarar vermeyen unsurlardır.⁹⁸ Suçların içtimaı ise bir kimsenin suç teşkil eden birden fazla fiili işlemesi durumunda cezai sorumluluğun ne şekilde belirleneceği ile ilgili bir konu olup suçların bir arada bulunmasını, bir araya gelmesini ifade eder.⁹⁹ Fail, birden fazla suç işlemesine rağmen suçlar arasındaki çeşitli bağlam noktalarından hareketle tek ceza ile cezalandırılmaktadır.¹⁰⁰

b. Taksirle Öldürme Suçunun Netice Sebebiyle Ağırlaşan Hali Olduğu Görüşü

Doktrinde TCK md 85/2'deki düzenlemenin taksirle öldürme suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşan hali olduğu görüşü de ileri sürülmüştür.¹⁰¹ Aynı minvalde taksirli yaralama suçuna ilişkin TCK md 89/4'ün taksirle yaralamanın neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olduğu kabul edilmektedir.¹⁰²

Bu görüşü ileri süren yazarlardan Öztürk/Erdem, "Netice Yüzünden Ağırlaşan Suçlar" başlığı altında "TCK'da genellikle netice yüzünden ağırlaşan suçlarda temel suç tipinin kasten işlenmiş olması zorunluluğu aranmaktadır. Bunun iki istisnasını, temel suç tipinin taksirli de olabileceğini öngören taksirle öldürme ve yaralama suçu oluşturmaktadır. Nitekim TCK m. 85/2'de taksirle öldürme; TCK m. 89/2-4'te taksirle yaralama suçunda netice yüzünden cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren durumlara yer verilmiştir." şeklindeki açıklamalarıyla sorunu taksir-taksir kombinasyonu çerçevesinde ele almışlardır. Bununla birlikte yazarlar "Mağdur" başlığı altında "Mağdurların çokluğu bazen suçun nitelikli hali sayılmıştır (örneğin TCK m. 85/2, 89/4)." şeklindeki açıklamayla düzenlemenin hem nitelikli hal hem de neticesi sebebiyle ağırlaşan hal olduğunu ileri sürmüşlerdir.¹⁰³

Doktrinde haklı olarak eleştirildiği üzere bir hususun hem neticesi sebebiyle ağırlaşan hal hem de nitelikli hal olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Kanaatimizce de bir husus ya nitelikli hal

98 Hakeri (n 7) 127.

99 Kayıhan İçel, *Suçların İçtimaı* (1. bs, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1972) 11.

100 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 516, 517.

101 Soyaslan (n 4) 156; Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku* (21. bs, Seçkin Yayıncılık 2022) kn 320. Karşı görüş için bkz Akkaş (n 84) 77. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç TCK md 23'te düzenlenmiştir. Hükme göre "Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir." Düzenlemenin mukayeseli hukuktaki gelişmeler göz önünde bulundurularak objektif sorumluluğu ortadan kaldırmak amacıyla yapıldığı ileri sürülmüştür. Bkz Köksal Bayraktar, 'Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlarda Sorumluluk İçin En Az Taksirle Hareket Etme Durumu', *Prof. Dr. Feridun Yenisey'e Armağan*, vol I (Beta Yayınevi 2014) 4. ACK md 18'de benzer yönde bir düzenleme bulunmaktadır. Hükme göre, "Fiilin doğurduğu bir özel netice ile bağlantılı olarak kanunun daha ağır bir ceza verdiği hallerde, fail veya şerikin daha ağır ceza ile cezalandırılabilmesi için, bu netice bakımından en azından taksirinden sorumlu olması gerekir." Kanun metninin çevirisi için bkz Feridun Yenisey ve Gottfried Plagemann, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)* (1. bs, Beta Yayınevi 2009) 19. ACK'daki hükme yönelik değerlendirme için bkz Seydi Kaymaz ve Ali Emrah Bozbayındır, 'Neticesi Sebebiyle Ağırlaşan Yaralama Suçundan Sorumluluk ve Bu Konudaki Bazı Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi' (2010) LXVIII İÜHF 77, 81. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlar hakkında detaylı bilgi için bkz Koray Doğan, *Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar* (2. bs, Adalet Yayınevi 2015) 1 vd; Bilgehan Savaşçı, 'Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar', *Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan*, vol II (Ankara Üniversitesi Yayınları 2015) 989–1012.

102 Görüş için bkz Göktürk, "Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar" (n 83) 252.

103 Öztürk ve Erdem (n 101) kn 320, 361.

ya da neticesi sebebiyle ağırlaşan haldir. Neticesi sebebiyle ağırlaşan hallerde kastedilenden daha ağır ya da başka bir neticenin gerçekleşmesi gerekir (TCK md 23).¹⁰⁴ Her iki durumda da suçun objektif unsurları olmakla birlikte neticesi sebebiyle ağırlaşan hal suçun temel şekline eklenen bir unsur olmayıp neticenin ağırlığıyla ilgilidir. Neticesi sebebiyle ağırlaşan hal netice unsuruyla ilgili iken nitelikli unsurlar netice dışındaki unsurlarla da ilişkilendirilebilen ve haksızlığın muhtevasını ağırlaştırıcı veya hafifleten hallerdir. İki durum arasındaki asıl fark, kast unsuru bakımından ortaya çıkmaktadır. Zira failin kastının nitelikli halleri de kapsamı gerekir. Aksi halde TCK md 30/2 gereği cezanın arttırılması mümkün olmaz. Buna karşılık gerçekleşen ağır veya başka neticenin faile isnat edilebilmesi için ise taksirin varlığı yeterlidir.¹⁰⁵ Failin cezasının artması, daha ağır veya başka bir neticenin gerçekleşmesinden kaynaklanırsa neticesi sebebiyle ağırlaşan suçtan bahsedilir. Bu durumda nitelikli hal söz konusu değildir.¹⁰⁶

Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlarda daha ağır veya başka netice aynı mağdur üzerinde gerçekleşir. TCK md 85/2 kapsamında gerçekleşen ölüm ve yaralama neticeleri ise farklı mağdurlar üzerinde gerçekleşir. Mağdurun farklılaştığı bu durumda neticesi sebebiyle ağırlaşan halden bahsedilemez. Aynı taksirli hareket neticesinde iki kişinin öldüğü bir olayda da neticeler farklı mağdurlar üzerinde gerçekleşmektedir. Her iki durum bakımından TCK'nin 85'inci maddesinin ikinci fıkrasının aynı maddenin birinci fıkrasının netice neticesi sebebiyle ağırlaşan hali olduğu kabul edilemez. Ayrıca en azından bir ölüm neticesinin gerçekleşmesi gerektiği dikkate alındığında yaralamanın ölüm neticesi bakımından neticesi sebebiyle ağırlaşan hali olması mümkün gözükmemektedir.¹⁰⁷

c. Türk Ceza Kanununun 85'inci Maddesinin İkinci Fıkrasındaki Düzenlemenin Bileşik Suç Olduğu Görüşü

TCK md 85/2'nin hukuki niteliği ile ilgili ileri sürülen bir başka görüş bileşik suç görüşüdür.¹⁰⁸ Doktrinde bu görüşü savunan Koca/Üzülmez, mezkûr maddenin ikinci fıkrasının “adeta kendine özgü bir bileşik suç”¹⁰⁹ durumuna söz konusu olduğunu ve bundan hareketle hükümde adı geçen

104 Akkaş (n 84) 76. Ayrıca bkz Doğan (n 28) 6, 24; Kaymaz ve Bozbayındır (n 101) 77; Savaşçı (n 101) 993.

105 Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 146. Aynı yönde bkz Hakeri (n 7) 128; Karakehya (n 12) 74. Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlar hakkında detaylı bkz Özgenc (n 5) 295–299; Kühl (n 7), § 17a, Rn 1 ff; Akbulut (n 12) 516 vd; Karakehya (n 12) 117 vd; Doğan (n 28) 228–231; Bayraktar (n 101) 3–12.

106 Akbulut (n 12) 440.

107 Göktürk, ‘Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar’ (n 83) 252–253; Akkaş (n 84) 77.

108 Karşı görüş için bkz Akkaş (n 84) 76; Neslihan Göktürk, *Fikri İctima (Suçların İctimatı)* (1. bs, Adalet Yayınevi 2013) 192 dn 646. Uygulamada da bileşik suç görüşünün kabul edildiği mahkeme kararları bulunmaktadır. Örneğin Yargıtay CGK'nin kararına konu bir olayda mahkeme (Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesi) direnme kararında gerekçesini “...taksirle ölüme sebebiyet ve taksirle yaralanmaya sebebiyet suçlarından oluşan **bileşik suç niteliğindeki 5237 sayılı TCK'nun 85/2. maddesinde yazılı suç muhakeme konusu olduğunda taksirle yaralama suçunun mağduru ya da mağdurlarının şikâyetten vazgeçmeleri, bileşik suçun yapısı gereği suç vasfının değişmesine ve dolayısıyla 5237 sayılı TCK'nun 85/2. maddesinin yerine 5237 sayılı TCK'nun 85/1. maddesinin uygulanmasına sebep teşkil etmeyecektir...**” ifadeleriyle hükmün bileşik suç olarak düzenlendiği görüşüne dayandırmıştır. Yargıtay CGK, E 2010/9-254, K 2011/31, 5.4.2011. (Karar için bkz < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi: 15 Şubat 2023). Kararın değerlendirilmesi hakkında bkz Göktürk, ‘Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar’ (n 83) 251 dn 9; Göktürk, *Fikri İctima (Suçların İctimatı)* 192 dn 646; Akkaş (n 84) 63–84.

109 Göktürk, yazarların hükmü hem fikri içtima ilişkili özel bir düzenleme hem de bağımsız bir haksızlık anlamına gelen

suçların (öldürme ve yaralama) tekrardan bağımsız suç hükümlerine göre değerlendirilmesinin mümkün olmadığını ileri sürmüşlerdir.¹¹⁰

Bileşik suç, bir görünüşte içtima halidir.¹¹¹ TCK'de düzenlenmeyen ve “kanunların içtimai” veya “normların içtimai” olarak da adlandırılan görünüşte içtima, suç tiplerine ilişkin normlar arasındaki ilişkiden doğar.¹¹² Burada birden fazla norm olmakla birlikte gerçekte fiile uygulanacak tek ceza normu bulunmaktadır. Esasen normun çokluğu görünüşte olup fiile uygulanacak tek ceza normu vardır. Bu durumda suçlar arasında bir ilişkiden de bahsedilemez.¹¹³

“adeta kendine özgü bir bileşik suç” şeklindeki nitelendirmesini kendi içerisinde çelişkili olarak görmektedir. Yazar eleştirisini şu şekilde temellendirmektedir: “...fikri içtimaa özüünü fil teklifi ve suç çokluğu oluşturur. Bağımsız bir haksızlık tanımı yapıldığı ve oluşan suçların artık bağımsız suç maddelerine göre değerlendirilmesinin mümkün olmadığını kabulü, suç çokluğunun reddi; yani ortada tek bir suçun bulunduğu anlamına gelir. Nitekim “adeta kendine özgü bir bileşik suç” nitelemesi de bunu teyit etmektedir. Dolayısıyla, söz konusu düzenlemenin bir taraftan suç çokluğu esasına dayanan fikri içtima olarak nitelendirilirken diğer taraftan bağımsız bir haksızlık olarak değerlendirilmesi çelişkilidir. Genel hükümler dışında fikri içtimaa ilişkin özel bir düzenleme bulunması, bağımsız bir haksızlık tanımı yapıldığı anlamına gelmez; her bir suç bağımsızlığını korur. 5237 sayılı TCK'daki fikri içtimaa ilişkin özel düzenlemeler (m. 277/2, m. 297/1) ve (gerçek içtima kuralına dönen) fikri içtimaa istisnaları incelendiğinde (örneğin m. 106/3) bunların hepsinin ceza yaptırımının belirlenmesine ilişkin olduğu görülür. Gerçekleşen suçlar bağımsızlıklarını korudukları için tipiklik değerlendirmesi de suçu düzenleyen hükümler karşısında yapılır. Bağımsız bir haksızlık tanımı yapıldığı ve oluşan suçların artık bağımsız suç maddelerine göre değerlendirilmesinin mümkün olmadığı yönündeki görüş kabul edildiğinde, 85. maddenin ikinci fıkrası kapsamında gerçekleşen ölüm ve yaralama neticeleri bakımından tipiklik değerlendirmesi hangi hüküm karşısında yapılacaktır? Gerçekleşen ölüm ve yaralama neticeleri bakımından tipiklik değerlendirmesinin, 85. maddenin ikinci fıkrasına göre yapılması mümkün olmayıp; ölüm neticesi bakımından birinci fıkra, yaralama neticesi bakımından 89. maddeye göre yapılması zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Neticenin, haksızlığın yoğunluğu üzerindeki etkisi nazara alındığında, gerçekleşen yaralamanın 89. madde karşısında nitelemesinin yapılması zorunludur. Yaralamanın ağırlığı, haksızlığın yoğunluğu üzerinde etkilidir. Böyle bir niteleme yapılmaksızın, doğrudan 85. maddenin ikinci fıkrasının tatbiki mümkün değildir.” Açıklama için bkz Göktürk, “Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar” (n 83) 259 dn 37. Suç teklifinin ve suç çokluğu probleminin fikri içtima bağlamında ele alındığı hakkında bkz Meier (n 11) 184–188; İçel, *Suçların İçtimai* (n 99) 36.

110 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 241–242.

111 Görünüşte içtima hakkında detaylı bilgi için Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 20, Rn 1096 ff; Kayıhan İçel, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (5. bs, Beta Yayınevi 2014) 167 vd; Kayıhan İçel, ‘Görünüşte Birleşme (İçtima) ve Yeni Türk Ceza Kanunu’ [2008] İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 35, 35 vd. Özel-genel norm ilişkisinden doğan “özel normun önceliği” ve asli-tali norm ilişkisinden doğan “yardımcı normun sonralığı” diğer görünüşte içtima halleridir. Detaylı bilgi için bkz Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 562–563, 567; Kühl (n 7) § 21, Rn 52 ff; Heinrich (n 7) § 40, Rn 1437 ff; Gropp (n 94), § 14, Rn 17–19; Rengier (n 8) § 56, Rn 29 ff; Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 20, Rn 1097 ff; Schneider (n 6) 145; Von Jorge de Figueiredo Dias, ‘Betrachtungen Zur Konkurrenzlehre Im Strafrecht’ in Hans-Ullrich Paeffgen und anderes (Hrsg), *Strafrechtswissenschaft als Analyse und Konstruktion (Festschrift für Ingeborg Puppe zum 70. Geburtstag)* (Duncker & Humblot 2011) 412–413; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 591–595; Artuk ve diğerleri (n 7) 800–801; Hakeri (n 7) 612–616; Akbulut (n 12) 891–893; Özgenç (n 5) 732–736; Karakehya (n 12) 248; İçel, *Suçların İçtimai* (n 99) 173 vd; İçel, ‘Görünüşte Birleşme (İçtima) ve Yeni Türk Ceza Kanunu’ 37–39. Yardımcı normların türleri (karma ve geçitli suçlar) hakkında bkz ibid 46–48. Yardımcı normun sonralığı veya asli normun önceliği prensibinin örneklerinden biri kanunumuzda düzenlenmeyen azmettirmeye teşebbüs, yani akim kalmış azmettirmedir. ACK md 30/1’de düzenlenen azmettirmeye teşebbüse ilişkin hüküm asıl fiilin teşebbüsünü düzenleyen hüküm karşısında tali niteliktedir. Asıl fiilin doğrudan doğruya aşamasına başlamasıyla azmettirmeye teşebbüse ilişkin hüküm geri çekilir. Çünkü bu durumda en azından teşebbüs aşamasına varmış bir fiil işlendiğinden azmettirenin iştirake ilişkin hükümler çerçevesinde cezalandırılabilmesi mümkündür. Asıl fiile iştirakin (azmettirmenin) yol açtığı haksızlık, en az teşebbüs aşamasında kalmış iştirakin (azmettirmenin) haksızlığını da ihtiva etmektedir. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz Tokdemir (n 56) 194–200.

112 İçel, *Suçların İçtimai* (n 99) 167. Görünüşte içtimaa hukuki niteliği hakkında yapılan tartışmalar için bkz ibid 170–173.

113 Akbulut (n 12) 889–890; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 562; Özgenç (n 5) 732.

Görünüşte içtima hallerinden biri tüketen-tüketilen norm ilişkisinden doğan bir normun bir başka norm tarafından tüketilmesidir.¹¹⁴ Bir normun bir başka norm tarafından tüketilmesi durumunda tüketen norm, tek norm olarak kapsamına aldığı diğer normların koruduğu hukuksal değerlerin hepsini korur ve bu normda hukuksal değerleri ihlal eden fiillere tek ceza uygulanır. Tüketen norm vasıtasıyla korunan hukuksal değerlerin her biri başka ceza normları tarafından da korunmaktadır. Tüketen norm kapsamında cezalandırılan fiilin haksızlık içeriği diğer normların haksızlık içeriğinden daha fazla olup failin cezası bu norm kapsamında arttırılır.¹¹⁵

Bileşik suç, tüketen-tüketilen norm ilişkisinin görünüş şekillerinden biridir.¹¹⁶ Bileşik suç, TCK md 42'de tanımlanmış¹¹⁷ ve düzenleme kapsamında içtima hükümlerinin uygulanmayacağı, “*Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima¹¹⁸ hükümleri uygulanmaz.*” şeklinde ifade edilmiştir.

Bileşik suçta ya her biri bağımsız olan fiiller unsur olarak bir araya getirilerek tek fiil ve bu şekilde yeni bir suç oluşturulur ya da bağımsız suç oluşturan fiillerden biri diğerinin cezasının arttırılmasını gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenir.¹¹⁹ Bileşik suç durumunda “tek fiil” ve “tek suç” vardır. Bu husus mezkûr maddede “tek fiil sayılan suç” şeklinde ifade edilmiştir. Fiilin tekliğinin belirlenmesinde hareketin doğal anlamda tekliği değil, tipik anlamda tekliği dikkate alınır. Önemli olan doğal anlamdaki tüm hareketlerin hukuki anlamda tek suçun haksızlık unsurunu oluşturmasıdır. Çünkü doğal anlamdaki hareketlerden bazıları bağımsız başka suçları oluşturabilir. Hukuki anlamda tek hareket ve dolayısıyla tek suç bulunduğundan bileşik suç suçların içtimai hali değildir.¹²⁰ Bileşik suç niteliğinde bir suç tanımı bulunmuyorsa her bir hareket bağımsız suç olduğu için gerçek içtima uygulanır ve her bir hareket için ayrı ayrı ceza tayin edilir.¹²¹

Bileşik suçta her bir fiil bağımsız farklı hukuksal değerleri korumayı amaçlarsa da tüketen konumundaki norm için ortak bir amaç vardır. Örneğin, konutta yağma suçunda konut dokunulmazlığını ihlal

114 Kühl (n 7), § 21, Rn 60; Rengier (n 8)§ 56, Rn 30; Gropp (n 94), § 14, Rn 30; İçel, *Suçların İçtimai* (n 99) 193; İçel, ‘Görünüşte Birleşme (İçtima) ve Yeni Türk Ceza Kanunu’ (n 111) 42–45.

115 Akbulut (n 12) 893, 894. Aynı yönde bkz Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 593; İçel, *Suçların İçtimai* (n 99) 193.

116 İçel, *Suçların İçtimai* (n 99) 204; İçel, ‘Görünüşte Birleşme (İçtima) ve Yeni Türk Ceza Kanunu’ (n 111) 44–45. Alman hukukunda bir görüş bileşik suçu özel norm-genel norm ilişkisi kapsamında değerlendirmektedir. Bu görüş, unsur veya ağırlatıcı sebebi bünyesinde taşıyan suçun unsur veya ağırlatıcı sebebin düzenlendiği suç tipi karşısında özel norm olduğunu kabul etmektedir. Bkz İçel, *Suçların İçtimai* (n 99) 204–205.

117 İçel’e göre bileşik suça ilişkin bir hüküm olmasaydı failin unsur veya ağırlatıcı sebebi bünyesinde taşıyan suçtan yani tek bir fiilden cezalandırılırdı. Çünkü normların yani suçların çokluğu görünüşte olup gerçekte birden fazla ceza normu veya suç bulunmamaktadır. Alman hukukunda da mesele bu minvalde değerlendirilmektedir. İçel, *Suçların İçtimai* (n 99) 169; Özgenç (n 5) 671; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 570.

118 *Hakeri*’ye göre bundan anlaşılması gereken gerçek içtimadır. *Hakeri* (n 7) 573.

119 Artuk ve diğerleri (n 7) 802; Akkaş (n 84) 76.

120 Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 563–564. Ayrıca bkz Özgenç (n 5) 671; Karakehya (n 12) 248 vd.

121 Göktürk, ‘Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar’ (n 83) 251. Ayrıca bkz Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 567.

yağma suçu için işlenir.¹²² Böylece konut dokunulmazlığının ihlali suçunun haksızlığı bileşik suç olarak düzenlenen konutta yağma suçunun haksızlığı içerisinde tüketilir ve faile sadece nitelikli yağma suçundan ceza verilir. Nitelikli yağma suçunun yaptırımı konut dokunulmazlığının ihlali suçunun yaptırımını da ihtiva etmekte yani konut dokunulmazlığındaki hukuksal değer bileşik suç kapsamında korunmaktadır. Bu yüzden, ayrıca konut dokunulmazlığının ihlali suçundan dolayı faile ceza verilmez.

Bileşik suçun birinci görünüş şekli bir suçun bir başka suçun unsurunu oluşturmasıdır.¹²³ Bu görünüş şeklinde bileşik suçu meydana getiren suçlar bağımsızlıklarını kaybederek nitelik değiştirir ve ortaya başka nitelikte bir suç çıkar. Unsur haline gelen suçlar bağımsızlıklarını kaybettiklerinden ortada tek suç vardır ve dolayısıyla faile tek suçtan ceza verilir. Kanunda açıkça unsur olarak gösterilen suçlar bu kapsamda mütalaa edilmelidir. Yani bileşik suçun tipikliğinde unsur veya nitelikli hal olarak belirtilmeyen suçlar bağımsızlığını muhafaza eder. Bunun klasik örneğini yağma suçu oluşturur. Yağma suçu, cebir veya tehdit ile hırsızlık suçunun birleşmesinden oluşan bir suçtur. Her biri bağımsız suç olan cebir (TCK md 108) veya tehdit (106) fiilleri hırsızlık fiiliyle (TCK md 141) birleşir (kaynaşır) ve bahsi geçen suçlardan tamamen farklı olan yeni bir suç meydana gelir. Bu durumda faile sadece yağma suçundan ceza verilir; ayrıca cebir veya tehdit ile hırsızlık suçlarından ceza verilmez.¹²⁴

Bileşik suçun ikinci görünüş şekli bir suçun diğer bir suçun cezayı arttıran nitelikli hali olarak düzenlenmesidir.¹²⁵ Burada nitelikli unsur konumunda olan suç bağımsızlığını kaybeder. Konutta veya işyerinde yağma suçu bunun örneğini oluşturur. Konut veya işyeri dokunulmazlığının ihlali suçu yağma suçunun nitelikli halini oluşturduğundan ayrıca konut dokunulmazlığından faile ceza verilmez.¹²⁶

TCK md 85/2'de düzenlenen durumun bileşik suç olarak düzenlendiği görüşünü eleştiren *Göktürk'e* göre, ölüm veya yaralamaya neden olan tek fiil koşulu sağlanmıştır ve fiilin doğal anlamda tek hareketten de oluşması mümkündür. Bileşik suçta hukuki anlamda fiili teklifi çerçevesinde değerlendirilebilecek birden fazla hareketin mağduru aynı kişidir ve tek suçun varlığından bahsedilir. Söz konusu hükümde ise ölüm ve yaralanma neticelerinin farklı mağdurlar üzerinde gerçekleşmesi gerekir ve birden fazla mağdura ait hukuksal değerler ihlal edildiğinden birden fazla suç oluşmaktadır. Kısacası ölen ve yaralanan kişi sayısı kadar taksirle öldürme ve taksirle yaralama suçları oluşmaktadır. Bu itibarla, görünüşte içtimadan ve tek suçun oluştuğundan bahsedilemez. Zira burada suç çokluğu görünüşte değildir. Kanunda TCK md 85/2 hükmü bulunmasaydı gerçek içtima değil, aynı neviden veya farklı neviden fikri içtimanın uygulanması gerekecekti. Yazara göre, bileşik suçun tanımlandığı bir suç durumu yoksa her bir hareket bağımsız suç teşkil ettiği için fail her bir suçun cezasıyla ayrı ayrı cezalandırılır. Aynı ve tek fiille işlenen birden fazla suçtaki (öldürme ve yaralama) mağdur sayısı nitelikli unsur olarak kabul edilemez. Çünkü her bir mağdura ait ayrı bir suç konusunun bulunması şartıyla hukuksal menfaati ihlal edilen kişi sayısınca suç oluşur. Bileşik suçta ise suçun hem temel hali hem de nitelikli hali bakımından mağdur aynı kişidir. TCK md 85/2'de yaralan kişi taksirle öldürme suçunun mağduru değil, taksirle yaralama suçunun mağduru. Netice itibariyle, taksirle yaralama taksirle öldürme suçunun nitelikli hali değildir ve taksirle yaralamaya

122 İçel, *Suçların İçtiması* (n 99) 206; Hakeri (n 7) 575.

123 İçel, *Suçların İçtiması* (n 99) 206.

124 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 564–565; Akkaş (n 84) 76. Örnekler için bkz Hakeri (n 7) 571.

125 Jakobs (n 35), Abs 6, Rn 97; İçel, *Suçların İçtiması* (n 99) 207.

126 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 565. Örnekler için bkz Hakeri (n 7) 572–573.

neden olan bağımsız bir hareket bulunmamaktadır. Ayrıca tek fiille birden fazla ölüm neticesinin gerçekleştiği bir olayda bir suçun kendisinin nitelikli halini oluşturmasından bahsedilemez. Çünkü bileşik suçta nitelikli hali oluşturan suç bağımsız başka bir suç olmalıdır.¹²⁷

d. Türk Ceza Kanununun 85'inci Maddesinin İkinci Fıkrasındaki Düzenlemenin Suçların İçtimama İlişkin Özel Bir Hüküm Olduğu Görüşü

Bu yaklaşıma göre, TCK md 85/2'de işlenen taksirli fiilin karşılığında sırf bağımsız bir ceza öngörülmesi hükmün bağımsız bir suç tipi olarak düzenlendiği şeklinde anlamlandırılmaz. Taksirli bir fiil sonucu iki kişinin öldüğü bir olayda taksirli öldürme suçunun düzenlendiği birinci fıkra uygulanır. Bu durum birinci fıkrada zaten düzenlenmiştir. Bu itibarla farklı mağdurlara karşı işlenen taksirle öldürmenin bağımsız bir suç tipi olmasından söz edilemez. Çünkü birinci ve ikinci fıkra bakımından suçun unsurlarında bir farklılaşma gerçekleşmemiştir. İkinci fıkrayı birinci fıkradan ayıran husus mağdur sayısıdır. Farklı mağdurlara karşı farklı suçlar oluşmamaktadır. Mağdurlar bakımından oluşan suç birinci fıkradaki taksirle öldürme suçudur. Suçun unsurlarında herhangi bir farklılaşmaya gidilmeksizin tek fiille aynı suçun birden fazla kez işlenmesi (aynı neviden fikri içtima) durumunda bağımsız bir suç tipinin oluşturulmasından bahsedilemez. Aynı şekilde, taksirle öldürme ve yaralama suçları birbirinden bağımsız suç tipleri olarak düzenlenmiştir. Taksirli bir fiille bir kişinin ölümü ile birlikte birden fazla kişinin yaralanması gibi bir durumda ölen ve yaralanan kişi sayısı kadar suç oluşur. Her ne kadar bileşik suçtaki gibi farklı nitelikteki suç tiplerinin bağımsız suç tipi olarak düzenlenmesi mümkün ise de böyle bir düzenlemede farklı suç tiplerine ait fiil unsurunun gerçekleşmesi ve mağdurun aynı kişi olması gerekir. Yağma suçunda olduğu gibi cebir veya tehdit ile alma hareketinin gerçekleşmesi ve bunun aynı mağdura karşı işlenmesi gerekir. TCK md 85/2'de ise fiil aynıdır ve tektir. Fakat mağdur sayısı birden fazla olmak zorundadır. Bu açıklamalardan hareketle hükmün suçların içtimama ilişkin özel bir düzenleme olduğunu ileri süren görüş, tek fiille birden fazla suç tipinin ihlalinin ancak suçların içtimai kapsamında mütalaa edilebileceğini ileri sürmüştür.¹²⁸

Maddenin ikinci fıkrasında dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı bir hareketin birden fazla kişinin ölümüne veya birden fazla kişinin ölümüyle birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olunması daha ağır cezalandırılmıştır.¹²⁹ Hükmün uygulanabilmesi için birden fazla neticeye bir taksirli fiilin neden olması gerekir.¹³⁰ Hükmünden anlaşılacağı üzere kanunun aynı hükmü (taksirli öldürme) ihlal edilebileceği gibi kanununun birden fazla hükmünün (taksirli öldürme ve taksirli

127 Göktürk, "Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar" (n 83) 251–252.

128 ibid 253. Hükmün suçların içtimama ilişkin özel bir düzenleme olduğu hakkında bkz Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 201; Artuk ve diğerleri (n 4) 212–214; Centel, Zafer ve Çakmut (n 4) 115; Karakehya (n 12) 75; Ekici Şahin (n 6) 103; Akkaş (n 84) 78; Göktürk, *Fikri İçtima (Suçların İçtimai)* (n 108) 191–192. Akbulut'a göre, "Neticeye ilişkin belirleme içtimayla ilgili olabilmektedir. Kanuni tanımda yer alan düzenleme cezanın tespitiyle ilgiliyse içtimayla ilgili bir belirleme bulunmaktadır. Bu durumda da nitelikli hal veya neticesi sebebiyle ağırlaşan suç değil özel bir içtima düzenlemesi bulunmaktadır." Bkz Akbulut (n 12) 440.

129 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 241.

130 Taksirli hareket sonucu bir kişinin ölümüyle birlikte failin kendisinin de yaralanması durumunda TCK md 85/2 hükmü uygulanmaz. Bkz Yıldız (n 4) 273.

yaralama) ihlal edilmesi de mümkündür.¹³¹ Söz konusu hükmün kanunda bulunmaması ihtimalinde aynı taksirli fiille birden fazla kişinin ölmesi durumunda TCK md 43/2'de düzenlenen aynı neviden fikri içtima (*gleichartiger Idealkonkurrenz*),¹³² bir taksirli fiille bir ya da birden fazla kişinin ölmesi ve bir ya da birden fazla kişinin yaralanması durumunda TCK md 44'te düzenlenen farklı neviden fikri içtimanın (*ungleichartiger Idealkonkurrenz*)¹³³ uygulanması gerekecekti.¹³⁴ Kanun koyucu bu şekilde aynı neviden ve farklı neviden fikri içtima durumlarını özel olarak düzenlemiş ve birinci fıkraya göre failin cezasının arttırılmasını öngörmüştür. Çünkü birden fazla kişinin ölümüne veya birden fazla kişinin ölümüyle birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olunması durumunda işlenen haksızlığın muhtevası daha da artmaktadır.¹³⁵ TCK md 85/2'nin düzenlenmesinin nedeni TCK md 43/2 ve 44 hükümlerinin taksirli fiilin sebebiyet verdiği ölüm veya yaralanma fiillerinin mağdurları sayısınca haksızlığı karşılamada yeterli olmamasıdır.¹³⁶ Çünkü TCK md 85/2 kanunda bulunmasaydı örneğin taksirli hareket sonucu birden fazla kişinin öldüğü bir olayda bilinçsiz taksirle hareket eden failin cezası, aynı neviden fikri içtima hükümleri gereğince sadece tek taksirle öldürme cezası üzerinden en fazla $\frac{3}{4}$ oranında arttırılabilir. Zira TCK md 43/3'te aynı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanmayacağı suçlar arasında kasten öldürmeye yer verilmişse de, taksirle öldürme bu suçlar arasında sayılmamıştır. Kanun koyucu TCK md 85/2'yi düzenlemeseydi aynı neviden fikri içtimanın yasaklandığı suçlar arasında taksirle öldürme veya taksirle yaralama suçlarına yer verebilirdi. Bu ihtimalde tek taksirli hareket sonucu birden fazla kişinin öldüğü bir olayda gerçekleşen

131 Artuk ve diğerleri (n 4) 212; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 201.

132 Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 20, Rn 1083; Gropp (n 94), § 14, Rn 95. Taksirli suçlarda fikri içtimanın teorik olarak mümkün olduğu hakkında bkz İçel, *Suçların İçtiması* (n 99) 71.

133 Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 20, Rn 1083; Gropp (n 94), § 14, Rn 97.

134 Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 241; Meier (n 11) 184; Yıldız (n 4) 277; Akkaş (n 84) 78. Fikri içtima hakkında detaylı bilgi için bkz Mahmut Koca, 'Fikri İçtima' (2007) 2 Ceza Hukuku Dergisi 197, 190 vd; Göktürk, *Fikri İçtima (Suçların İçtiması)* (n 108) 5 vd; Rengier (n 8), § 56, Rn 46 ff; Meier (n 11) 184–188; Neslihan Göktürk, 'Türk Hukukunda Suçların İçtiması' (2014) 2 Ceza Hukuku Dergisi 31, 31 vd; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 542 vd; Fischer (n 7), § 52, Rn 1 ff; İçel, *Suçların İçtiması* (n 99) 57 vd; Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 20, Rn 1083 ff. Gerçekleşen neticenin haksızlığına üstünlük tanıyan İçel'e göre, taksirli suçlarda teorik olarak fikri içtima mümkündür. Ancak motorlu araçla birkaç kişiye çarpan bir kimsenin bazılarının ölmesine, bazılarının ise yaralanmasına sebebiyet verdiği bir olayda işlenen taksirli fiil tek olsa da ölen ve yaralanan kişi sayısınca netice gerçekleştiğinden fikri içtima uygulanamaz. Çünkü taksirin normatif karakterinden dolayı dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık unsurunun doğal anlamda hareket sayısının belirlenmesinde rolü bulunmamaktadır. Bkz İçel, *Suçların İçtiması* (n 99) 71, 72.

135 Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 241.

136 Göktürk, 'Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar' (n 83) 253; Göktürk, *Fikri İçtima (Suçların İçtiması)* (n 108) 192 dn 646. Göktürk, bu noktada "belirlenen cezanın failin kusuruyla orantılı olması" anlamına gelen kusur ilkesi ve "belirlenen cezanın suçun haksızlık muhtevasını bütünü ile karşılaması" anlamına gelen haksızlığın tüketilmesi ilkelерinin önemine işaret etmektedir. Yazar, fikri içtimanın en önemli fonksiyonunun fiilin haksızlık içeriğinin tümüyle karşılanması anlayışına dayandığını, taksirli fiilin neden olduğu ölüm ve yaralanma sayısına göre aynı neviden ve/veya farklı neviden fikri içtimanın bahsi geçen iki ilke karşısında cezanın belirlenmesi bakımından yetersiz olduğunu, TCK md 85/2'de cezanın belirlenmesine ilişkin alt ve üst sınırlar arasındaki farkın cezanın belirlenmesi ilkesiyle uyumlu olduğunu ileri sürmüştür. Ceza hukukunda içtimanın ortaya çıkış nedeninin cezanın belirlenmesi, yani yaptırım teorisi alanına dâhil olduğunu belirten yazar, TCK md 85/2'nin münhasıran "cezanın belirlenmesine" ilişkin bir düzenleme olduğunu kabul etmektedir. Sonuç itibarıyla, TCK md 85/2'de adı geçen suçlar (taksirle öldürme ve yaralama) bağımsızlıklarını korumaktadır. Bkz Göktürk, 'Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar' (n 83) 255–256. Düzenlemenin ceza miktarına ve cezanın belirlenmesine ilişkin özel bir hüküm olduğu hakkında Bkz Özgenç (n 5) 277.

netice sayısı kadar taksirle öldürme suçu söz konusu olacaktı. Dolayısıyla kanun koyucunun isabetli şekilde orta bir yol tuttuğunu ve bu hususta makul bir çözüm getirdiğini söylemek mümkündür.

TCK md 85/2'nin uygulama alanı bulabilmesi için birden fazla neticeye bir taksirli hareketin neden olması gerekir. Fiilin teklığinin belirlenmesinde hukuki anlamda hareket teklığı (*rechtlliche/juristische Handlungseinheit*)¹³⁷ dikkate alınır. Gerçekleştirilen hareketler hukuki olarak değerlendirilmeli ve doğal anlamda gerçekleştirilen birden çok hareket hukuki anlamda bir bütünlük arz ediyorsa bu hareketler tek hareket olarak kabul edilir. TCK md 85/2 bakımından doğal anlamda fiil teklığı (*Handlung im natürlichen Sinn*)¹³⁸ önemlidir. Doğal anlamda fiil teklığında birden fazla doğal anlamda hareket olmasına rağmen hareketler tek iradi karar çerçevesinde gerçekleştirilir. Bu hareketler, objektif olarak yer ve zaman bakımından tek fiil olarak nitelendirilecek derecede birbirine yakınsa tek fiil olarak nitelendirilir. Örneğin inşaat alanında birden fazla kez iş güvenliği bakımından dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket etmek suretiyle birden fazla ölüme sebebiyet veren kişinin fiili hukuki anlamda tek fiil olarak kabul edilir. Aynı zamanda işlenen ayrı nitelikteki taksirli fiiller bakımından fiilin teklığından bahsedilmez. Örneğin bir kimsenin taksirle yaralanmasına neden olan kişi, yaralıyı hastaneye götürürken trafik kuralını ihlalden dolayı bir başkasının ölümüne neden olması durumunda TCK md 85/2 değil, taksirle yaralama ve taksirle öldürme suçlarından ayrı ayrı hüküm tesis edilir.¹³⁹ Demek ki birbirinden tamamen bağımsız taksirli hareketler sonucu ölüm ve/veya yaralama durumlarında TCK md 85/2'nin uygulanması mümkün değildir.¹⁴⁰

Netice itibariyle, bu görüşe göre taksirle öldürme suçu bakımından fikri içtima mümkündür. *Özbek/Doğan/Bacaksız*, bu çerçevede taksirle işlenen bir suçun kasten işlenen bir suçla fikri içtima ilişkisi içerisinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusunun da tartışılması gerektiğine işaret etmişlerdir. TCK md 44'ün gerekçesinde bir suçun temel ve nitelikli şekillerinin dışındaki suçlar fikri içtima bakımından farklı suçlar olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla yazarlara göre, kasten ve taksirle işlenen suçlar arasında fikri içtima mümkündür.¹⁴¹

Alman hukukunda özel bir düzenleme bulunmamakla birlikte sorun suçların içtimaı kapsamında değerlendirilmektedir. ACK'da TCK md 85/2 ve md 89/4 hükümlerini karşılayan herhangi bir hüküm

137 Fischer (n 7)§ 52, Rn 2; Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 20, Rn 1063. Fiil teklığı Alman hukukunda doğal hareket teklığı (*natürliche Handlungseinheit*), tipik hareket teklığı (*tatbestandliche Handlungseinheit*) ve hukuki anlamda hareket teklığı (*juristische Handlungseinheit*) olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir. Ayırım için bkz İçel, *Suçların İçtimaı* (n 99) 30–32. Hukuki anlamda hareket teklığı üç başlık altında incelenmiştir: Tipik hareket teklığı (*tatbestandliche Handlungseinheit*), birbirini izleyen hareketlerle oluşan/ardışık hareket teklığı (*fortgesetzte Handlungseinheit*) ve kısmi hareket benzerliği ile oluşan hareket teklığı (*Handlungseinheit bei partieller Handlungsidentität*) Kühl (n 7), § 21, Rn 21; Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 20, Rn 1063 ff. Ayrıca bkz Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 522 vd.

138 Rengier (n 8), § 56, Rn 15; Kühl (n 7), § 21, Rn 6, 7; Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 20, Rn 1062. Alman hukukunda doğal hareket teklığı hakkında detaylı bkz Soner Demirtaş, 'Alman İçtima Öğretisinde Doğal Hareket Teklğı' (2016) 7 TAAD 129, 129–144.

139 Artuk ve diğerleri (n 4) 212–213.

140 Yıldız (n 4) 273.

141 Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 201–202.

bulunmamaktadır. Taksirle öldürme (ACK md 222)¹⁴² ve taksirle yaralama (ACK md 229)¹⁴³ suçlarına ilişkin düzenlemelerde konuya ilişkin herhangi bir hüküm kabul edilmemiştir. Taksirli bir fiille birden fazla kişinin ölümüne veya bir kişinin ölümüyle birlikte bir ya da birden fazla kişinin yaralanmasına neden olunması durumları fikri içtimaa ilişkin ACK md 52 kapsamında mütalaa edilmektedir.¹⁴⁴

e. Kanaatimiz

Kanunda TCK md 85/2 gibi bir düzenlemenin bulunmaması halinde duruma göre aynı veya farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekecekti. Ancak mevcut durum karşısında bu hükmü hem özel içtima hali hem de bağımsız bir haksızlık temelinde kendine özgü bir bileşik suç düzenlemesi olarak nitelendirmek yerinde değildir. Zira fikri içtima suçların içtimaa, bileşik suç ise normların içtimaa ilişkin bir durumdur. Zaten TCK md 42'de bileşik suçlarda içtimaa ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı açıkça düzenlenmiştir. Mahiyeti itibariyle birbirinden farklılık arz eden iki kurumun hukuki niteliğinin belirlenmesi bakımından TCK md 85/2'nin aynı anda uygulanması mümkün gözükmemektedir. Bu yüzden bir ceza normunun hukuki niteliği belirlenirken düzenlemenin mahiyetine (amacına) ve kanun sistematığına uygun bir yorumun yapılması gerekir.

Doktrinde hükmün niteliği bağlamında *Koca/Üzülmez* tarafından kullanılan “adeta kendine özgü bir bileşik suç” ifadesinden taksirli öldürme suçu bakımından “bileşik suça ilişkin özel bir düzenleme” veya “bileşik suç benzeri bir düzenleme” anlamlarını çıkarmak mümkündür. Bundan hareketle hükmün, taksirli öldürme suçu bakımından bileşik suça ilişkin tamamen kendine özgü bir düzenleme olduğu kanaatindeyiz.

Kanun koyucu resmi belgede sahtecilik suçu bakımından TCK md 212,¹⁴⁵ yargı görevi yapanı, bilirkişiyi ve tanığı etkilemeye teşebbüs suçu bakımından TCK md 277/2,¹⁴⁶ infaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak suçu bakımından TCK md 297/1 ve tehdit suçuna ilişkin TCK md 106/3¹⁴⁷ gibi gerçek içtimai kabul eden istisnai hükümleri düzenlemiştir. Aynı şekilde bağımsız bir

142 ACK md 222: “Her kim, bir insanın ölümüne, taksirle sebebiyet verirse, beş yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.” Kanun metninin çevirisi için bkz Yenisey ve Plagemann (n 101) 331.

143 ACK md 229: “Başka bir insanın yaralanmasına, taksirle sebebiyet veren kişi, üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır.” Kanun metninin çevirisi için bkz ibid 336.

144 Göktürk, ‘Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar’ (n 83) 254; Fischer (n 7), § 222, Rn 34; § 229, Rn 4; Kindhäuser (n 4), § 7, Rn 14. ACK md 52: (1) Aynı hareket birden fazla ceza kanununu veya aynı ceza kanununu birden fazla defa ihlâl ediyorsa, sadece tek bir cezaya hükmedilir. (2) Birden fazla ceza kanunu ihlâl edilmişse, ceza en ağırını içeren kanuna göre belirlenir. Ceza, uygulanabilir olan diğer kanunların kabul ettiğinden daha hafif olamaz. (3) 41 inci maddedeki şartlar varsa, mahkeme hapis cezası ile birlikte, ayrıca para cezasına da hükmedebilir. (4) Uygulanabilir olan kanunlardan biri malvarlığı cezası verilmesini öngörüyor ise, mahkeme müebbet veya iki seneden fazla süreli hapis cezası ile birlikte malvarlığı cezasına hükmedebilir. Bunun dışında uygulanabilir olan kanunlardan birinde mecburiyet veya imkân öngörülmüş ise, fer’i cezaya, fer’i sonuçlara ve tedbirlere (m 11, fıkra 1, No. 8) hükmedilmesi mecburidir veya hükmedilebilir. Kanun metninin çevirisi için bkz Yenisey ve Plagemann (n 101) 44–45.

145 TCK md 212/1: “Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmlenir.”

146 TCK md 277/2: “Birinci fıkradaki suçu oluşturan fiilin başka bir suçu da oluşturması halinde, fikri içtima hükümlerine göre verilecek ceza yarısına kadar artırılır.”

147 TCK md 106/3: “Tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verilir.”

haksızlık temelinden hareketle bu haksızlığın artmasının daha ağır cezalandırılması amacıyla bileşik suç benzeri hükümlerin düzenlenmesi mümkündür. Yine aynı kanun koyucu, eski TCK'de zincirleme suçların farklı mağdurlara karşı işlenmesini, yeni TCK'de ise aynı mağdura karşı işlenmesi gerektiğini kabul etmiştir. Dolayısıyla bileşik suç benzeri bir hükümle bir suç tipi bakımından (burada taksirle öldürme suçu) özel bir düzenlemeye gidilerek farklı mağdurlara karşı da bileşik suçun mümkün olduğunu ifade etmek gerekir. Bileşik suç benzeri hüküm, bileşik suça ilişkin özel bir düzenleme veya adeta kendine özgü bir bileşik suç ifadelerinin bu duruma işaret ettiği kanaatindeyiz. Nitekim hükmü cezanın belirlenmesi bakımından suçların içtimama ilişkin özel bir düzenleme olduğunu ileri süren görüş de kanun koyucunun istisnai hükümlerle özel düzenleme yoluna gidilebileceğini kabul etmiştir.

Bununla birlikte tahlil ettiğimiz kararda yargı mercileri hükmün niteliğine ilişkin tartışmalara girmeden doğrudan bir sonuca ulaşmıştır. Yerel mahkeme (Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi), Yargıtay'ın uygulamasından hareketle ve şikâyet kurumunu örnek vermek suretiyle TCK md 85/2'nin taksirle öldürme ve taksirle yaralama şeklinde bölünebileceği sonucuna varmıştır. Yargıtay CGK, TCK md 85/2'nin taksirle öldürme suçunu düzenleyen birinci fıkrasının nitelikli hali olduğunu belirterek yukarıda ele aldığımız nitelikli hal görüşünü kabul etmiş ve hukuki niteliğine ilişkin tartışmalara girmeden hükmün taksirli öldürme ve taksirli yaralama şeklinde ikiye bölünemeyeceği sonucuna varmıştır. Üç üye ise aksi yönde görüş ileri sürmüşlerdir. Nihayetinde kararda meselenin teorik izahı bakımından yapılan tartışmalar TCK md 22/6'nın uygulanma şartları üzerine yoğunlaşmıştır. Her ne kadar asıl sorun, TCK md 22/6'da düzenlenen şahsi cezasızlık sebebinin TCK md 85/2 bakımından uygulanabilir olup olmadığına ilişkin olsa da md 85/2'nin hukuki niteliğe ilişkin benimsenecek görüşe göre farklı sonuca ulaşmak mümkündür.

TCK md 85/2'deki düzenlemeyi bileşik suça özgü özel bir düzenleme daha doğrusu bileşik suç benzeri bir düzenleme olarak nitelendirerek bileşik suç görüşünü kabul etmekteyiz. Hükmünde adı geçen suçların ikiye bölünmesi suretiyle (öldürme ve yaralama) tekrardan bağımsız suç hükümlerine göre değerlendirilmesi mümkün değildir. Hem TCK md 22/6 hem de şikâyet kurumu bakımından bu görüşü benimsemekteyiz. Bundan hareketle Yargıtay'ın bir veya birden fazla kişinin ölümüyle birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralandığı durumlarda yaralama suçu bakımından mağdur/mağdurların şikâyetçi olmaması halinde fail hakkında TCK md 85/1'in uygulanacağına dair içtihadı isabetli değildir. Bu şekilde TCK md 85/2'de adı geçen suçlarda bölünmeye gidilmekte ve kanun koyucunun TCK md 85/2 için aramadığı bir muhakeme şartı kabul edilerek kanuna aykırı bir şekilde hareket edilmiştir.

3. Türk Ceza Kanununun 85'inci Maddesinin İkinci Fıkrasının “Taksirle Öldürme” ve “Taksirle Yaralama” Şeklinde Bölünüp Bölünemeyeceği Sorunu

Tahlil ettiğimiz kararda yargı mercileri arasında çözümlenmesi gereken ilk sorun TCK md 85/2'de düzenlenen suçun “taksirle öldürme” ve “taksirle yaralama” şeklinde bölünüp bölünemeyeceği sorundur. Bu sorun, yerel mahkemenin ve Yargıtay CGK'nin kararlarında tartışılmıştır.

Yerel Mahkeme (Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi) kararında TCK md 22 ve devamı hükümlerinde fiilin bölünemeyeceğine dair bir hükmün olmadığını, uygulamada bilinçli taksir hariç taksirle

öldürme suçuyla birlikte yaralamanın gerçekleşmesi, fakat şikâyetten vazgeçilmesi durumunda TCK md 85/1'in uygulanacağını ve bu suretle ikinci fıkradaki fiilin taksirli öldürme ve taksirli yaralama şeklinde bölünebileceği sonucuna varmıştır.

Yargıtay CGK kararında taksirle öldürme suçunun daha fazla cezayı gerektiren halinin düzenlendiği TCK md 85/2'de düzenlenen suçun, şahsi cezasızlık sebebine ilişkin md 22/6'nın uygulanması açısından "taksirle öldürme" ve "taksirle yaralama" şeklinde ikiye bölünüp bölünemeyeceği sorunu ele almıştır. Genel Kurul, çoğunluk kararında TCK md 85/2'de birden fazla kişinin ölümü ya da bir kişinin ölümüyle birlikte "en az biri şikâyetçi olması şartıyla" bir veya birden fazla kişinin yaralanmasının taksirle öldürme suçunun daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hali olduğunu, ikinci fıkrada düzenlenen suçta taksirli fiil tek olmakla birlikte öldürme ve yaralama olmak üzere iki neticenin cezalandırıldığını ve fakat netice ikiye bölünerek bunların biri hakkında TCK md 22/6'nın uygulanmasının mümkün olmadığını ve bu suretle hükmün bölünemeyeceği sonucuna varmıştır. Üç kurul üyesi ise yerel mahkemenin hükmünün isabetli olduğunu ve TCK md 85/2'de düzenlenen fiilin taksirle öldürme ve taksirle yaralama şeklinde bölünebileceğini savunmuştur.

Hükmün bölünüp bölünemeyeceği sorunu doktrinde şikâyet kurumu ve şahsi cezasızlık sebebine ilişkin TCK md 22/6 bakımından tartışılmıştır.

a. Şikâyet Kurumu Bakımından

Doktrinde TCK md 85/2'de zikredilen suçların bölünmesi suretiyle tekrardan bağımsız suç maddelerine göre değerlendirilmesinin mümkün olup olmadığı sorunu TCK md 73'te¹⁴⁸ düzenlenen şikâyet¹⁴⁹

148 TCK md 73: "(1) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikâyette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz. (2) Zamanaşımı süresini geçmemek koşuluyla bu süre, şikâyet hakkı olan kişinin fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden başlar. (3) Şikâyet hakkı olan birkaç kişiden birisi altı aylık süreyi geçirirse bundan dolayı diğerlerinin hakları düşmez. (4) Kovuşturma yapılabilmesi şikâyete bağlı suçlarda kanunda aksi yazılı olmadıkça suçtan zarar gören kişinin vazgeçmesi davayı düşürür ve hükmün kesinleşmesinden sonraki vazgeçme cezanın infazına engel olmaz. (5) İştirak halinde suç işlemiş sanıklardan biri hakkındaki şikâyetten vazgeçme, diğerlerini de kapsar. (6) Kanunda aksi yazılı olmadıkça, vazgeçme onu kabul etmeyen sanığı etkilemez. (7) Kamu davasının düşmesi, suçtan zarar gören kişinin şikâyetten vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada şahsi haklarından da vazgeçtiğini ayrıca açıklamış ise artık hukuk mahkemesinde de dava açamaz."

149 Şikâyet, "soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan bir suçun şikâyet hakkı olan bir kimse veya onun kanuni veya iradi temsilcisi tarafından kanuni süresi içinde kanunda belirtilen (CMK md 158) yetkili kişi veya makamlara bildirerek failin cezalandırılması iradesini beyan etmek" şeklinde tanımlanabilir. Bkz Yener Ünver ve Hakan Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (19 bs, Adalet Yayınevi 2022) 131. Suçların soruşturulması ve kovuşturulmasında kabul edilen kural reşen takip ilkesidir. Fakat kanun koyucu çeşitli nedenlerden hareketle bazı suçlar hakkında bu kurala istisna getirmek suretiyle soruşturma ve kovuşturma yapılmasını şikâyete bağlı kılabılır. İstisna olduğu için hangi suçların şikâyete tabi olduğu kanunda açıkça belirtilmelidir. Bu nedenlerden biri kamu düzeninin ihlal derecesidir. Kamu düzenini hafif düzeyde ihlal eden fiillerin reşen kovuşturulmasında fayda olmadığı ve ihlal bakımından önemsiz görülen suçların kovuşturulmasında mağdurun şikâyetinin aranması gerektiği kabul edilir. Bir diğer neden ise fail ile mağdur arasındaki yakınlık derecesidir. Bu şekilde uyuşmazlıkların aile içerisinde çözülmesine imkân tanınmış olur. Şikâyetin hukuki niteliğine ilişkin doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Biz de, baskın görüşten hareketle şikâyetin bir ceza muhakemesi kurumu olduğu kanaatindeyiz. Kurumun cezalandırılabilirliğinin koşullarıyla bir alakasının olmadığını düşünmekteyiz. Bkz Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 381 vd. Kurumun bir ceza muhakemesi şartı olduğu hakkında bkz Feridun Yenisey ve Aşşe Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (10. bs, Seçkin Yayıncılık 2022) 622. Şikâyet kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (15 bs, Seçkin Yayıncılık 2022) 115 vd; Ünver ve Hakeri 131–134; Yenisey ve Nuhoğlu 622 vd; Sercan Tokdemir ve Özlem Çelik, "Kamu Davası ve Toplumsal Algılar", *Prof. Dr. Feridun Yenisey'e Armağan*, vol I (Beta Yayınevi 2014) 1487–1520. Doktrinde bir görüş şikâyeti bir ceza muhakemesi kurumu olarak kabul etmekte ve bir ceza muhakemesi şartı olarak nitelendirmektedir. Bu

kurumu bakımından ele alınmıştır. Sorunun şikâyet kurumu bakımından önem arz ettiğini ifade etmek gerekir.¹⁵⁰

Taksirli hareket sonucu bir kişinin ölümüyle birlikte bir kişinin yaralanması durumunda yaralama suçunun mağdurunun şikâyet hakkını kullanmaması veya şikâyetini geri alması durumunda TCK md 85/2'nin uygulanabilir olup olmadığı sorunu tartışılmıştır.¹⁵¹

Bir kişinin ölümünün yanında bir veya birden fazla kişinin yaralanması halinde, yaralanmaların TCK md 89/1¹⁵² kapsamına girmesi istisna olmak üzere TCK md 85/2'nin uygulanması gerekir.¹⁵³ Ancak taksirle yaralanmanın 89/1 kapsamına giren haller hariç, doktrinde ve içtihatlarda¹⁵⁴ TCK md 85/2'nin uygulanabilirliği bakımından mağdurların şikâyeti aranmıştır.¹⁵⁵ TCK md 89/1 kapsamındaki haller hariç, suçun bilinçli taksirle işlenmesi halinde takibi şikâyete bağlı olmadığı ve TCK md 89/5¹⁵⁶ bakımından şikâyete bağlı bir suç olduğu ileri sürülerek doktrinde ve içtihatlardaki bu yaklaşım eleştirilmiştir.¹⁵⁷

Koca/Üzülmmez, TCK md 85/2'nin uygulanması açısından gerçekleşen yaralanmaların TCK md 89'un hangi fıkrası kapsamında olduğunun, şikâyete tabi olup olmadığının ve somut olayda mağdurun şikâyet edip etmediğinin bir öneminin olmadığını ileri sürmüşlerdir. Yazarlara göre, özene aykırılık teşkil edici bir

durumda şikâyeti ilişkin değişikliklerde derhal uygulama ilkesi geçerlidir. Bir başka görüş, şikâyeti ceza ilişkisine son verdiğinden maddi ceza hukukunda lehe-aleyhe kanun değerlendirilmesinin yapılmasını kabul etmektedir. Bir başka görüş, kişiye tanınan bir yetki olduğu için şikâyetin unsurları gerçekleşmiş bir suç ceza kanunun uygulanmasını engel teşkil edici olarak görmektedir. Görüşler hakkında bkz Akkaş (n 84) 72-73. Kurumun hukuki niteliği hakkındaki tartışma için ayrıca bkz Bahri Öztürk ve diğerleri, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku* (Bahri Öztürk ed, 16 bs, Seçkin Yayıncılık 2022) 47. Şikâyete tabi suçların listesi için bkz Doğan Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (8 bs, Yetkin Yayınları 2020) 252. Şikâyete tabi suçlara daha çok kişilere karşı suçlar alanında yer verildiği hakkında bkz Tokdemir ve Çelik 1512.

150 Artuk ve diğerleri (n 4) 213.

151 Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 228; Yıldız (n 4) 272.

152 TCK md 89/1: “*Taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.*”

153 Artuk ve diğerleri (n 4) 213-214. Yargıtay, failin kontrolsüz bir şekilde sevk ve idare ettiği aracıyla bir başkasına çarpması neticesinde gerçekleşen olaya ilişkin verdiği kararında, “...*bilinçli taksirle bir kişinin ölümüne ve bir kişinin de kemik kırığı oluşacak şekilde yaralanmasına sebebiyet vermesi ve yaralamanın TCK md 89/2-bide yer alan nitelikte olması nedeniyle şikâyete tabi olmaması gözetilmeden 85. maddenin 1.fıkrasıyla hüküm kurulması...*” bozma nedeni olarak kabul etmiştir (Yargıtay 9 CD, E 2009/52888 K 2009/6796, 08.06.2009). Karar için bkz ibid 214 dn 99.

154 “*Olay tarihinde sanığın saat: 16.30 sıralarında idaresindeki otomobil ile meskun mahal dışında bölünmüş yolda seyri sırasında 3 yönlü T kavşağa geldiğinde kendisine hitaben dur levhası bulunmasına rağmen kontrolsüz bir şekilde sola dönerek bu yolda seyreden kavşağa yaklaşırken hızını azaltmayan katılan sanık ...'in önünü kapatarak çarpıştığı ve ...'in ölümüne, katılan ...'in vücudunda kemik kırığı meydana gelecek ve ...'in ise basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaralanmalarına neden olduğu olayda; bilinçli taksirin uygulama koşullarının bulunmadığı, katılanların yaralanması ile sonuçlanan eylemin TCK'nın 89/5. maddesi uyarınca şikâyete bağlı olup, katılan sanık... ve katılan ...'in hükümden sonra 17.02.2014 tarihli dilekçe ile zararları giderildiğinden şikâyetlerinden vazgeçmeleri karşısında sanığın eyleminin TCK'nın 85/1. maddesinde yazılı suç dönüşmesi nedeniyle, hukuki durumunun yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması...*” (Yargıtay 12 CD, E 2014/18147, K 2015/6748, 16.04.2015). Karar için bkz < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim Tarihi: 15 Şubat 2015.

155 Artuk ve diğerleri (n 4) 214.

156 TCK md 89/5: “*Taksirle yaralama suçunun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır. Ancak, birinci fıkra kapsamına giren yaralama hariç, suçun bilinçli taksirle işlenmesi halinde şikâyet aranmaz.*”

157 Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 228; Yıldız (n 4) 272.

taksirli fiille bir veya birden fazla kişinin ölümüyle birlikte bir veya birden fazla yaralanmanın gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkan haksızlığın muhtevasının birinci fıkradaki taksirli fiilin haksızlık muhtevasından daha ağır olduğundan hareketle kanun koyucu cezanın belirlenmesine ilişkin özel bir düzenleme yapmıştır. Yargıtay'ın bahsi geçen durumda mağdurların şikâyetçi olmaması halinde fail hakkında TCK md 85/1'in uygulanacağına dair içtihadı isabetli değildir. Hüküm kendine özgü bir bileşik suç durumu olup hükümde adı geçen suçların (öldürme ve yaralama) tekrardan bağımsız suç hükümlerine göre değerlendirilmesi mümkün değildir. Ayrıca TCK md 85/2 bakımından şikâyet koşulu aranmamıştır. Böyle bir koşulun aranması aynı fiili işleyenler arasında cezalandırılma bakımından farklılaşmaya yol açacak ve daha az veya daha fazla cezalandırma mağdurun inisiyatifine¹⁵⁸ bırakılmış olur. TCK md 85/2 kapsamında gerçekleşen yaralanma neticeleri bakımından şikâyetin aranması bu koşulu aramayan kanun koyucunun iradesine ve suç teorisinin esaslarına aykırıdır. Bir diğer anlatımla, ikinci fıkranın uygulanabilmesi açısından bir taksirli fiille ölüme sebebiyet verilmesinin yanında bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına sebep olmak yeterlidir. Yaralanmaların derecesi ve 89'uncu maddeye göre fiilin şikâyete tabi olup olmadığı önemli değildir. Yaralanmaların derecesi, 2 ile 15 yıl arasında cezanın belirlenmesi bakımından dikkate alınabilir.¹⁵⁹

Yıldız, gerçekleşen ölüm veya yaralanma neticelerinden bir veya birden fazlasının şikâyete tabi olacağına ilişkin bir hükme yer verilmediğini, kanun koyucunun aramadığı bir koşulu aramak suretiyle koşulun gerçekleşmemesinden dolayı hükmün birinci fıkrasının tatbik edileceği şeklinde bir uygulamanın doğru olmadığını ileri sürmüştür. Yazara göre, kanunda TCK md 85/2 gibi bir düzenlemenin olmaması ihtimalinde şikâyet koşulunun gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılması mümkün olabilirdi. Ancak mevcut durum karşısında yaralama suçları bakımından şikâyet koşulunun gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın TCK md 85/2'nin uygulanması gerekir.¹⁶⁰

Akkaş, taksirli bir hareket sonucu en az bir kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanması durumunda hükmün (TCK md 85/2) uygulanması bakımından nasıl hareket edileceğinin özel olarak kanun koyucu tarafından belirlendiğini ve bundan hareketle fikri içtima ilişkisinden bahsedebilmek için şikâyet gibi muhakeme şartının arandığı suçlarda bu şartın gerçekleşmesi

158 Yazarların "Şikâyet şartı aranırsa, aynı fiili işleyen kişiler arasında verilecek ceza bakımından farklılık oluşacağı gibi, kişilerin daha az veya daha fazla cezalandırılması mağdurun tercihine bırakılmış olur." şeklindeki gerekçeyi Göktürk şu şekilde eleştirmiştir: "... şikâyet koşulunun öngörülme amacı zaten mağdurun iradesine önem verilmesidir. Yaralanan kişinin şikâyetinin bulunmadığı bir durumda yaralama neticesinin, haksızlığın yoğunluğu üzerindeki etkisi itibarıyla dikkate alınmasının da bir anlamı yoktur. Aynı fiile bağlı olarak ölüm ve başka yaralama neticelerinin gerçekleşmiş olması önemli değildir. Örneğin yolda yaya olarak yürüyün M'ye önce A'nın araçla çarpması ve M'nin sağ kolundan 89. maddenin birinci fıkrası kapsamında yaralanması, beş dakika sonra B'nin araçla çarpması ve M'nin bu kez sol kolundan yine aynı şekilde yaralanması halinde, A ve B'nin gerçekleştirmiş olduğu fiiller arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Bu olayda, M; A'nın gerçekleştirdiği taksirle yaralama suçundan dolayı şikâyetçi olurken, B'nin gerçekleştirdiği taksirle yaralama suçundan dolayı şikâyet hakkını hiç kullanmayabilir ya da daha sonra şikâyetini geri alabilir. Böyle bir durumda, A ve B'nin fiili arasında nitelik ve ağırlık bakımından bir farklılık bulunmamasına rağmen, muhakeme şartına bağlı dolaylı bir sonuç olarak cezalandırılıp cezalandırılmamaları mağdurun tercihine bırakılmış olmaktadır. Söz konusu görüş kabul edildiğinde, varılan bu sonucun izahı da mümkün olmamaktadır." Açıklama için bkz Göktürk, "Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar" (n 83) 260 dn 37.

159 Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 241–242. İçtihadın isabetli olmadığı yönünde benzer görüş için bkz Yıldız (n 4) 272–273; Akkaş (n 84) 79–80. Karşı görüş için bkz Göktürk, "Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar" (n 83) 258–259. Şikâyetin aranmasının hem kanun koyucunun iradesine hem de suç teorisinin prensiplerine aykırı olduğuna ilişkin değerlendirmeye yönelik eleştiri için bkz ibid 260 dn 37.

160 Yıldız (n 4) 273.

gerektiğinin söz konusu hüküm bakımından geçerli olmadığını; yaralanmaların şikâyete tabi olması halinde yaralanma dolayısıyla şikâyet şartını aramanın kanun koyucunun aramadığı bir şartın kanuna eklenmesi anlamına geleceğini ileri sürmüştür.¹⁶¹

TCK md 85/2'nin bağımsız bir suç tipi ve bileşik suç olmadığını ileri süren *Göktürk*, hükmün fikri içtima¹⁶² ilişkin özel bir düzenleme olduğunu, taksirle öldürme ve taksirle yaralama suçlarının bağımsızlıklarını muhafaza ettiklerini ve cezanın belirlenmesine ilişkin bir düzenleme olduğunu kabul etmiştir. Yazara göre, söz konusu hükümde TCK md 43/2 ve 44 hükümleri karşısında ceza yaptırımının özel olarak belirlenmiş olması bağımsızlıklarını muhafaza eden suçlar açısından muhakeme şartını (şikâyeti) engelleyici bir etkiye sahip değildir.¹⁶³ Ayrıca taksirle öldürme suçu re'sen kovuşturulan bir suç iken ikinci fıkra bakımından böyle bir koşul aramak mümkün değildir. TCK md 85/2 hükmüne "taksirle yaralama bakımından şikâyet koşulu aranmaz" gibi bir cümlenin eklenmesi ihtimalinde bir taksirli fiille bir kişinin ölümüne sebebiyet vermekle birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına sebebiyet verilmesi durumunda şikâyet koşulu aranmadan doğrudan doğruya TCK md 85/2'nin uygulanması mümkün olabilir.¹⁶⁴

Doktrinde nitelikli hal görüşünü savunan *Tezcan/Erdem/Önok*, yapılan yargılama neticesinde bilinçli taksirin ve olayda yaralananların şikâyetinin olmadığı tespit edilmişse TCK md 85/2'nin uygulanmasının mümkün olmadığını, bu durumda md 85/1'in uygulanması gerektiğini ileri sürmüştür.¹⁶⁵

Hakeri, gerçekleşen birden fazla neticenin tek taksirli hareketten kaynaklanmasının ve dolayısıyla neticelerin bölünmesinin önünde bir engel olmadığını ileri sürmüş ve fakat hükmün bir bütün olarak uygulanması gerektiğinden hareketle TCK md 85/2'yi bundan müstesna kılmıştır. Yazara göre, yine de hâkimin alt sınırdan cezayı belirlenmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır.¹⁶⁶

Taksirle yaralama suçu bakımından şikâyet şartının gerçekleşmemesi durumunda bu suçun taksirle öldürme suçu ile fikri içtima ilişkisi içinde bulunamayacağı, dolayısıyla TCK md 85/2'nin uygulanamayacağı ve failin sadece TCK md 85/1 kapsamında taksirle öldürme suçundan sorumlu tutulacağı görüşü¹⁶⁷ Yargıtay içtihatlarında¹⁶⁸ da kabul edilmiştir.

161 Akkaş (n 84) 79, 80.

162 Fikri içtima ilişkisi içerisinde olan suçların tamamı bakımından muhakeme şartlarının gerçekleşmesi gerekir. Aksi halde şartın gerçekleşmediği suçun fikri içtima içerisinde değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu durumda daha hafif cezalandırılma bile muhakeme şartının gerçekleştiği suça ilişkin hüküm uygulanır. Bkz İçel, *Suçların İçtimaı* (n 99) 72, 73.

163 İçel'e göre, cezanın belirlenmesi bakımından fikri içtima tek suç kabul edilmektedir. Diğer hallerde fikri içtima ilişkisi içinde olan her suç bağımsızlığını korumaktadır. Fikri içtima ilişkin bu genel kural hem maddi hem de muhakeme hukuku bakımından geçerlidir. Bkz ibid 83.

164 Göktürk, 'Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar' (n 83) 259–260.

165 Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 229. Karşı görüş için bkz Yıldız (n 4) 272–273; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 241–242.

166 Hakeri (n 7) 254.

167 Yıldız (n 4) 272; Göktürk, 'Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar' (n 83) 258; Kaymaz ve Gökcan (n 85) 158–159.

168 "Sevk ve idaresindeki araçla trafik kazası yapan sanık bir kişinin ölümüne ve 5237 sayılı TCY'nın 89. maddesinin 1. fıkrası kapsamında kalacak şekilde iki kişinin de yaralanmasına neden olmuştur. Bu hali ile sanığın eylemi 5237 sayılı TCY'nın 85. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen suçu oluşturmakta ise de, anılan Yasanın 89. maddesinin 5560 sayılı Yasa ile değişik 5. fıkrası

b. Türk Ceza Kanununun 22'inci Maddesinin Altıncı Fıkrası Bakımından

TCK md 85/2'nin taksirle öldürme ve taksirle yaralama şeklinde bölünüp bölünemeyeceği sorunu sadece şikâyet kurumu bakımından değil, TCK md 22/6 bakımından da önem arz etmektedir.

Yargıtay CGK, somut olayda taksirli hareketi neticesi asli kusurlu olarak eşinin ölümü ve ndekatılanla birlikte toplam 6 kişinin yaralanmasına neden olan failin, eşinin ölümü nedeniyle kişisel ve ailevi durumu bakımından artık bir cezaya hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olduğunun açık olduğu sonucuna varmıştır. Dolayısıyla Yargıtay CGK, TCK md 22/6'nın yukarıda üzerinde durulan şartlarının gerçekleştiği kanaatine varmıştır. Olayda TCK md 85 çerçevesinde taksirle işlenmiş öldürme ve yaralama fiilleri bulunmaktadır. Failin geçirdiği trafik kazası sonucu eşinin ölümüne neden olması, artık cezalandırılmasını gereksiz kılacak derecede ağır ve kendisini acı ve ıstıraba sokacak nitelikte bir mağduriyettir. Yargıtay CGK'nın “...asli kusurlu olarak eşinin ölümü, biri şikâyetçi olmak üzere altı kişinin yaralanmasına sebebiyet veren sanığın, eşinin ölümü sebebiyle kişisel ve ailevi durumu bakımından artık bir cezaya hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olduğu açık ise de...” ifadelerinden hükmün maddi anlamda koşullarının gerçekleştiği sonucuna varılabilir. Ancak buradaki sorun hükmün koşullarının gerçekleşip gerçekleşmemesi değil, TCK md 85/2'de düzenlenen suçları taksirli öldürme ve taksirli yaralama şeklinde bölmek suretiyle bunlardan biri hakkında TCK md 22/6'nın uygulanmasının mümkün olup olmadığına ilişkindir. Yargıtay CGK, eşi dışındaki kişilerin zarar görmesi nedeniyle neticenin bölünemeyeceği sonucuna varmıştır.

Doktrinde TCK md 85/2 bakımından TCK md 22/6'nın uygulanabilir olup olmadığı sorununa işaret edilmiştir.¹⁶⁹ Mezkûr soruna ilişkin yapılan tartışmalarda TCK md 85/2'nin taksirli hareket sonucu gerçekleşen neticelerin ağır veya hafif nitelikte veyahut şikâyete tabi olup olmadığından bağımsız olarak gerçekleşen birden fazla netice bakımından özel bir düzenleme olduğu ifade edilmiştir. Buna göre taksirli hareket sonucunda gerçekleşen netice üçüncü kişileri de etkilemişse fail şahsi cezasızlık sebebinden yararlanamayacak, bilinçli taksir durumunda failin cezasında indirim yapılmayacaktır.¹⁷⁰

Doktrinde şahsi cezasızlık sebebinin düzenlendiği hüküm bakımından taksirli hareket sonucu gerçekleşen neticenin bölünemeyeceği ileri sürülmüştür. Örneğin eşini hastaneye götürürken, komşusunu da aracına alan ve fakat yolda hatalı sollama yaptığı için eşinin ölümüne, komşunun da yaralanmasına neden olan fail şahsi cezasızlık nedeninden yararlanamaz. Neticenin bölünmesi suretiyle eş bakımından şahsi cezasızlık sebebinin uygulanması ve komşu açısından taksirle yaralamadan hüküm kurulması kanuna aykırı olduğu gibi hükmün gerekçesi bakımından da kabul edilebilir değildir. Gerekçede de ifade edildiği üzere “Bu

*uyarınca mağdurların yaralanmaları aynı maddenin 1. fıkrası kapsamında olması nedeniyle şikâyete bağlı bulunduğundan ve her iki mağdurdan sanıktan şikâyetçi olmadıklarından, sanığın eylemi taksirle bir kişinin ölümüne neden olma suçunu oluşturmaktadır. Bu itibarla, sanığın 5237 sayılı TCY'nın 85. maddesinin 1. fıkrası yerine aynı maddenin 2. fıkrası uyarınca cezalandırılmasına ve lehe Yasa değerlendirmesinin de 85/2. maddesi uyarınca yapılmasına ilişkin yerel mahkeme direnme hükmü isabetsiz olup, sair yönleri incelenmeksizin **bozulmasına karar verilmelidir.**” (Yargıtay CGK, E 2010/9-254, K 2011/31, 5.4.2011). Karar için < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim Tarihi: 15 Şubat 2023). Benzer yönde kararlar için bkz Yargıtay 9 CD, E 2007/8049, K 2009/2728, 9.3.2009; Yargıtay 12 CD, E 2013/13710, K 2013/15767, 10.6.2013; Yargıtay 9 CD E 2006/964, K 2006/2486, 1.5.2006; Yargıtay 9 CD, E 2007/2492, K 2007/3445, 18.04.2007; Yargıtay 9 CD, E 2009/6740, K 2009/3960, 6.4.2009. Karardan anlaşılacağı üzere Yargıtay yaralanan kişinin şikâyetçi olmadığı durumda TCK md 89'da düzenlenen yaralama suçunun takibi şikâyete bağlı bir suç olduğunu göz önünde bulundurmak suretiyle failin TCK md 85/1 kapsamında sadece ölen kişi bakımından cezalandırılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bkz Tezcan, Erdem ve Önok (n 4) 229 dn 502; Akkaş (n 84) 64.*

169 Özбек, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 4) 202.

170 Ekici Şahin (n 6) 103.

fıkranın uygulanabilmesi için fiilden dolayı münhasıran failin kişisel ve ailevî durumu itibarıyla zararlı netice meydana gelmiş bulunmalıdır; böyle bir netice ile birlikte söz konusu durumlara ilişkin bulunmayan başka bir netice de meydana gelmişse fıkra uygulanmayacaktır.” Trafik kazasında eşinin ve çocuğunun ölümüne neden olan kişinin bundan etkileneceğinden elbette kuşku bulunmamaktadır. Kazada yaya veya başka bir otomobilin sürücüsü gibi üçüncü bir kişi de yaralanmışsa TCK md 22/6'nın eş ve çocuk bakımından uygulanabilmesi mümkün değildir. *Ekici Şahin'e* göre, bu şekilde hareket ederek karar vermek her ne kadar adalet duygusunu zedeler gibi gözükse de kanun koyucunun gerekçede ortaya koyduğu gibi bu husustaki açık iradesi neticelerin bölünmesine engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla neticeleri bölmek suretiyle TCK md 22/6'yı kısmen uygulayıp kısmen uygulamamak kanun koyucunun hükmü koyma amacına uygun değildir. Bu yüzden TCK md 22/6 gibi özel bir düzenlemenin dar bir şekilde yorumlanması gerekir.¹⁷¹

Özgenç, TCK md 85 kapsamında bir taksirli suçun mevcut olduğunu, birden fazla kişinin ölmesi ve yaralanmasından hareketle TCK md 43/3 kapsamında birden fazla taksirli suçtan bahsedilemeyeceğini, TCK md 85/2'de “ceza miktarına ve cezanın belirlenmesine ilişkin özel hükme” yer verildiğini ileri sürmüştür. Yazara göre, bir veya birden fazla kişinin ölümüyle birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralandığı bir olayda aile bireylerinin ölmesi veya yaralanması bağlamında şahsi cezazırlık sebebine ilişkin TCK md 22/6'nın koşulları gerçekleşirse ve/veya yaralananlardan bazıları şikâyetten vazgeçmişse bu hususlar ayrı tutulmak suretiyle kovuşturmaya yer olmadığı kararının verilmemesi ve bu durumların TCK md 85/2 bağlamında temel cezanın belirlenmesinde göz önünde bulundurulması gerekir. Çünkü her ne kadar birden fazla ölüm ve yaralanma gerçekleşse de TCK md 85 kapsamında bir taksirli suç vardır. TCK md 43/3 bağlamında birden fazla suçun varlığından bahsedilemez.¹⁷² Yazar, bu açıklamasıyla TCK md 85/2'nin bölünmesi suretiyle hükümde adı geçen suçlara (taksirle öldürme ve taksirle yaralama) ilişkin kanundaki tipiklikleri bağlamında tekrardan ayrı ayrı değerlendirme yapılması yoluna gidilmemesi gerektiğini ve tek taksirli suç kabul edilerek cezanın tayin edilmesi gerektiğini ifade etmek istemiştir.

TCK md 85/2'nin hukuki niteliğine ilişkin yukarıda belirttiğimiz düşüncemiz TCK md 22/6'nın uygulanması açısından da geçerlidir. TCK md 85/2'de düzenlenen suçları taksirle öldürme ve taksirle yaralama şeklinde bölmek suretiyle bunlardan biri hakkında TCK md 22/6'nın uygulanmasının mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Aksi durum, hem TCK md 85/2'nin ve md 22/6'nın lafzına hem de TCK md 22/6'nin gerekçesinde açıkça bölünmeyeceğine ilişkin kanun koyucunun iradesine ve bu özel hükümleri düzenleme amaçlarına aykırılık teşkil eder. TCK md 85/2'yi taksirle öldürme ve yaralama suçları bakımından bileşik suç benzeri/bileşik suçta özgü özel bir düzenleme olarak kabul etmenin daha isabetli olacağı kanaatindeyiz. Bu durumda hükmün kapsamında düzenlenen suçlar tekrardan bölünerek bağımsız suç tipleri kapsamında yeniden değerlendirilemez. Failin eşinin ölümüyle birlikte birden fazla kişinin yaralandığı somut olayda Yargıtay CGK'nin mezkûr kararının neticenin bölünemeyeceğine ilişkin kısmının isabetli ve suç teorisinin esaslarıyla uyumlu olduğunu; kanuni bir engelin olmaması ve hakkaniyet gereği gibi gerekçelerle yerel mahkemenin TCK md 85/2 kapsamındaki fiillerin bölünebileceği, fail hakkında TCK md 22/6'nın uygulamak suretiyle taksirle öldürmeden cezalandırmaması, niteliğine göre taksirle yaralamadan cezalandırması yönündeki kısmının ise yerinde olmadığını düşünmekteyiz. Bunun yanında Yargıtay CGK'nin TCK md 85/2'nin hukuki niteliğine ilişkin tespitine katılmıyoruz. Hükümde

171 ibid.

172 Özgenç (n 5) 276–277 dn 342.

birden fazla neticenin aynı taksirli davranış sonucu gerçekleşmesinden dolayı haksızlığın muhtevası artmakta ve bunun cezalandırılması özel bir hükümle düzenlenmektedir. Cezanın arttırılması, hükmün tek başına taksirli öldürme suçunun nitelikli hali olduğu anlamına gelmemektedir.

c. İçtihatî Durum

Yargıtay, içtihatlarında¹⁷³ neticelerin bölünemeyeceğini ağırlıklı olarak kabul etmiştir.¹⁷⁴ Yargı kararlarında gerek TCK md 22/6'nın uygulanabilirliği gerekse şikâyet kurumu bakımından TCK md 85/2'nin taksirli öldürme ve taksirli yaralama şeklinde bölünebileceği yönünde ayrık kararlarının bulunduğunu belirtelim.

173 “...TCK'nun 85. maddesinin ikinci fıkrasında birden ziyade kişinin ölümü ya da bir kişinin ölümüyle birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına sebebiyet verilmesi, taksirle ölüme neden olma suçunun daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hâli olarak düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen suçta, taksirli fiil tek olmakla birlikte, birden fazla kişinin ölümü ya da bir kişinin ölümüyle, en az biri şikâyetçi olmak koşuluyla bir veya daha fazla kişinin yaralanması şeklinde meydana gelen iki sonuç cezalandırılmaktadır. TCK'nun 85. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suç açısından, neticelerin ikiye bölünmesi suretiyle ölenin ya da ölenlerden birinin veya bir kısmının faille ailevi yakınlığı nedeniyle fail hakkında TCK'nun 22. maddesinin altıncı fıkrası gereğince uygulama yapılması, faille ailevi yakınlığı olmayan kişi ya da kişilerin ölümü veya şikâyetin olduğu yaralanmalar yönünden ise mahkûmiyet, beraat ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi ayrı bir karar verilmesi mümkün değildir. Ancak, ölen ya da ölenlerden biri veya bir kısmı ile failin ailevi yakınlığı temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınabilecektir.” (Yargıtay CGK, E 2017/636, K 2018/431, 16.10.2018). Karar için bkz Akbulut (n 12) 513 dn 321. “...sanığın tanık H.G'nin teras katında yapmayı üstlendiği işi, aynı zamanda işçisi olan oğlu N.E. ve diğer işçisi İ.A. ile birlikte yaptıkları sırada, teras katına yaklaşık 2 metre mesafeden geçen üç adet yüksek gerilim hattına karşı herhangi bir koruyucu önlem almadığı, daha sonra iş sağlığı ve güvenliği yönünden herhangi bir eğitimleri olmayan işçileri N. ve İ. ye işi bırakarak yan tarafta bulunan kendisine ait iş yerine gittiği, yaşı itibarıyla söz konusu işte çalışmayacak olan 16 yaşını ikmal etmiş bulunan oğlu N. ile diğer işçisi İ.'nin, demir direkleri teras kata çıkarmaya çalıştıkları esnada İ.A.'nın sanığın bilgisi dışında çalışma alanına geldiği, N.İ. ve İ.'nin ellerindeki halatlarla demir direklerden birisini zeminden çekerek teras katına çıkardıkları sırada direğin ucunun teras katının en yanından geçen yüksek gerilim hattına ait tele temas etmesi sonucu her ucunun de elektrik akımına kapıldıkları, N. ve İ. 'nin vefat ettikleri, İ.'nin ise yaralandığı ve şikâyetçi olmadığı olayda; asli kusurlu olarak oğlu N. ile birlikte ailevi yakınlığı bulunmayan İ.A.'nın ölümüne, şikâyetçi olmayan bir kişinin de yaralanmasına sebebiyet veren sanığın, ölümün olumu nedeniyle kişisel ve ailevi durumu bakımından ağır düzeyde etkilenip zarar gördüğünde ve mağdur olduğunda bir tereddüt yok ise de, sanığın aralarında ailevi bağı bulunmayan İ. A.'nın ölümünde de taksire dayalı kusurunun bulunması, buna bağlı olarak sanığın taksirli hareketi sonucu münhasıran kendisinin kişisel ve ailevi durumunun etkilenmiş olmayıp sanık ile ailevi ilişkisi bulunmayan İ.A.'nın olumu nedeniyle başkalarının da zarar görmesi karşısında; eylemin neticelerinin faille ailevi yakınlığı olan ve olmayan kişilerin ölümlerine göre iki ayrı taksirle ölüme neden olma şeklinde bölünemeyeceği de gözetildiğinde, münhasıran sanığın kişisel ve ailevi bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olduğundan söz edilemeyeceğinden, hakkında TCK'nun 22. maddesinin altıncı fıkrasında düzenlenen şahsi cezasızlık sebebinin uygulanmasına yasal imkân bulunmamaktadır. Bu itibarla, Özel Dairenin bozma kararı isabetli olduğundan Yerel Mahkemenin direnme kararına konu ceza verilmesine yer olmadığına dair hükmünün, sanığın İ.A.'nın ölümünde de taksire dayalı kusurunun bulunması dolayısıyla taksirli hareketi sonucu asli kusurlu olarak kendi oğlu N. E. ile birlikte ailevi yakınlığı olmayan İ.A.'nın olumun neden olan sanık hakkında TCK'nun 22. maddesinin altıncı fıkrasının uygulanamayacağına gözetilmemesi isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmelidir.” (Yargıtay CGK, E 2018/436, K 2018/527, 13.11.2018). Karar için bkz Yıldız (n 31) 81–82. “Asli kusurlu olarak anne ve babasının ölümü ile ikisi şikâyetçi olmak üzere altı kişinin yaralanmasına sebebiyet veren sanığın, anne ve babasının ölümü nedeniyle kişisel ve ailevi durumu bakımından ağır düzeyde etkilenip zarar gördüğünde ve mağdur olduğunda bir tereddüt bulunmamakta ise de sanığın taksirli hareketi sonucu münhasıran kendisinin kişisel ve ailevi durumu etkilenmiş olmayıp sanık ile ailevi ilişkisi bulunmayan katılanların da yaralanarak olaydan bizzat zarar görmeleri ve sanıktan şikâyetçi olmaları karşısında; eylemin sonuçlarının taksirle öldürme ve şikâyetin varlığına bağlı olarak taksirle yaralama şeklinde bölünemeyeceği de gözetildiğinde, sanığın kişisel ve ailevi bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olduğundan söz edilemeyeceğinden hakkında TCK'nun 22. maddesinin altıncı fıkrasında düzenlenen şahsi cezasızlık sebebinin uygulanmasına imkân bulunmamaktadır.” (Yargıtay CGK, E 2018/636, K 2018/431, 16.10.2018). Karar için bkz ibid 82.

174 Ekici Şahin (n 6) 103.

Yargıtay CGK, 2016/12-1418 Esas, 2017/362 Karar ve 4.7.2017 tarihli kararında da aynı yönde hareket etmiş ve TCK md 85/2'deki suçların bölünebileceği anlayışını benimsemiştir. Karara konu olay şu şekilde gerçekleşmiştir: 27.08.2012 tarihinde saat 16.30 sıralarında, meskûn mahal dışında, orta refüjle bölünmüş yolda seyredirken yola iki at çıkmıştır. Eşinin ve kızının da içinde bulunduğu arabayı kullanan sanık atlara çarpmamaya çalışırken direksiyon hâkimiyetini kaybederek orta refüj taşına ve refüjdeki ağaçlara çarparak karşı yön bölümüne girer ve karşıdan gelen kamyonete çarpmıştır. Kaza neticesinde failin eşi ölmüş ve kızı yaralanmıştır. Ayrıca kamyonetin sürücüsü ve kamyonette bulunan iki kişiden biri ölmüştür, kamyonetteki diğer kişi yaralanır. Terme Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma neticesinde, sanık hakkında eşinin ölümü ve kızının yaralanması şeklindeki neticeler bakımından şahsi cezasızlık hükümleri (TCK md 22/6) kabul edilmiştir. Kamyonette bulunan kişilerden birinin şikâyetçi olmaması nedeniyle sanık hakkında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmiştir. Bununla birlikte, kamyonetin sürücüsü ile kamyonetteki diğer kişinin ölümü dolayısıyla sanık hakkında iddianame düzenlenerek kamu davası açılmıştır.¹⁷⁵

Mezkûr olayda birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanması taksirli suçun varlığına işaret etmemekte, ortada tek suç bulunmaktadır. Yaralanan kişi veya kişilerin şikâyetten vazgeçmesi de mümkündür. İddianame düzenlenirken yapılması gereken, iki kişinin ölmesi dolayısıyla taksirli suçtan iddianamenin düzenlenmesi ve şikâyetten vazgeçen kişilerin bu beyanlarının iddianamede belirtilmesidir. Trafik kazasında aile bireylerinden birileri de öldüğü için TCK md 22/6'daki şahsi cezasızlık sebebinin varlığı kabul edilerek fail hakkında kovuşturmayaya yer olmadığı kararının verilmemesi gerekirdi. Olayda birden fazla kişi öldüğünden yaralananlardan birinin şikâyetten vazgeçmesi ve failin eşi ve kızı bakımından TCK'nin şahsi cezasızlık nedenine ilişkin söz konusu hükmün varlığı TCK md 85/2'den dolayı temel cezanın tayininde dikkate alınması gerekirdi.¹⁷⁶

B. CEZA KANUNLARININ ZAMAN BAKIMINDAN UYGULANMASI AÇISINDAN

Ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasına ilişkin geriye yürüme, derhal uygulama ve ileriye yürüme olmak üzere üç temel prensip bulunmaktadır. Geçmişe yürüme ilkesine göre, kanun yürürlüğe girmeden evvel işlenen fiillere ya da gerçekleşen olaylara uygulanabilir. Derhal uygulama ilkesine göre, kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren işlenen fiillere ve gerçekleşen olaylara uygulanabilir. Kanunların yürürlüğü bakımından kabul edilen genel prensip derhal uygulama prensibidir. Bir kanun yürürlükten kalkmasına rağmen bu kanun zamanında işlenmiş fiillere ve gerçekleşmiş fiillere uygulanmaya devam edilmesi durumunda ileriye yürüme prensibinden bahsedilir.¹⁷⁷

175 Yerel mahkeme (Çarşamba Ağır Ceza Mahkemesi) sanık hakkında taksirle birden fazla kilinin ölümü neden olma suçundan dolayı TCK md 85/2 ve 62 hükümleri uyarınca 4 yıl 2 ay hapis cezası ve sürücü belgesinin geri alınmasına hükmetmiştir. Y12CD hükmün onanmasına karar vermiştir. Yargıtay CGK yerel mahkemenin hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesi kararında herhangi bir hukuka aykırılık tespit etmemiştir. Yargıtay CGK, E 2016/12-1418, K 2017/362, 4.7.2017. Karar için bkz <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi: 15 Şubat 2023. Yargıtay kanunun lafzına ve kendi içtihatlarına aykırı kararlar da vermektedir. Örnek olarak bkz Yargıtay 12 CD, E 2012/8619, K 2012/23372, 08.11.2012.

176 Özgenç (n 5) 277.

177 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 75. Ayrıca bkz Hakeri (n 7) 28; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 123; Öztürk ve diğerleri (n 149) 40. Ceza kanunlarının zaman bakımından

Ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanması, bir ceza kanunun ne zamandan itibaren uygulanabileceğinin tespit edilmesi meselesine ilişkindir. Zaman bakımından uygulama meselesinde TCK'de “fiilin işlendiği zaman kanunu” kabul edilmiştir. Bir diğer ifadeyle, işlenen bir fiil hakkında işlendiği zaman yürürlükte olan kanuna göre değerlendirme yapılır.¹⁷⁸ Fiilin işlendiği kanunun geçerli olması prensibi Anayasa (1982 AY) md 38/1'de¹⁷⁹ ve TCK md 7/1'de¹⁸⁰ açıkça düzenlenmiştir.

AY md 38/1 ve TCK md 7/1 hükümleri göz önünde bulundurulduğunda kanunilik ilkesinin bir sonucu olarak maddi ceza hukukunda geçmişe yürüme yasağının geçerli olduğu söylenebilir. Kişi hak ve hürriyetleri bakımından güvence fonksiyonu icra eden ceza hukukunda geçerli olan geçmişe yürüme yasağına (*Rückwirkungsverbot*)¹⁸¹ göre, fiil işlendiğinde hangi ceza kanunu yürürlükte ise o kanuna göre değerlendirme yapılır. Yapılan değerlendirme sonucu fiilin suç teşkil ettiği sonucuna varılırsa failin cezalandırılması yoluna gidilir. Ancak fiil işlendikten sonra fiilin cezalandırıldığı kanun yürürlüğe girse kanun geçmişe yürütülmek suretiyle failin cezalandırılması mümkün değildir. Kısacası ceza kanunları sadece yürürlüğe girdikten sonra işlenen fiiller bakımından uygulama kabiliyetine sahiptir.¹⁸² Failin cezasını ağırlaştıran değişiklikler de geçmişe yürütülemez.¹⁸³

Ceza kanunlarının geçmişe yürümesi yasağının istisnasını failin lehine olan kanunun geçmişe yürümesi oluşturmaktadır.¹⁸⁴ Türk hukukunda cezalandırmaya engel bir kanun değişikliği infazın sonuna kadar geçerli iken, Alman hukukunda daha dar bir düzenleme yapılmıştır. ACK md 2/3'e göre, failin lehine yapılan kanun değişiklikleri sadece hüküm safhasına kadar göz önünde bulundurulur.¹⁸⁵

uygulanmasına ilişkin bu prensipler (sistemler) hakkında detaylı bilgi için bkz Zeynel T Kungal, 'Ceza Kanunlarının Zaman Bakımından Uygulanması' (2010) 9 Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Köksal Bayraktar'ı Armağan) 785, 786–787.

178 Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 75. Aynı yönde bkz Muhammed Emre Tulay, 'Kanunilik İlkesi Işığında Ceza Hukuku Kurallarının Zaman Bakımından Uygulanması Ve Delil Elde Etme Yöntemlerinde Zaman Bakımından Uygulanma Sorunu' (2016) 22 MÜHF-HAD (Cevkdet Yavuz Armağanı) 2715, 2720; Kungal (n 177) 785.

179 AY md 38/1: “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.”

180 TCK md 7/1: “İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolünmüştü infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar.”

181 Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 2, Rn 66. Kavram hakkında bkz Kungal (n 177) 787–790.

182 Özgenç (n 5) 137, 140. Aynı yönde bkz Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 74; Kungal (n 177) 789. Geçmişe yürüme yasağının güvenlik tedbirleri bakımından da geçerli olduğu hakkında bkz ibid 793. Sanığın aleyhine yapılan içtihat değişikliklerinin bu yasak kapsamında olup olmadığı tartışmalıdır. Bkz ibid 797–798.

183 Wessels, Beulke und Satzger (n 5), § 2, Rn 66; Hakeri (n 7) 28.

184 Fischer (n 7), § 2, Rn 4; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 6) 126; Hakeri (n 7) 28; Tulay (n 178) 2721. Lehe kanunun geçmişe yürümesi ilkesinin gerekçeleri hakkında bkz Artuk ve diğerleri (n 7) 214; Kungal (n 177) 799.

185 Hakeri (n 57) 32; Kungal (n 177) 800. ACK md 2/3 şu şekildedir: “Fiilin tamamlandığı sırada yürürlükte olan kanun, hüküm verilmesinden önce değiştirilirse, en hafif olan kanun uygulanır.” Kanun metninin çevirisi için bkz Yenisey ve Plegemann (n 101) 2. ACK'daki bu düzenlemenin suçun işlendiği zamana ilişkin ceza hukukundaki temel prensibe aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Düzenlemeye yönelik değerlendirme hakkında bkz Sabine Gleß, ‘Zum Begriff Des Mildesten Gesetzes (§ 2 Abs 3 StGB)’ [2000] GA 224, 224 ff.

Söz konusu istisna TCK md 7/2'de düzenlenmiştir. Hükme göre, “Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.” Fiil yeni bir kanunla suç olmaktan çıkarılmışsa veya suçun unsurlarında, yaptırımlarında mahkûmiyetin kanuni neticelerine ilişkin lehe değişiklikler yapılmışsa lehe olan sonraki kanun hükümleri geçmişe yürütülerek fail hakkında ceza veya güvenlik tedbirine hükmedilir.¹⁸⁶ Bu durumda örneğin fiilin suç olmaktan çıkarılması durumunda fail hakkında ceza veya güvenlik tedbirine hükmedilemeyecektir. Bu yüzden kanun hükümleri geçmişe yürütülecektir.

Fiilin suç olmaktan çıkarıldığı sonraki kanun hükmü failin lehinedir. Bir fiilin hem önceki kanunda hem de sonradan yürürlüğe giren kanunda suç olarak düzenlenmesi ve her iki kanunun failin lehine ve aleyhine hükümler içermesi durumunda failin lehine olan kanun hükmünün belirlenmesi gerekir. Bu konuda 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanununun 9. maddesinin 3. fıkrasında bir düzenlemeye yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre, “Lehe olan hüküm önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümleri olaya uygulanarak, ortaya çıkan sonuçların birbiriyle karşılaştırılması suretiyle belirlenir.” Buna göre, önceki ve sonradan yürürlüğe giren kanunda ilgili suça ilişkin hükümler ayrı ayrı ve bir bütünlük arz edecek şekilde olaya uygulanır. Bu şekilde elde edilen sonuçların birbiriyle mukayese edilmesi sonucu lehe kanun belirlenir.¹⁸⁷ Lehe kanun belirlenirken her iki kanunun ilgili hükümleri sadece yaptırım bakımından değil, bir bütün olarak göz önünde bulundurulur. Cezanın indirilmesini veya arttırılmasını gerektiren nitelikli haller, kusurluluğu azaltan veya arttıran haller, şahsi cezasızlık sebepleri ve cezayı kaldıran şahsi sebepler, objektif cezalandırılabilme şartları gibi cezalandırılabilirliğin diğer şartları da dikkate alınır.¹⁸⁸ Lehe kanunun belirlenmesinde karma uygulamaya izin verilmemiştir. Her iki kanunun ilgili suça/kuruma ilişkin sadece failin lehine olan hükümleri esas alınarak adeta yeni bir kanun hükmü koymak suretiyle karma uygulamaya başvurmak mümkün değildir.¹⁸⁹

Lehe kanunun belirlenmesinde yalnızca bir kanun değil, kuruma ilişkin düzenlemelerin olduğu kanun hükümleri birlikte değerlendirilmeye tabi tutulmalıdır. Çünkü tekerrür ve cezanın ertelenmesinde olduğu gibi ceza hukukunda bir kuruma ilişkin birden fazla kanunda hükümler bulunabilir.¹⁹⁰ Bununla birlikte lehe kanunun belirlenmesinde “çapraz uygulama” da mümkündür.¹⁹¹ Hüküm tesis edilinceye kadar bir kanunun hükümleri bir bütün olarak somut olaya uygulanır. Hükümden sonra infaza ilişkin kanun hükümlerinin lehe kanunun tespitinde ayrıca göz önünde bulundurulması gerekir. Örneğin hüküm tesis edilinceye kadar yeni TCK'nin ilgili hükümlerinin, hüküm tesis edildikten sonra lehe hükümler içeriyorsa ilga edilmiş olan eski İnfaz Kanunu'nun ilgili hükümlerinin uygulanabilmesi mümkündür.¹⁹² Bir diğer ifadeyle infaz aşaması, hükmün tesis edilmesine kadarki aşamadan bağımsız olarak değerlendirilir. Örneğin A kanunu ceza normları

186 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 79; Özgenç (n 5) 141.

187 Fischer (n 7), § 2, Rn 9; Kangal (n 177) 801, 802–803. Lehe kanunun belirlenmesi uygulanacak olan kanunun faile etkisi bakımından hukuken en önemli işlem olduğu hakkında bkz Tulay (n 178) 2724.

188 Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 80–81. Ayrıca bkz Hakeri (n 7) 62, 63; Tulay (n 178) 2725.

189 Artuk ve diğerleri (n 7) 218; Fischer (n 7), § 2, Rn 9, 10; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (n 5) 81; Kangal (n 177) 801.

190 Özgenç (n 5) 145.

191 Hakeri (n 7) 63.

192 Özgenç (n 5) 144.

açısından, B kanunu infaz normları açısından failin lehine olabileceği gibi aynı kanun (A veya B) bir bütün olarak hem infaz hem de ceza normları bakımından failin lehine veya aleyhine olabilir.¹⁹³ Birinci durumda hüküm tesis edilinceye kadar A kanunu, hüküm tesis edildikten sonra B kanunu göz önünde bulundurulur. İkinci durumda ise A veya B kanununda ceza normları bakımından lehe olan hükümler hüküm tesis edilinceye kadar, infaz normları bakımından lehe olan hükümler hüküm tesis edildikten sonra dikkate alınır.

Tahlil ettiğimiz Yargıtay CGK kararına konu olan somut olayda Yargıtay 2. Ceza Dairesi, 8.6.2005 tarih ve 22284-11105 sayılı kararı ile “...hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 7. ve 5252 Sayılı Kanunun 9. maddesi uyarınca sanığın hukuki durumunun yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması...” gerekçesinden hareketle yeni kanuna göre tekrardan değerlendirme yapmak üzere yerel mahkemenin kararını bozmuştur. Bunun üzerine dosya Alaplı Asliye Mahkemesi tarafından görevsizlik kararıyla Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi’ne gönderilmiştir. Dosyanın kendisine gelmesinden sonra Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi’nin verdiği kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesi “...sanığın eyleminin 765 Sayılı TCK’nın 455/2 ve 5237 Sayılı TCK’nın 85/2. maddelerinde tanımlanan suç oluşturacağı, lehe yasa değerlendirmesinin ve sanığın hukuki durumunun buna göre tayin ve takdiri gerektiği gözetilmeden, fiil sonuçları yönünden iki ayrı suç kabul edilerek yazılı şekilde hüküm tesisi...” ifadelerinden hareketle lehe kanun değerlendirmesinin yapılması gerektiği yönünde karar vermiştir.

Karara konu olay eski kanun döneminde gerçekleşmiş ve Alaplı Asliye Ceza Mahkemesi’nin verdiği hükümden sonra 5237 sayılı yeni TCK yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla lehe kanunun değerlendirilmesi bakımından birden fazla kanun hükmünün göz önünde bulundurulması gerekir. Bu nedenle davaya konu olayda 765 sayılı TCK md 455/2 ve md 59, 5237 sayılı TCK md 22/6 ve md 85/2 ile 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu (KTK) md 119/2 hükümleri nazara alınarak karar verilmelidir. Zira failin işlediği fiil hem eski TCK’de (md 455/2) hem de yeni TCK’de (md 85/2) suç oluşturmaktadır. Mezûr kararın sanığın sürücü belgesinin bir yıl süreyle geri alınmasına ilişkin kısmının her iki kanun bakımından da isabetli olduğunu belirtmek gerekir. Çünkü KTK md 119/2’da failin lehine veya aleyhine bir duruma yol açan herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Yerel mahkeme (Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesi), Yargıtay 9. Ceza Dairesi’nin aksine TCK md 22/6’da düzenlenen şahsi cezasızlık sebebinin uygulamak suretiyle failinin fiilinin sadece taksirli yaralama suçunu oluşturduğuna karar vermiş ve Yargıtay 9. Ceza Dairesi’nin belirttiği üzere TCK md 89/3-b bendini uygulamıştır. Karardan anlaşıldığı kadarıyla yerel mahkeme, TCK md 85/2’deki suçun bölünebileceğini kabul ederek sadece yaralama yönünde hüküm tesisinin kanun sistematığına ve hakkaniyete uygun olduğu ve bu şekilde hükmün bölünmesinin failin daha lehine olduğu sonucuna varmıştır. Kanaatimizce lehe kanunun belirlenmesinde eski TCK md 455/2’ye denk gelen TCK md 85/2’nin hukuki niteliğini göz önünde bulundurma ve bu suretle kanun hükmünü bir bütün olarak dikkate almak gerekir. Ne maddenin (TCK md 85/2) içeriğinde ne de kanunun genel hükümleri altında taksire ilişkin hükümler içerisinde TCK md 85/2’de düzenlenen suçun bölünebileceğine dair açık bir düzenlemenin olmaması, hükmün hukuki niteliğinden hareketle fiil sonuçları yönünden

193 Hakeri (n 7) 63.

(netice unsuru bakımından) birbirinden bağımsız iki ayrı suçun kabul edilemeyeceği ve lehe kanun değerlendirmesinde hükmün bir bütün olarak göz önünde bulundurulması failin hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi gerekir. Ayrıca lehe kanunun tespit edilmesine yönelik yapılan değerlendirmede hakkaniyet gereği TCK md 22/6'yı tatbik etmek amacıyla md 85/2'nin sistematikliğini bozmamak gerekir. Zira lehe olan bir durum, ancak kanun sistematikliği çerçevesinde hukuka uygun bir uygulama ile failin lehine göz önünde bulundurulabilir. Bundan hareketle, zaman bakımından uygulamaya ilişkin TCK md 7/2 ve 5252 sayılı TCK'nin Yürürlük Kanunu md 9 çerçevesinde lehe kanunun belirlenmesinde yerel mahkemenin kararının isabetli olmadığı, TCK md 85/2'nin taksirle öldürme ve taksirle yaralamayı ayrı ayrı suçlar kabul ederek hukuki niteliğine ilişkin yaptığı açıklamaların hükmün konuluş amacına aykırı olduğu sonucuna varmak gerekir. Bu açıdan Yargıtay 9. Ceza Dairesinin konuya ilişkin açıklamaları hem lehe kanunun belirlenmesi hem de TCK 85/2'nin hukuki niteliği bakımından daha isabetli olduğu kanaatine varılmıştır.

SONUÇ

Çalışmada Yargıtay CGK'nın 2013/9-104 Esas, 2014/216 Karar ve 29.4.2014 tarihli kararı TCK md 85/2 açısından değerlendirilmiştir. Yargıtay CGK kararı çerçevesinde şu iki soruya cevap aranmıştır:

Birincisi: TCK md 85/2'de düzenlenen suç, taksirle öldürme ve taksirle yaralama şeklinde ikiye bölünerek bağımsız suç tipleri kapsamında yeniden değerlendirilebilir mi?

İkincisi: TCK md 85/2'de düzenlenen suçları taksirle öldürme ve taksirle yaralama şeklinde bölmek suretiyle bunlardan biri hakkında TCK md 22/6'nın uygulanması mümkün müdür?

Bu soruların cevabı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Bir taksirli fiille birden fazla kişinin ölmesine ve birden fazla kişinin ölmesiyle birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına sebebiyet verilen bir olayda TCK md 85/2'deki suçların bölünüp bölünemeyeceği sorunu hükmün hukuki niteliğinin belirlenmesini gerektirir. Doktrinde bu hususta, ikinci fıkradaki düzenlemenin birinci fıkradaki taksirle öldürme suçunun nitelikli hali olduğu, taksirli suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olduğu, ikinci fıkradaki suçun kendine özgü bir bileşik suç olduğu ve son olarak ikinci fıkranın taksirle öldürme suçuna ilişkin özel bir içtima hali olduğu görüşleri ileri sürülmüştür. TCK md 85/2'de düzenlenen hüküm kendine özgü bir bileşik suç, yani bileşik suç benzeri bir durum kabul edilerek bir taksirli suçun varlığı kabul edilmelidir. Bundan hareketle hükmün, taksirli öldürme suçu bakımından bileşik suça ilişkin tamamen kendine özgü bir düzenleme olduğu kanaatindeyiz. Bu durumda hükmün taksirle öldürme ve taksirle yaralama şeklinde ikiye ayrılarak değerlendirilmesinin bahsi geçen her bir suç tipi bakımından ayrı ayrı değil bütünsel bir yaklaşımla yapılması gerekir. Örneğin, bir veya birden fazla kişinin ölümüyle birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralandığı bir olayda aile bireylerinin ölmesi veya yaralanması gibi bir durumda şahsi cezasızlık sebebine ilişkin TCK md 22/6'nın koşullarının gerçekleşmesi ve/veya yaralananlardan bazılarının şikâyetten vazgeçmeleri gibi hususlar ayrıştırılarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmemelidir.

Yargıtay CGK'nın çoğunluk kararında doğrudan bahsi geçen görüşlerden nitelikli hal görüşü kabul edilmiş ve hükmün hukuki niteliğine ilişkin tartışmalara girmeden taksirli öldürme ve taksirli yaralama şeklinde ikiye bölünemeyeceği sonucuna varılmıştır.

TCK md 85'in uygulanmasına ilişkin olarak şahsi cezasızlık sebebi (TCK md 22/6), şikâyet, görev bakımından yetki ve uzlaştırma bakımından çeşitli problemler gündeme gelebilir. Çalışmada tahlil ettiğimiz karar çerçevesinde ise sadece şikâyet kurumu ve TCK md 22/6'da düzenlenen şahsi cezasızlık sebebi bakımından sorun ele alınmıştır.

2. Kararda tartışılan asıl sorun, TCK md 22/6'nın TCK md 85/2 bakımından uygulanabilir olup olmadığı noktasında olsa da hukuki niteliğe ilişkin benimsenecek görüşe göre farklı sonuca ulaşmak mümkündür.

TCK md 85/2'nin hukuki niteliğine ilişkin kanaatimiz TCK md 22/6'da düzenlenen şahsi cezasızlık sebebinin uygulanması açısından da geçerli olduğu yönündedir. Bu durumda, TCK md 85/2'de düzenlenen suçları taksirle öldürme ve taksirle yaralama şeklinde bölmek suretiyle bunlardan biri hakkında TCK md 22/6'nın uygulanması, yani düzenlendikleri hükümler kapsamında tekrardan değerlendirilmeleri mümkün değildir. Yargıtay içtihatlarında gerek TCK md 22/6'nın uygulanabilirliği gerekse şikâyet kurumu bakımından TCK md 85/2'nin taksirle öldürme ve taksirle yaralama şeklinde bölünemeyeceği genel olarak kabul edilmektedir.

TCK md 85/2'nin uygulanması bakımından somut olayda gerçekleşen yaralanmaların şikâyete tabi olup olmadığı ve mağdurun şikâyet edip etmediğinin bir önemi de bulunmamaktadır. Kanun koyucu, haksızlık muhtevası bakımından ikinci fıkradaki durumunda daha ağır olmasından hareketle cezanın belirlenmesine ilişkin özel bir düzenleme yapmıştır. TCK md 85/2'de bileşik suç benzeri bir duruma yer verildiği, bu yüzden öldürme ve yaralama fiillerinin tekrardan bağımsız olarak değerlendirilemeyeceği kanaatindeyiz. Dolayısıyla TCK md 85/2'nin uygulanabilirliği bakımından TCK md 89 kapsamında fiilin şikâyete tabi olup olmadığı önemli değildir. Yargıtay ise, tahlilini yaptığımız kararda olduğu gibi içtihatlarında taksirle yaralama suçu bakımından şikâyet şartının gerçekleşmemesi halinde bu suçun taksirle öldürme suçu ile fikri içtima ilişkisi içinde bulunamayacağı, dolayısıyla TCK md 85/2'nin uygulanamayacağı ve sadece TCK md 85/1 kapsamında failin taksirle öldürme suçundan sorumluluğu cihetine gidilebileceği sonucuna varmıştır. Ancak mağdurların şikâyetçi olmaması durumunda fail hakkında TCK md 85/1'in uygulanacağına dair Yargıtay içtihadı isabetli değildir. Çünkü TCK md 85/2 kapsamında yaralanma neticeleri bakımından şikâyet şartının aranması bu koşulu aramayan kanun koyucunun iradesine ve suç teorisinin esaslarına aykırıdır. Ayrıca bu durum hem aynı fiili işleyenler arasında cezanın farklı bir şekilde belirlenmesine yol açar hem de cezalandırma mağdurun iradesine terk edilmiş olur.

3. Çalışmada somut olay eski kanun döneminde gerçekleştiğinden ve tahlil ettiğimiz kararda tartışıldığından konumuz bağlamında ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasına yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Gerek TCK'nin genel hükümler kısmında gerekse TCK md 85/2'de, birden fazla kişinin ölümüyle birlikte bir veya birde fazla kişinin yaralanması durumunda, mezkûr düzenleme kapsamında adı geçen suçların (taksirle öldürme ve taksirle yaralama) ikiye bölmek

suretiyle bağımsız olarak değerlendirileceğine dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Hükümün hukuki niteliğine ilişkin kabul ettiğimiz görüş çerçevesinde TCK md 85/2 bağlamında taksirle öldürme ve taksirle yaralanma suçları birbirinden bağımsız olarak değerlendirilemez. Bu durum, lehe ceza kanununun belirlenmesi bakımından da geçerlidir. Hüküm, parçalanmadan bütün olarak somut olaya uygulanmalı ve lehe kanununun belirlenmesinde göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbulut B, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (9. bs, Adalet Yayınevi 2022)
- Akkaş AH, 'TCK'nın 85'inci Maddesinin İkinci Fıkrası İle İlgili Bir Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi' iç Feridun Yenisey ve diğerleri (edr), *Dr. Dr. h.c. Silvia Tellenbach'a Armağan* (1. bs, Seçkin Yayıncılık 2018) 63-85
- Artuk ME ve diğerleri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (16. bs, Adalet Yayınevi 2022)
- , *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (20. bs, Adalet Yayınevi 2022)
- Bayraktar K, 'Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlarda Sorumluluk İçin En Az Taksirle Hareket Etme Durumu', *Prof. Dr. Feridun Yenisey'e Armağan*, vol I (Beta Yayınevi 2014) 3-12
- Bozbayındır AE, *Türk ve Mukayeseli Ceza Hukukunda Olası Kast Kavramı ve Sınırları* (1. bs, Adalet Yayınevi 2018)
- Centel N, Zafer H ve Çakmut Ö, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (Cilt: I)* (3. bs, Beta Yayınevi 2016)
- Demirtaş S, 'Alman İçtima Öğretisinde Doğal Hareket Tekliği' (2016) 7 TAAD 129, 129-144
- Dias VJ de F, 'Betrachtungen Zur Konkurrenzlehre Im Strafrecht' in Hans-Ullrich Paeffgen und anderes (Hrsg), *Strafrechtswissenschaft als Analyse und Konstruktion (Festschrift für Ingeborg Puppe zum 70. Geburtstag)* (Duncker & Humblot 2011) 403-424
- Doğan K, 'Kast, Taksir ve Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar' (2014) 9 Ceza Hukuku Dergisi 225, 225-231
- , *Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar* (2. bs, Adalet Yayınevi 2015)
- Dräger T und Rumpf-Rometsch E, *Die Fälle-Strafrecht Allgemeiner Teil* (8. Aufl, Fall-Fallag 2019)
- Ekici Şahin M, 'Ceza Hukukunda Taksirden Doğan Sorumluluk (Konuşma Metni)' (2017) 5 Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 99, 99-108
- Erem F, 'Adam Öldürme' 10 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 33, 33-91
- Fischer T, *Kommentar Strafgesetzbuch Mit Nebengesetzen* (66. Aufl, C H Beck 2019)
- Gleß S, 'Zum Begriff Des Mildesten Gesetzes (§ 2 Abs 3 StGB)' [2000] GA 224, 224-236
- Gökçen A, 'Taskirle Ölüme Sebebiyet Verme (m. 85)' (2018) 4 Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 21, 21-66
- Göktürk N, *Fikri İçtima (Suçların İçtiması)* (1. bs, Adalet Yayınevi 2013)
- , 'Türk Hukukunda Suçların İçtiması' (2014) 2 Ceza Hukuku Dergisi 31, 31-59
- , 'Türk Ceza Kanununun 85. Maddesinin İkinci Fıkrasının Hukuki Niteliği ve Bağlantılı Sorunlar' (2022) 26 Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 247, 247-268
- Gropp W, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (4. Aufl, Springer Verlag 2015)
- Hakeri H, 'Türk ve Alman Hukuklarının Genel Kısımlarının Karşılaştırılması' in Gunnar Duttge und Yener Ünver (edr), *Das Schuldprinzip des türkischen STGB im Spiegel des deutschen Strafrechts (Alman Ceza Hukuku Açısından TCK'nın Kusur İlkesi)-Band II*, vol 2 (1. bs, Seçkin Yayıncılık 2013) 29-42
- , *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (27. bs, Adalet Yayınevi 2022)
- Heinrich B, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (6. Aufl, W Kohlhammer 2019)

- Hilgendorf E und Valerius B, *Alman Ceza Hukuku Genel Kısım* (Salih Oktar tr, 1. bs, Yetkin Yayınları 2021)
- İçel K, *Suçların İctimai* (1. bs, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1972)
- , ‘Görünüşte Birleşme (İctima) ve Yeni Türk Ceza Kanunu’ [2008] İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 35, 35-49
- , *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (5. bs, Beta Yayınevi 2014)
- Jakobs G, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (2. Aufl, De Gruyter 1991)
- Kangal ZT, ‘Ceza Kanunlarının Zaman Bakımından Uygulanması’ (2010) 9 Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Köksal Bayraktar’a Armağan) 785, 785-812
- , ‘Kişisel Cezasızlık Nedenleri ve Cezayı Kaldıran Veya Azaltan Kişisel Nedenler’ (2011) 7 BÜHFD 38, 38-60
- Karakehya H, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (1. bs, Adalet Yayınevi 2022)
- Kaymaz S ve Bozbayındır AE, ‘Neticesi Sebebiyle Ağırlaşan Yaralama Suçundan Sorumluluk ve Bu Konudaki Bazı Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi’ (2010) LXVIII İÜHFM 77, 77-120
- Kaymaz S ve Gökcan HT, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Taksirle Adam Öldürme ve Yaralama Suçları* (1. bs, Seçkin Yayıncılık 2006)
- Keçelioğlu E, ‘5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun Kasıt ve Taksirine İlişkin Maddelerine Eleştirel Bir Yaklaşım’ [2009] TBB Dergisi 123, 123-135
- Kindhäuser U, *Strafrecht Besonderer Teil I* (8. Auf, Nomos 2017)
- Koca M, ‘Fikri İctima’ (2007) 2 Ceza Hukuku Dergisi 197, 197-221
- Koca M ve Üzülmüş İ, ‘Taksirli Suçların Teorik Yapısı ve Bu Bağlamda İş Kazalarından Kaynaklanan Cezai Sorumluluğuna İlişkin Değerlendirmeler’ (2020) 147 Adalet Dergisi 239, 239-268
- , *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (15 bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- , *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (8. bs, Adalet Yayınevi 2022)
- Kühl K, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (8. Aufl, Frans Vahlen 2017)
- Meier B-D, *Strafrechtliche Sanktionen* (5. Auf, Hannover 2019)
- Meraklı S, ‘TCK M. 89 Işığında Taksirli Suçlarda Nitelikli Hallere Yer Verilmesinin Hareketin ve Neticenin Haksızlık İçeriği Bakımından Değerlendirilmesi’ [2019] Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 317, 317-352
- Özbek VÖ, Doğan K ve Bacaksız P, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (15 bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- , *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (13. bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- , *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (17. bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- Özgenç İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (18. bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- Öztürk B ve diğerleri, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku* (Bahri Öztürk ed, 16 bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- Öztürk B ve Erdem MR, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku* (21. bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- Öztürk N, *Şirket Faaliyeti Sırasında İşlenen Suçlarda Şirket Yöneticilerinin Taksire Dayalı Cezai Sorumluluğu* (1. bs, On İki Levha Yayıncılık 2021)
- Rengier R, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (11. Aufl, C H Beck 2019)
- Savaşçı B, ‘Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar’, *Prof. Dr. Nevzat Toroslu’ya Armağan*, vol II (Ankara Üniversitesi Yayınları 2015.989.1012)
- Saygılar YF, ‘Anglo Amerikan Hukuk Sistemlerinde Taksirden Doğan Ceza Sorumluluğunun Esasları’ (2012) 4 Fasikül Hukuk Dergisi 14, 14-19

- Schneider W-F, *Strafrecht AT (Fälle)* (8. Aufl, Alpmann Schmidt 2019)
- Soyaslan D, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (13. bs, Yetkin Yayınları 2020)
- , *Ceza Muhakemesi Hukuku* (8 bs, Yetkin Yayınları 2020)
- Tezcan D, Erdem MR ve Önok M, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku* (20. bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- Tokdemir S, *Ceza Hukukunda Akim Kalmış Azmettirme* (1. bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- Tokdemir S ve Çelik Ö, 'Kamu Davası ve Toplumsal Algılar', *Prof. Dr. Feridun Yenisey'e Armağan*, vol I (Beta Yayınevi 2014) 1487-1520
- Tulay ME, 'Kanunilik İlkesi Işığında Ceza Hukuku Kurallarının Zaman Bakımından Uygulanması Ve Delil Elde Etme Yöntemlerinde Zaman Bakımından Uygulanma Sorunu' (2016) 22 MÜHF-HAD (Cevkdet Yavuz Armağanı) 2715, 2715-2736
- Ünver Y ve Hakeri H, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (19 bs, Adalet Yayınevi 2022)
- Wessels J, Beulke W und Satzger H, *Strafrecht Allgemeiner Teil* (48. Aufl, C F Müller 2018)
- Yenisey F ve Nuhoğlu A, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (10. bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- Yenisey F ve Plagemann G, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)* (1. bs, Beta Yayınevi 2009)
- Yıldız A, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2015-2020) 1'nci Cilt* (1. bs, Türkiye Adalet Akademisi 2020)
- Yıldız AK, 'Taksirle Öldürme' (2013) 8 ERÜHFD, Doğan Soyaslan Armağanı 257, 257-283
- Yurtlu F, *İhmali Suçlar* (1. bs, Seçkin Yayıncılık 2022)
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26.09.2004, RG 12.10.2004/25611
- 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 765, Kabul tarihi: 1.03.1926, RG 13.03.1926/320
- Ceza Muhakemesi Kanunu, Kanun Numarası: 5271, Kabul Tarihi: 4.12.2004, RG 17.12.2004/25673
- deutsches Strafgesetzbuch [in der Fassung der Bekanntmachung vom 13.11.1998 BGBl I S 3322]
- Yargıtay CGK'nın E 2016/12-1418, K 2017/362, 4.7.2017
- Yargıtay CGK, E 2018/670, K 2018/93, 13.03.2018
- Yargıtay CGK, E 2018/636, K 2018/431, 16.10.2018
- Yargıtay CGK, E 2018/436, K 2018/527, 13.11.2018
- Yargıtay CGK, E 2018/239, K 2018/321, 03.07.2018
- Yargıtay CGK, E 2017/636, K 2018/431, 16.10.2018
- Yargıtay CGK, E 2016/814, K 2016/92, 23.02.2016
- Yargıtay CGK, E 2016/12-1418, K 2017/362, 4.7.2017
- Yargıtay CGK, E 2010/9-254, K 2011/31, 5.4.2011
- Yargıtay CGK, E 2010/9-254, K 2011/31, 5.4.2011
- Yargıtay CGK, E 2010/9-196, K 2010/228, 23.11.2010
- Yargıtay CGK, E 1986/9-427, K 1986/106, 10.03.1986
- Yargıtay 9 CD, E 2009/6740, K 2009/3960, 6.4.2009
- Yargıtay 9 CD, E 2009/52888 K 2009/6796, 08.06.2009
- Yargıtay 9 CD, E 2007/8049, K 2009/2728, 9.3.2009
- Yargıtay 9 CD, E 2007/2492, K 2007/3445, 18.04.2007
- Yargıtay 9 CD, E 2008/18994, K 2008/14573, 30.12.2008
- Yargıtay 9 CD K 2008/18994, E 2008/14573, 30.12.2008
- Yargıtay 9 CD E 2007/7389, K 2007/2135, 15.03.2007
- Yargıtay 9 CD E 2006/964, K 2006/2486, 1.5.2006
- Yargıtay 12 CD, E 2014/18147, K 2015/6748, 16.04.2015

Yargıtay 12 CD, E 2013/13710, K 2013/15767, 10.6.2013

Yargıtay 12 CD, E 2012/8619, K 2012/23372, 08.11.2012

<<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi: 21 Ocak 2023

<<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi: 15 Şubat 2023

<<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi: 15 Şubat 2015

<<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi: 15 Şubat 2023

<<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi: 15 Şubat 2023

<<https://sozluk.gov.tr/>> Erişim Tarihi: 20 Şubat 2023